- جـای / موقعیت هر گروپ را در صنف مشخص کند و اعضای هر گروپ را قسمی بنشاند که با یکدیگر مشوره کرده بتوانند.
- یکـی از اعضـای گـروپ را نمایـنده / سر گـروپ تعیـین کـند تا هم همگروپیهای خود را رهنمایی و کمک کند و هم نتایج کار گروپ خود را ابلاغ / اعلان کند . *

صفحهٔ کتاب : ۴۹
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [و] به وسیلهٔ کلمه های [خودکار ، خودرنگ ، خوش ، خوشمزه].

هدفها ،

شاگردان باید :

- حرف [و] را در کلمهٔ کلیدی [خودکار] و دیگر کلمه های مورد نظر درست تلفظ کنند.
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- از ترکیب کلمه های تکراری ، کلمه های نو بسازند .

روش تدریس :

۱- روش تدریس مثل درسهای مشابه پیشتر است .

---

* برخی از معلمان عادت دارند ، یک یا چند شاگرد مشخص را در هر نوع فعالیت آموزشی پیشقدم و نماینده میسازند و شاگردان دیگر را از نظر می اندازند و فراموش میکنند . این کار با پرنسیپهای تعلیم و تربیه سازگار نیست . معلم آگاه و با تجربه تمام شاگردان را با نظرداشت تفاوتهای فردی شان در هر نوع فعالیت آموزشی سهم مساوی میدهد . هدف این است که اگر معلم درس گذشته را ارزیابی میکند یا کار خانه گی را ملاحظه میکند ویا به هنگام کار های گروپی کسی را نماینده گروپ تعیین میکند ، بهتر است توجه خود را از چند شاگرد مشخص به دیگران نیز معطوف بدارد تا باعث دلسردی آنها نشود .

۲- [قلم خودکار] در مجموع به حیث یک کلمهٔ مرکب به کار رفته و کلمهٔ کلیدیست . در این ترکیب ، جزء [کار] تکراریست و اجزای [قلم] و [خود] نو اند و معلم باید نوشتن و خواندن آنها را به شاگردان یاد بدهد . مگر بر هرسه جزء به حیث یک کلمهٔ مرکب تاکید کند.

۳- در قسمت ترکیب کردن کلمه ها شاگردان در درسهای پیشتر تجربه اندوخته اند و میتوانند کلمه های [خود] و [خوش] را با کلمه های [رنگ] و [مزه] ترکیب کنند و از آنها کلمه های [خودرنگ] و [خوشمزه] بسازند.

۴- شاگردان در درسهای گذشته حرف [و] را با همین شکل و همین نام خوانده اند . در این درس معلم به آنها بفهماند که شکل و نام حرف [و] همان است ؛ مگر صدایش فرق میکند .

صفحهٔ کتاب : ۵۰
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [ی] به وسیلهٔ کلمه های کلیدی [الماری] و [لاری]

هدفها ،

شاگردان باید :

- حرف [ی] را درکلمه های کلیدی ودیگر کلمه ها بشناسند؛ آن را درست تلفظ کنند وبنویسند.
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- حرف [ی] را در اخیر کلمه های [زرد ، ناز ، نجار ، سبز] ترکیب کنند و از آنها کلمه های نو بسازند.

روش تدریس :

۱- شاگردان رسمهای الماری و لاری را ببینند و نامهای آنها را بگویند . معلم کلمه های [الماری] و [لاری] را بر تخته بنویسد و طریقهٔ خواندن و نوشتن آنها را به شاگردان یاد بدهد.

۲- شاگردان حرف [ی] را همان سان که در کلمه های کلیدی تلفظ میشوند ، تلفظ کنند و بنویسند .

۳- صدا و نام حرف [ی] در کلمه های [الماری] و [لاری] مثل صدا و نام حرف [یـ] در کلمه های [ماشین] و [نسرین] است وتنها شکل آنها تفاوت دارد . این نکته ممکن است ذهن شاگردان را مغشوش کند و این پرسش را به میان آورد که چرا این صدا (یای معروف) در یک جای یک شکل و در جای دیگر شکل دیگر دارد. در این حال ، معلم به زبان ساده به شاگردان بفهماند که اگر این صدا (صدای یای معروف را بکشد) در وسط کلمه بیاید به شکل [یـ] نوشته میشود (معلم کلمه های ماشین و نسرین را مثال بدهد) و اگر در آخر کلمه بیاید به شکل [ی] نوشته میشود . (الماری و لاری را مثال بدهد.)* معلم توجه داشته باشد که درک چنین توضیحات برای شاگردان صنف اول چندان آسان نیست ؛ خصوصاً که زبان معلم مغلق و پر از لغات دشوار باشد. بنابراین، معلم کوشش کند که از چنین بحثها پرهیز کند ؛ اما اگر شاگردان خود بعضی از مسایل را بپرسند ، آن گاه معلم به توضیحات/ پاسخ بپردازد؛ البته هر قدر که میتواند به زبان ساده وقابل فهم وبرابر به سویهٔ شاگردان گپ بزند.

۴- شاگردان جمله ها را مکرر بخوانند و بنویسند . اگر معلم لازم بداند ، میتواند هردو جمله املا بگوید.

۵- حرف [ی] در آخر کلمه های [زرد ، ناز ، نجار ، سبز] نوشته میشود و از آنها کلمه های [زردی ، نازی ، نجاری ، سبزی] ساخته میشود . یک شاگرد کلمهٔ [زرد] را ، که تکراریست ، بر تخته بنویسد و بخواند . شاگرد دیگر حرف [ی] را در اخیر آن بنویسد و بخواند [زردی] . سه کلمهٔ باقیمانده را شاگردان دیگر به همین قسم کار کنند .

---

* این صدا در اول بعض کلمه ها نیز می آید که در پلان درسی صفحهٔ ۸۱ توضیح داده شده است . معلم در این مرحله از آن یاد نکند و بگذارد به همان صفحهٔ ۸۱ .

۶- اگر فرصت باشد شاگردان کلمه های نو را در جمله به کار ببرند / بنوپسند .

۷- برای تدریس این صفحه یک ساعت درسی در نظر گرفته شده است . اگر معلم فعالیتهای خود و شاگردان را متناسب به وقت معین (یک ساعت درسی) دقیقاً تنظیم کند ، به هدفهای تعیین شده خواهد رسید ؛ اما اگر یک ساعت درسی برای تدریس این صفحه کفایت نکند ، معلم میتواند ساعت دیگر یا قسمتی از آن را صرف تدریس این صفحه کند .

صفحهٔ کتاب : ۵۱
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تمرین

هدفها ،

شاگردان باید :

- حرف [ی] را در اخیر کلمه های [پاک ، سنگ ، دوست ، آب] ترکیب کنند و کلمه های نو بسازند .
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- در املا مهارت حاصل کنند .

روش تدریس :

۱- طریقهٔ تدریس بخش نخست مثل طریقهٔ تدریس بخش آخر صفحه [۵۱] است ، با این تفاوت که در صفحه ۵۱ حرف [ی] در اخیر کلمه ها (با حرف ماقبل) به گونهٔ منفصل نوشته شده اند ، چرا که حرفهای [د ، ز ، ر] با حرف مابعد خود پیوست نوشته نمیشود ؛ مگر در این بخش حرف [ی] با حرف ماقبل خود پیوست نوشته میشود ، چراکه حرفهای [ک ، گ ، ت ، ب] با حرف مابعد خود پیوست نوشته میشوند .

۲- در بخش دوم ، کلمه های [تخم ، دکان ، پالک] با استفاده از حرفها و هجاهای تکراری ساخته میشوند . در چهار جملهٔ زیر کلمه های نو به کار رفته اند ، شاگردان آنها را بخوانند و بنویسند .

۳- جملهٔ پایین صفحه املا گفته شود . در درسهای گذشته شاگردان املا را در کتابچه های خود نوشتند . در این درس ، اگر معلم لازم بداند ، شاگردان علاوه بر نوشتن در کتابچه ها، میتوانند بر تختهٔ سیاه نیز بنویسند . اگر معلم میخواهد که شاگردان املا را بر تخته سیاه بنویسند ، به این نکته توجه کند :

- شاگردان را تشویق کند که خود شان داوطلبانه به نوشتن حاضر شوند . به شاگردانی که در نوشتن ضعیفترند ویا جرأت کمتر دارند و نمیخواهند که داوطلبانه به نوشتن املا حاضر شوند ، بهتر خواهد بود که در ابتدا وظایف بسیار آسان داده شود . مثلاً اگر معلم فکر میکند که نوشتن املای جملهٔ [نازی زردی تخم را خوش دارد.] برای شان دشوار است ، تنها به املا گفتن یک کلمه از این جمله اکتفا کند ؛ به گونه مثال : [زردی]. از این هم آسانتر، معلم جمله را بخواند و به شاگرد بگوید از این جمله هر کلمه یی را که میتوانی بر تخته نوشته کن.

تجربه ثابت کرده است که برخورد مناسب با شاگردان کم جرأت و غبی آنها را چنان جرأت میبخشد و فعال میسازد که در فرصت کم تغییر مطلوب در آنها وارد میشود و از بسی شاگردان پیشی میگیرند .

۴- فعالیتهای درسی این صفحه را نیز معلم خود در دو ساعت درسی تقسیم کند .

صفحهٔ کتاب : ۵۲
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [هـ] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [هلیکوپتر]

هدفها ؛

شاگردان باید :

- حرف [هـ] را در کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها بشناسند ؛ آن را درست تلفظ کنند و بنویسند.
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

۱- مثل درسهای مشابه گذشته و در چهار مرحله است .

۲- درهر مرحله یی ازتدریس که معلم لازم بداند ، در بارهٔ سامان بازیهای مورد علاقهٔ شاگردان گفت وگو شود . مثلاً پرسیده شود که کی کدام سامان بازی را خوش دارد و چرا خوش دارد.

۳- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۵۳
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس به وسیلهٔ کلمه های کلیدی [چشم] و [مرچ]

هدفها ؛

شاگردان باید :

- حرف [چ] را در کلمه های کلیدی و دیگر کلمه ها بشناسند ؛ آن را درست تلفظ کنند و بنویسند .

- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- کلمه ها را در جمله درست به کار ببرند .

روش تدریس :

- مثل درسهای مشابه گذشته است .
- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۵۴
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [یـ] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [یوغ]

هدفها ،

شاگردان باید :

- حرف [یـ] را درکلمهٔ کلیدی ودیگر کلمه ها بشناسند؛ آن را درست بنویسند وبخوانند.
- جمله ها و کلمه ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- جمله های پرسشی را درست بخوانند و بنویسند و علامت پرسش [؟] را بشناسند و بنویسند .

روش تدریس :

۱- روش تدریس بخشهای اول و دوم مثل درسهای مشابه گذشته است .

۲- ممکن است شاگردان رسم را نشناسند ، به منظور جلوگیری از ضایع شدن وقت ، بهتر است معلم به آنها کمک کند تا کلمهٔ [یوغ] را بگویند . این که یوغ به چی کار می آید ، در این قسمت نیز معلم معلومات بدهد. اگر امکان داشته باشد که شاگردان [یوغ] را از نزدیک ببینند ، بهتر و مفید تر است.

۳- در قسمت تدریس بخش آخر صفحه معلم این نکته ها را در نظر بگیرد :

- شاگردان در گفتار روزمره جمله های پرسشی را فراوان به کار میبرند و میفهمند که آهنگ / تون صدای خود را چگونه بسازند ، منتها در وقت خواندن و نوشتن این قسم جمله ها در مراحل ابتدایی آموزش دچار اشتباه میشوند . بنابراین ، به هنگام تدریس جمله های پرسشی ، معلم به شاگردان بفهماند هر وقتی که در نوشتهٔ خود چیزی را از کسی بپرسیم باید در آخر جمله یا نوشتهٔ خود علامت / نشانهٔ [؟] را بگذاریم / نوشته کنیم .
- شاگردان جمله های پرسشی پایین صفحه رابخوانند وبه معنی وعلامت آخرآنها دقت کنند.
- معلم نشانهٔ پرسش [؟] را بر تخته بنویسد ؛ شاگردان متوجه حرکت دست او باشند.
- شاگردان در کتابچه یا بر تخته نشانهٔ پرسش [؟] را مشق کنند .
- شاگردان چند جملهٔ پرسشی بنویسند ؛ نشانهٔ پرسش را در آن به کار ببرند. بدین منظور، آنها میتوانند از جمله های سادهٔ درسهای گذشته کار بگیرند ؛ مثال :

آش مرچ داشت .	چی مرچ داشت ؟
نجار الماری میسازد .	نجار چی میسازد ؟
کاکا باغ انار دارد .	کاکا باغ چی دارد ؟

و غیره .

۴- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۵۵
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تمرین

هدفها ؛

شاگردان باید :

- کلمه های [سه] و [که] را درست تلفظ کنند و بنویسند .
- تفاوت صدای حرف [ـه] را در کلمه های [سه ، که] و [دسته ، لمپه ، پلته] بفهمند.
- جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

۱- در بخش نخست ، معلم رسم قلمها را نشان بدهد و بپرسد که چند قلم رسم شده است . مسلماً شاگردان میگویند ، سه قلم . معلم فوراً کلمهٔ [سه] را بر تخته بنویسد و همزمان با نوشتن مکرر تلفظ هم کند . چند شاگرد کلمهٔ [سه] را بخوانند . سپس ، چند شاگرد دیگر به نوبت نزدیک تخته بروند و کلمهٔ [سه] را همان سان که معلم برتخته نوشت ، بنویسند .

تبصره :

چون شاگردان حرف [ـه] را به همین نام و شکل در کلمه های [دسته] ، [لمپه] ، [پلته] به صدای دیگر (مفتوح) خوانده اند ، ممکن است در خواندن کلمهٔ [سه] نیز همان صدا را به کار ببرند ویا بپرسند که چرا صدای حرف [ـه] در کلمه های [سه] و [دسته] از یکدیگر فرق دارند . در این صورت ، معلم به تصحیح و توضیح بپردازد و بگوید که اگرچه شکل و نام این حرف [ـه] در کلمه های [دسته ، لمپه ، پلته] و کلمهٔ [سه] یکست ؛ مگر صدای آن تفاوت دارد . به منظور تکرار احسن معلم از درسهای گذشته از حرفهای [و] و [یـ] نیز یاد کند و بگوید که آنها نیز با همین شکل و نام صدا های مختلف داشتند.

۲- روش تدریس کلمهٔ [که] نیز مثل روش تدریس کلمهٔ [سه] است . برای آن که زمینهٔ نوشتن کلمهٔ [که] بر تخته فراهم شود ، شاگردان / معلم جمله یی بگوید که کلمهٔ [که] در آن به کار رفته باشد ؛ مثلاً : [اشرف که از مکتب آمد ، به مادر خود سلام داد .] معلم کلمهٔ [که] را بر تخته بنویسد و خواندن و نوشتن آن را به شاگردان یاد بدهد.

۳- در بخش دوم ، شاگردان جمله ها را بخوانند و بنویسند . کوشش کنند جمله هایی بگویند / بنویسند که کلمه های [سه] و [که] در آنها به کار رفته باشند . معلم میتواند دو جملهٔ کتاب را املا بگوید.

۴- بخش سوم یک نوع سرگرمیست . شاگردان با نظرداشت رسمها ، جایهای خالی پیش روی آنها را با کلمه های مناسب پر میکنند . کلمه های مناسب را از ستون کلمه هایی که در کنار چپ صفحه قرار دارند ، انتخاب میکنند . بدین منظور ، معلم میتواند از طریقه های مختلف کار بگیرد . یک طریقه این است که شاگردان نخست نامهای رسمها را بگویند ، در بارهٔ مشخصات و موارد استفاده از آنها گپ بزنند و سپس جایها خالی پیش روی آنها را با مناسبترین کلمه پر کنند . نمونهٔ مباحثه در بارهٔ رسم چنین خواهد بود :

معلم - (با اشاره به رسم کوزه) این رسم چیست ؟

شاگرد - این رسم کوزه است .

معلم - کوزه از چی ساخته میشود ؟

شاگرد - کوزه از گل ساخته میشود *

معلم - کوزه را کی میسازد ؟

شاگرد - کوزه را کلال میسازد .

معلم — کوزه به چی کار می آید ؟

شاگرد - در کوزه آب و چیزهای دیگر انداخته میشود .

پس از این مباحثه ، معلم کلمهٔ [آب] را ، که در پیش روی رسم کوزه نوشته شده است ، با دست پت کند و چهار کلمهٔ کنار صفحه را نشان بدهد . شاگردان آنها را بخوانند . سپس ، معلم بپرسد که از این چهار کلمه کدام یک ارتباط نزدیکتر با کوزه دارد و میتوانیم آن را این جا نوشته کنیم. کلمهٔ [آب] نزدیکتر به مقصود است و شاگردان باید آن را انتخاب کنند . پس ازآن که معلم کلمهٔ [آب] را از زبان شاگرد شنید آن را تایید و دست خود را از روی کلمه [آب] دور کند

---

* در بارهٔ این که کوزه از چی ساخته میشود ، کوزه را کی میسازد ، از کوزه چی کار گرفته میشود و غیره شاگردان در صفحهٔ ۳۷ کتاب معلومات حاصل کرده اند .

زبانشناسیست . حرف نو در هر درس در موقعیتهای مختلف آغاز ، میانه و انجام کلمه ها معرفی شده است . در بعضی از درسها که چنین کاری ممکن نبوده ، این امر در درسهای بعدی صورت گرفته است .

تعداد کلمه های نو در هر درس فرق میکند . در درسهای نخستین ، که تعداد حرفهای خوانده شده کم است ، تعداد کلمه ها نیز کم است ؛ مگر با افزایش در تعداد حرفها ، تعداد کلمه ها نیز به تدریج زیاد شده اند . البته به خاطر سهولت در آموزش حد اکثر کلمه های نو در هر درس از هفت کلمه بیش نیست . مجموع کلمه های به کار برده شده در کتاب.دری صنف اول نزدیک به ۵۰۰ است که مجموعاً ۲۴۵۸ بار تکرار شده اند .

- جمله ها / متن :

جمله ها یا متن هر درس / صفحه از کلمه هایی ساخته شده اند که یا در همین صفحه در قدمهای پیشتر به کار رفته اند ویا در درسهای گذشته خوانده شده و تکرارپند . چون اساس کار در تمام بخشهای این کتاب از آسان به مشکل است . بنابراین ، ساختار جمله ها و مفاهیم آنها در سراسر کتاب نیز مبتنی بر همین روش است .

توضیحاً باید گفت در صفحات نخستین که تعداد حرفها و کلمه های خوانده شده کم است، ناگزیر جمله ها نیز کم و بسیار ساده اند . تا حدی که در صفحات ۱۲ و ۱۳ تنها به مشق و تمرین کلمه های [داس ، داش] اکتفا شده و از ساختن جمله اجتناب شده است . چند صفحهٔ بعدی هرکدام دو یا سه جمله دارند . به تدریج که تعداد حرفها و کلمه های خوانده شده زیاد شده اند ، تعداد جمله های هر درس نیز بیشتر شده است . جمله ها ساده و کوتاه اند و نقطه گذاری شده اند . با آن که در سراسر کتاب توجه به هدفهای زبانی (آموزش خواندن و نوشتن) ارجحیت دارد ؛ با این حال،دستیابی به هدفهای غیر زبانی از نظر دور نبوده است .

تا شاگردان ببینند که پاسخ شان درست بوده است . اگر شاگردی که با معلم مباحثه میکند پاسخ مطلوب گفته نتواند ، معلم شاگرد / شاگردان دیگر را مورد پرسش قرار بدهد . تا پاسخ مطلوب حاصل شود . در بارهٔ رسمهای [قلم ، داس ، لمپه] نیز به همین روش میتوان کار کرد . شاگردان کلمه ها را بر تخته و یا در کتابچه های خود بنویسند .

۵- فعالیتهای درسی هر ساعت را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۵۲
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس [ه] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [چاه] (های ملفوظ منفصل)

هدفها ،

شاگردان باید :

- حرف [ه] را در کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها بشناسند ، آن را درست تلفظ کنند و بنویسند.
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

۱- مثل درسهای مشابه گذشته در چهار مرحله است .

۲- به هنگامی که معلم / شاگردان در بارهٔ [چاه] گپ میزنند ، بهتر است در بارهٔ پاکی و نظافت و ضرر های آب ناپاک و چیزهای کثیف نیزگپ زده شود تا شاگردان به حفظ الصحه متوجه شوند .

۳- شاگردان در درسهای گذشته حرف [ه] را در کلمه های [رنده ، اره ، مزه ...] به صدای مفتوح (های غیر ملفوظ) خوانده اند ؛ مگر در این جا (در کلمه های چاه ، شاه ، نگاه ،

مـاه) همـین حـرف را به صدای مفتوح (غیر ملفوظ) نمیخوانند ، بل که به وضاحت تلفظ میکنند ؛ همان قسم که در صفحهٔ ۵۲ درآغاز کلمهٔ هلیکوپتر تلفظ کردند . معلم به شاگردان بفهماند که [ه] شکل دیگر [هـ] است که چون در آخر کلمه آمده است به شکل [ه] نوشته شده است .

۴- در بخـش آخر ، مطابق به هدایت کتاب در کلمهٔ [چاه] صرف [چـ] به [مـ] تبدیل و کلمهٔ [ماه] ساخه شود .

۵- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۵۷
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [و] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [بوت]

هدفها ؛

شاگردان باید :

- حـرف [و] را در کـلمهٔ کـلیدی و دیگـر کـلمه هـا بشناسـند ؛ آن را درسـت تـلفظ کنـند و بنویسند .
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- با تغییر دادن حرفهای اول کلمه ها از یک کلمه ، کلمهٔ دیگر بسازند .

روش تدریس :

۱- روش تدریس این صفحه نیز مثل صفحات مشابه گذشته است .

۲- شـکل و نام حرف [و] برای شاگردان تکراریست ؛ مگر صدای آن در این درس نو است . معـلم بـه شـاگردان توضیح بدهـد که نام و شکل حرف [و] در کلمه های [کوزه ، آورد ، خوش ، بـوت] یکیسـت ؛ مگـر صـدای آن در هـریک از ایـن کلمه ها تفاوت دارد . معلم به شاگردان موقع

بدهد که هر کدام از این کلمه ها را تلفظ کنند تا اختلاف صدای [و] را درک کنند و تأکید شود که بعضی از حرفها بایک شکل خود صدا های مختلف میداشته باشند .

۳- تمرین پایین صفحه مطابق به هدایت کتاب کار شود . معلم میتواند این تمرین را به قسم کار گروپی هم به شاگردان هدایت بدهد . نمایندهٔ هر گروپ نتایج کار خود را بر تخته بنویسد .

۴- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۵۸
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تمرین

هدفها ،

شاگردان باید :

- در جمله نویسی مهارت بیشتر کسب کنند .
- کلمه های مرتبط به رسمها را بیابند .

روش تدریس :

۱- بخش نخست مثل قسمت اخیر صفحهٔ ۳۱ تدریس شود .

۲- در بخش دوم ، شاگردان نامهای رسمها بگویند ؛ در بارهٔ هر کدام گپ بزنند و کلمه ها را بخوانند . پس از آن ، معلم بپرسد که نجار از کدام یک از این چیزها (با دست به رسمها اشاره کند) کار میگیرد .

۳- شاگردان پاسخ بگویند . در صورت ضرورت معلم به آنها کمک کند .

۴- فعالیتهای درسی این صفحه را نیز معلم خود در دو ساعت درسی تقسیم کند .

صفحهٔ کتاب : ۵۹
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [ی] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [پای]

هدفها ،

شاگردان باید :

- حرف [ی] را در کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها درست تلفظ کنند و بنویسند .
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

۱- روش تدریس این درس مثل درسهای مشابه گذشته است .

۲- شاگردان حرف [ی] را در صفحهٔ ۵۰ در کلمهٔ های [الماری ، لاری] و غیره به صدای دیگر (یای معروف) خوانده اند . بنابراین، معلم چنان که در قسمت تفاوُت صدای [و ، یـ ، ه] به شاگردان توضیحات داده است ، در این جا نیز بگوید که این حرف (ی) در کلمه های مختلف میتواند صدا های مختلف داشته باشد .

۳- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۶۰
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [صـ ص] به وسیله کلمهٔ کلیدی [صابون]

هدفها ،

شاگردان باید :

- حرف [ص] را در کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها بشناسند ؛ آن را تلفظ کنند و بنویسند.
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

۱- روش تدریس این صفحه مثل صفحات مشابه گذشته است .

۲- در بخش اخیر بر ترکیب کلمهٔ [خلاص] کار شود .

۳- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

> *تبصره :*
>
> معلمان گرامی میدانند که دری زبانان به هنگام گپ زدن ویا خواندن متنها، برخی از صداها / حرفها را از مخرجهای اصلی آنها ادا نمیکنند ؛ مثلاً :
>
> - [ط] را از مخرج [ت] ؛
> - [ص] و [ث] را از مخرج [س] ؛
> - [ذ] ، [ض] ، [ظ] را از مخرج [ز] ؛
> - [ح] ، [ع] ، [هـ] و [ء] را از مخرج [ا]
>
> ادا میکنند. این امر دلایلی دارد و جلو آن را در بسیاری از موارد نمیتوان گرفت؛ مگر معلم توجه داشته باشد که شاگردان به هنگام نوشتن یک حرف را به جای حرف دیگر ننویسند که کلمه ها بیمعنی میشوند ویا معنی های شان تغییر میکند.
>
> البته معلم به این نکته نیز توجه داشته باشد که به هنگام خواندن قرآن کریم، عرب و عجم هر دو مکلفند که هر حرف را از مخرج اصلی آن ادا کنند*.

صفحهٔ کتاب : ۶۱
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تمرین

هدفها ،

شاگردان باید :

- از ترکیب حرفهای تکراری کلمه های نو بسازند .
- کلمه ها را در جمله ها به کار ببرند .

روش تدریس :

۱- معلم این جدول را بر تخته بنویسند :

خـ خ	آ ا	کـ ک
ا	بـ ب	ر
ز	جـ ج	د

۲- شاگردان نام هر حرف را بگویند و تلفظ کنند . سپس، معلم بگوید که حالا از یک جا کردن این حرفها چند کلمه میسازیم . شاگردان کوشش کنند که از ترکیب حرفهای جدول کلمه های [خاک ، جک ، ابر ، رد ، خار ، آب ، کرد] را بسازند . اگر مشکلات داشته باشند ، یک کلمه ، مثلاً کلمهٔ [خاک] را خود معلم بسازد .

۳- معلم جدول زیر را بر تخته رسم کند :

ج	ر	د
ز	و	ا
ه	ش	س

۴- معلم از شاگردان بخواهد که نام حرفها را بگویند و تلفظ کنند . سپس ، از ترکیب حرفهای مختلف کلمه بسازند ؛ مثلاً : [مزه ، مرد ، دوا ، زور ، داش ، داس ، رواش ، زرد ، ماش ، دره ، رده ، ...] .

۵- معلم شاگردان را به چند گروپ تقسیم کند ؛ به هر گروپ وظیفه بدهد که صفحهٔ ٦١ کتاب را ببینند ؛ نام حرفها را بگویند/تلفظ کنند و کلمه ها / جمله ها را بخوانند . سپس،به هر گروپ بگوید که از حرفهای جدول سه کلمه بسازند . نمایندهٔ هر گروپ کار خود را بر تخته بنویسد ، اشتباهات آن توسط معلم یا شاگردان اصلاح شود .

در ساعت دوم : شاگردان یک بار دیگر صفحهٔ کتاب را ببینند ؛ کلمه هایی را که در ساعت گذشته ساخته اند ، از روی کتابچه های خود بخوانند ؛ شاگردان به گروپها تقسیم شوند ؛ هر کدام شان برای کلمه هایی که ساخته اند ، چند جمله بسازند . در اخیر نماینده گان گروپها کار های خود را بر تخته بنویسند ؛ بخوانند و اصلاح صورت گیرد .

٦- پس از تمرین بر تخته ، شاگردان میتوانند در کتابچه های خود با استفاده از جدول حرفها ، کلمه بسازند . این تمرین را به قسم مسابقه یا رقابت درسی نیز میتوان به شاگردان سفارش داد . به قسمی که به شاگردان گفته شود هرکس باید در کتابچهٔ خود با استفاده از جدول حرفها ، پنج کلمه بسازد / بنویسد . البته برای این کار وقت معین شود و هر کسی که کار خود را زود تر از وقت معینه تمام کند ، مورد تشویق و ترغیب قرار گیرد .

صفحهٔ کتاب : ٦٢
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [ی] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [نی]

هدفها ،

شاگردان باید :

- صدای حرف [ی] را در کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها تلفظ کنند و بنویسند .
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- حرف [ی] را با اجزای دیگر ترکیب کنند و کلمه های نو بسازند .

روش تدریس :

١- روش تدریس این درس مثل درسهای مشابه گذشته است .

۲- شاگردان حرف [ی] را در کلمه های [الماری] و [پای] به صدا های دیگر خوانده اند ؛ مگر در این درس این حرف را به صدای دیگر میخوانند . معلم ناگزیر است که باز هم مشابهت شکل و مغایرت صدای آن را در کلمه های [الماری ، پای و نی] به شاگردان توضیح بدهد .

۳- در بخش پایین صفحه کلمه های [پی ، خی ، کی] ساخته میشوند . شاگردان آنها را به قسم شفاهی در جلمه نیز به کار ببرند .

۴- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۶۳
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [ثـ ث] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [جرثقیل]

هدفها ،

شاگردان باید :

- حرف [ثـ ث] را در کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها بشناسند ؛ آن را درست تلفظ کنند و بنویسند .
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

۱- روش تدریس این صفحه نیز مثل صفحات مشابه گذشته است .

۲- معلم در بارهٔ [جرثقیل] و موارد استفاده از آن به شاگردان معلومات بدهد .

۳- در قسمت تلفظ حرف [ث] به تبصرهٔ پلان درسی صفحهٔ ۶۰ توجه شود .

۴- در قسمت پایین صفحه شاگردان کلمه های [ساخت ، صابر ، ثاقب] را بخوانند و به املای آنها دقت کنند . سپس ، کتابهای خود را ببندند ؛ معلم این سه کلمه را املا بگوید و شاگردان در کتابچه های خود بنویسند .

۵- پس از ختم املا، معلم نوشته های شاگردان را کنترول کند که درست است یا نی . منظور این است که شاگردان حرفهای [س ، ص ، ث] را به جای یکدیگر نوشته نکرده باشند .

٦- در اخیر، معلم به یکی از شاگردانی که نوشته اش درست باشد ، بگوید که هرسه کلمه را بر تخته نیز بنویسد تا شاگردان دیگر از روی آن نوشته های خود را اصلاح کنند .

۷- فعالیتهای درسی هر ساعت را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۶۴
مدت تدریس : یک ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [یـ] به وسیلهٔ کلمه های کلیدی [زینب] و [پیزار]

هدفها :

شاگردان باید :

- حرف [یـ] را در کلمه های‌کلیدی و دیگر کلمه ها درست تلفظ کنند و بنویسند .
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- با استفاده از کلمه ها و هجاهای تکراری کلمه های نو بسازند .

روش تدریس :

روش تدریس این صفحه مشابه به درسهای گذشته است .

۱- شاگردان نامهای رسمها را بگویند و برابر به توان خود در بارهٔ هر رسم معلومات بدهند.

۲- معلم سخنهای شاگردان را بشنود و در صورت ضرورت به تصحیح بپردازد ؛ اگر لازم بداند معلومات بیشتر بدهد .

۳- صدای حرف [یـ] در کلمه های [پیزار ، خیمه ، زینب ، میدان] مثل صدای حرف [ی] در کلمه های [نی ، بریالی ، روکی و ...] است . معلم بگوید که اگر این صدا در وسط کلمه بیاید به شکل [یـ] و اگر در آخر کلمه بیاید به شکل [ی] نوشته میشود .

۴- شکل [یـ] در کلمه های [میز ، ماشین ، یوغ] نیز به کار رفته است . معلم بگوید که صدای [یـ] در این کلمه ها با صدای این شکل (یـ) در کلمه های [پیزار ، خیمه ، زینب ، میدان] تفاوت دارد . معلم حرف [یـ] را در کلمه های مختلف تلفظ کند تا اختلاف صدای آن واضح شود .

۵- بخش دوم مطابق به هدایت کتاب کار شود .

٦- در بخش سوم کلمهٔ [نواب] تکراریست و به دو هجا تقسیم شده است :

نـ واب
نواب

شاگردان حرف / هجای اول آن را به حرفهای [ثـ] و [جـ] تبدیل کنند و کلمه های نو بسازند : [ثواب] ، [جواب] . این کار بر تخته مشق شود .

۷- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ٦۵
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [حـ ح] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [حج]

هدفها :

شاگردان باید :

- حرف [حـ ح] را در کلمهٔ کلیدی ودیگر کلمه ها بشناسند ؛ آن را درست تلفظ کنند و بنویسند .
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- در بارهٔ حج معلومات مختصر حاصل کنند .

- مشق و تمرین :

هدف از مشقهایی که در پایین هر صفحه آمده اند ، تکرار و استحکام مطالب خوانده شده در قدمهای پیشتر است. برخی از این مشقها مهارت نوشتن شاگردان را تقویه میکنند و برخ دیگر ترکیب کردن حرفها و هجاها و ساختن کلمه های نو را به شاگردان یاد میدهند . این مشقها بنابر ضیقی جای نمونه وارند و معلم با نظرداشت وقت باید نمونه های بیشتر از آنها را به هنگام تدریس کار کند .

مزید بر مشقهای پایین هر صفحه ، پس از هر دو درس / صفحه یک صفحه برای مشق و تمرین اختصاص یافته است . در این صفحات افزون بر تکرار و ارزیابی درسهای گذشته ، برخی از مسایل سادهٔ املایی و دستوری نیز مشق شده اند .

◊◊◊◊◊◊◊
◊◊◊◊◊
◊◊◊
◊

چون هدف اصلی کتاب دری صنف اول یاد دادن مهارتهای ابتدایی خواندن و نوشتن است ؛ بنابراین،معلم به هنگام تدریس این نکته ها را در نظر بگیرد :

الف - شاگردان در وقت خواندن باید :

- شکل کلی کلمه را بخوانند و بر اجزای آن مکث نکنند .
- هر کلمه یی را که تلفظ میکنند ، باید آن را به هجاها تقسیم کرده بتوانند .
- حرف نو را در کلمهٔ کلیدی و سایر کلمه ها تشخیص و تلفظ کنند و نیز حرف نو اگر شکلهای مختلف (الوگراف) داشته باشد ، آنها را هم بشناسند .
- به معنی و مفهوم کلمه ها و جمله ها دقت کنند .
- هر کلمه یی را که در جمله میخوانند ، دایرهٔ دید خود را بر کلمه های بعدی نیز وسعت دهند تا ارتباط کلمه ها با مکثهای بیمورد قطع نشود .

روش تدریس :

۱- روش تدریس این صفحه مثل صفحات مشابه گذشته است .

۲- در قسمت تدریس کلمهٔ کلیدی معلم به این نکته متوجه باشد :

اگر شاگردان رسم را نشناسند ، معلم سوال خود را تغییر بدهد . مثلاً بگوید پنج بنای مسلمانی را کی یاد دارد ؟ وقتی که معلم کلمهٔ [حج] را از زبان شاگردان شنید بگوید که حالا ما نوشتن و خواندن کلمهٔ [حج] را یاد میگیریم . معلم کلمهٔ [حج] را بر تخته بنویسد و بخواند . سپس ، چند شاگرد آن را بخوانند . شاگردان و معلم در مورد حج گپ بزنند.

۳- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ٦٦
مدت تدریس : یک ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [ط] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [طشت]

هدفها :

شاگردان باید :

- حرف [ط] را درکلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها بشناسند؛ آن را درست تلفظ کنند و بنویسند.
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

۱- روش تدریس این صفحه نیز مثل صفحات مشابه پیشتر است .

۲- در قسمت تلفظ حرف [ط] معلم به تبصرهٔ پلان درسی صفحهٔ ٦٠ مراجعه کند.

۳- بخش اخیر این صفحه مثل بخش اخیر صفحهٔ ٦٣ کار شود .

صفحهٔ کتاب : ۶۷
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تمرین

هدفها :

شاگردان باید :

- از هجاهای تکراری کلمه های نو بسازند .
- در بارهٔ خود چند جملهٔ ساده بنویسند .

روش تدریس :

۱- تدریس بخش نخست این درس مثل تدریس بخش نخست صفحهٔ ۶۱ است . با این تفاوت که در صفحهٔ ۶۱ شاگردان از ترکیب حرفها کلمه های نو ساختند ، در این جا از ترکیب هجاها کلمه های نو میسازند ؛ مثال: هجای [ا] با هجای [ره] یک جا شده و کلمهٔ [اره] ساخته شده است. کلمه هایی که بدین قسم ساخته میشوند بر تختهٔ سیاه یا در کتابچه ها نوشته شوند .

۲- اگر معلم لازم بداند بخش نخست (ساختن کلمه ها را) رابه قسم کار گروپی به شاگردان سفارش بدهد . بدین منظور ، شاگردان را به گروپهای دو نفری یا سه نفری تقسیم کند ؛ طریقهٔ کار را به آنها بگوید و وقت را معین کند . بهتر است در پنج یا ده دقیقه هر گروپ کار خود را خلاص کند . برای آن که در میان شاگردان رقابت سالم ایجاد شود ، هر گروپی که کار خود را زودتر از دیگران (پیشتر از وقت معین) تمام میکند ، معلم آن گروپ را تشویق و ترغیب کند و گروپهایی را که کار خود را به وقت معین درست انجام نداده اند ، رهنمایی کند تا در آینده مطابق به هدایت کار کنند.

۳- در بخش دوم ، نخست بر طرز نوشتن و خواندن کلمه های [صنف ، اول ، مکتب ، درس ، میخوانم] کار شود . سپس ، شاگردان متن پایین را یک بار خاموشانه بخوانند . اگر

شـاگردان تـا هـنوز مفهوم خواندن خاموشانه را نمیفهمند ، معلم به آنها بفهماند . پس از خواندن خاموشانه ، چند شاگرد به نوبت رو به روی همصنفان خود ایستاده شوند و متن را از روی کتاب به آواز بلند بخوانند .

۴- بـه هـنگامی کـه شـاگردان مـتن را از روی کـتاب میخوانـند ، معلم به آنها بگوید که به جای نام زینب نام خود را بگویند .

۵- پـس از مـرحلهٔ خوانـدن ، شـاگردان مـتن را در کـتابچه هـای خـود بنویسند . در وقت نوشـتن هـم کوشـش کنـند کـه نامهـای خـود را بـه جای نام زینب بنویسند . اگر برای نوشتن در صنف وقت نباشد ، در خانه بنویسند .

٦- اگر شاگردان بتوانند جمله های متن را بیشتر بسازند ، معلم آنها را تشویق کند .

۷- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۴۸
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [عـ ـعـ ـع ع] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [عینک]

هدفها ،

شاگردان باید :

- حرف [ع] را در کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه بشناسند ؛ آن را درست تلفظ کنند و بنویسند .
- جمله ها و کلمه ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

۱- طریقهٔ تدریس این صفحه مثل صفحات مشابه گذشته است .

۲- در قسمت تلفظ حرف [ع] معلم به تبصرهٔ پلان درسی صفحهٔ ٦۰ توجه داشته باشد .

۳- در مرحلهٔ مشق و تمرین ، دو جملهٔ نخست متن املا گفته شود .

۴- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ٦٩
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [ذ] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [ذره بین]

هدفها :

شاگردان باید :

- حرف [ذ] را درکلمهٔ کلیدی ودیگر کلمه ها بشناسند ؛ آن را درست تلفظ کنند و بنویسند.
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- با استفاده از حرفها و هجاها کلمه های نو بسازند .

روش تدریس :

۱- روش تدریس این صفحه مثل صفحات مشابه گذشته است .

۲- اگر شاگردان رسم را نشناسند ؛ معلم بگوید که ذره بین چیزهای خورد را کلانتر نشان میدهد . اگر معلم ذره بین در دسترس داشته باشد ، آن را به صنف بیاورد تا شاگردان به چشم خود ببینند که ذره بین چیز های خورد را کلانتر نشان میدهد .

۳- شاگردان [ذ] را مثل [ز] تلفظ خواهند کرد . در این باره نیز معلم به تبصرهٔ پلان درسی ٦٠ مراجعه کند .

در قسمت پایین صفحه شاگردان از کلمهٔ [ذره بین] ، کلمه [دره] بسازند ؛ به قسمی که از کلمهٔ [ذره بین] نخست جزء [بین] را حذف کنند و سپس حرف [ذ] را به [د] تبدیل کنند: [دره].

۴- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۷۰
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تمرین

هدفها ،

شاگردان باید :

- عبارتهای [دروازهٔ خانه] ، [فوارهٔ آب] ، [پلتهٔ لمپه] و [خانهٔ خود] را درست بخوانند و بنویسند .
- جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- صدا و علامت کسرهٔ اضافه را تشخیص و در جایهای لازم به کار ببرند .

روش تدریس :

۱- معلم عبارتهای [سبد انار] ، [دوای بابا] را بر تخته بنویسد . شاگردان آنها را درست بخوانند .

۲- سپس ، معلم عبارتهای [دروازهٔ صنف] ، [فوارهٔ آب] ، [پلتهٔ لمپه] و [خانهٔ خود] را بر تخته بنویسد و از شاگردان بخواهد که آنها را بخوانند .

۳- شاگردان عبارتها را بخوانند . معلم به تصحیح و کمک بپردازد.

۴- معلم تأکید کند که در وقت نوشتن این قسم کلمه ها علامت [ء] بالای حرف آخر کلمهٔ اول فراموش نشود .

۵- معلم به شاگردان بفهماند که چون حرف آخر کلمه های اول این عبارتها / نوشته (به عبارتهای دروازهٔ صنف ، فوارهٔ آب ، پلتهٔ لمپه و خانهٔ خود اشاره کند.) [ه ~ ـه] است ، از همین خاطر بالای آنها علامت [ء] را نوشته میکنیم و در عبارتها / نوشته های [سبد انار ، دوای بابا] که [ه ~ ـه] وجود ندارد ، علامت [ء] را نوشته نمیکنیم .

معلم این توضیحات را به زبان بسیار ساده و آسان بگوید و از گفتن اصطلاح کسرهٔ اضافه جداً پرهیز کند .

در قسمت پایین صفحه ، برای آن که فهمیده شود شاگردان حرف / صدای اول کلمهٔ [عینک] را تشخیص کرده میتوانند یانی ، رسم عینک و حرفهای مختلف آورده شده است . شاگردان باید حرف درست را نشان بدهد .

٦- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۷۱
مدت تدریس : یک ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [و] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [پیاده رو]

هدفها ،

شاگردان باید :

- صدای حرف [و] را در کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها درست تلفظ کنند و بنویسند .
- کلمه ها و جمله ها را درست بخوانند و بنویسند ،
- سوال پایین صفحه را درست پاسخ بگویند / بنویسند .

روش تدریس :

١- روش تدریس این درس مثل درسهای مشابه گذشته است .

٢- معلم دربارهٔ [پیاده رو] و فایده های استفاده از آن با شاگردان بحث کند .

٣- حرف [و] در درسهای گذشته صدا های مختلف داشته است . در این درس ساکن خوانده میشود . معلم توضیحات بدهد و به شاگردان بفهماند که حرف [و] با همین یک شکل صداهای مختلف دارد .

تبصره :

متن این درس دقیقاً نقطه گذاری نشده است . از کاربرد نشانه های شارحه [:] و سیمی کولن [؛] از بیم آن که مبادا فهم و درک آن برای شاگردان دشوار شود ، پرهیز شده و تنها به نشانهٔ نقطه [.] در آخر جمله ها اکتفا شده است . معلم نیز عجالتاً از تذکر / نوشتن نشانه های [:] ، [؛] و غیره بپرهیزد . این مسایل و بسی نکته های ضروری دیگر از صنف دوم به تدریج و به اندازهٔ فهم شاگردان شروع میشود.

صفحهٔ کتاب : ۷۲
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [ضـ ض] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [حوض]

هدفها ،

شاگردان باید :

- حرف [ص] را در کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها بشناسند ؛ آن را درست تلفظ کنند و بنویسند .
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

۱- روش تدریس مثل درسهای مشابه گذشته است .

۲- در خصوص تلفظ حرف [ض] ، معلم به تبصرهٔ پلان درسی صفحهٔ ۶۰ مراجعه کند.

۳- در بخش اخیر با حذف [ا] از کلمهٔ [افضل] کلمهٔ [فضل] ساخته شده است . چند شاگرد کلمهٔ [فضل] را بر تخته بنویسند .

۴- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب: ۷۳
مدت تدریس: دو ساعت درسی

موضوع : تمرین

هدفها :

شاگردان باید :

- معنای مخالف برخی از کلمه ها را بنویسند .
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- بفهمند که یک کلمه گاهی چند معنای مختلف میداشته باشد .

روش تدریس :

۱- معلم دو جدول بالای صفحه را ، همان سان که در کتاب است ، بر تخته بنویسد . سپس ، چند شاگرد به نوبت کلمه های آنها را به آواز بلند بخوانند . سپس، معلم به شاگردان بگوید که اگر دروازه باز نباشد ، چی میگوییم که دروازه چیست . منظور این است که کلمهٔ بسته را خود شاگردان بگویند . پس از آن ، معلم خود کلمهٔ [باز] را در جدول سمت راست و سپس کلمهٔ [بسته] را که در مقابل کلمهٔ [باز] نوشته شده است به آواز بلند بخواند . معلم کوشش کند که مفهوم کلمه های [باز و بسته] را با باز و بسته کردن دروازهٔ صنف ، کلکین ویا هر چیز دیگری که ممکن باشد ، به شاگردان بفهماند . مطلب این است که شاگردان مفهوم کلمه های مقابل معنی را بفهمند . سپس، شاگردان باقی کلمه های جدولها را یکایک بخوانند و کلمه های مقابل / ضد معنای آنها را بگویند / بنویسند . در مجموع شاگردان باید کلمه های [بدل ، کم ، نرم ، تاریک ، راست ، ناپاک ، سفید] را بگویند / بنویسند .

۲- در بخش دوم ، معلم کلمه های [کند ، پر ، دور] را بر تخته بنویسد و شاگردان آنها را بخوانند . ممکن است شاگردان با نظرداشت خصلت هجایی الفبای دری هر کلمه را با دو یا سه

تـلفظ مختـلف بخوانـند ، مثلاً : [کَند ، کُنَد ، کُند] یا [پَر ، پِر ، پُر] یا [دُور ، دَور] . معلم تـلفظهای شـاگردان را بشـنود و همه را درست بداند و توضیح بدهد که هر کدام از این تلفظها در جـای خـود درسـت اسـت . سپس ، معلم چـند شـاگرد را به نوبت بخواهد که یک یک جمله را بخوانـند . مسلماً شـاگردان با نظرداشت مفهوم اجزای جمله ها ، کلمه های [کند ، پر ، دور] را درست خواهند خواند . اگر دچار اشتباه شوند ، معلم به آنها کمک کند .

۳- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۷۴
مدت تدریس : یک ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [ظ] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [ظرفها]

هدفها ، -

شاگردان باید :

- حرف [ظ] را درکلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها بشناسند ؛ آن را درست تلفظ کنند و بنویسند.
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

۱- روش تدریس این درس مثل درسهای مشابه گذشته است .

۲- معلوم است که کلمهٔ [ظرفها] جمع است و مفرد آن [ظرف] است . معلم مفهوم [ظرفها] را بـه شـاگردان بفهمـاند و بگوید که هریک از چیزهایی که در رسم دیده میشود یک [ظرف] است ، مـثلاً سـطل یـک ظـرف اسـت ؛ غوری یک ظرف است ؛ کاسه یک ظرف است و غیره . تمام این چیـزها را کـه یکجـا کنم ، [ظرفها] گفته میشود . معلم توجه دارد که کلمهٔ [ظرفها] را بسیاری از مـردم [ظـرفا] یعـنی بـا حذف [هـ] میگویند ؛ بنابراین،اگر شاگردان به هنگام گپ زدن [ظرفها] را

[ظرفا] گفتند ، معلم از این قسم تلفظ ناراحت نشود ؛ مگر متوجه باشد که به هنگام نوشتن، [ظرفها] بنویسد نه [ظرفا] . در این قسمت به تبصرهٔ پلان درسی صفحهٔ ۶۰ مراجعه شود .

۳- معلم در بارهٔ فایده های پاکی و نظافت به شاگردان معلومات بدهد .

۴- مشق آخر صفحه وظیفهٔ خانه گی داده شود .

۵- اگر یک ساعت درسی برای تدریس این صفحه کفایت نکند ، معلم میتواند قسمتی از ساعت بعدی یا کل آن را صرف تدریس این صفحه کند .

صفحهٔ کتاب : ۷۵
مدت تدریس : یک ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [ژ] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [ژاله]

هدفها :

شاگردان باید :

- حرف [ژ] را در کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها بشناسند ؛ آن را درست تلفظ کنند و بنویسند.
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- به سوالهای پایین صفحه پاسخهای درست بگویند / بنویسند .

روش تدریس :

۱- مراحل و طریقهٔ تدریس این درس مثل درسهای مشابه گذشته است .

۲- احتمالاً عده یی از شاگردان منظرهٔ باریدن ژاله را نخواهند شناخت و آن را باران یا برف خواهند گفت . در این صورت ، معلم با گفتن قرینه به کمک شاگردان بپردازد . مثلاً بگوید این باران و برف نیست ، یک چیز دیگر است که مثل توته های یخ میبارد . با این هم ، اگر شاگردان کلمهٔ [ژاله] را گفته نتوانستند ، معلم خود بگوید که این [ژاله] است که حالا ما نوشتن و خواندن آن را یاد میگیریم.

- کلمه ها ، عبارتها ، فقره ها و جمله ها را با آهنگ مناسب بخوانند . بفهمند که در کجای جمله مکث کنند ویا بر کدام جزء کلمه یا عبارت فشار وارد کنند / تکیه کنند. یعنی جمله ها / متنها را ، که نقطه گذاری شده اند ، با آهنگ مناسب ، چنان که ایجاب میکند ، بخوانند .

ب - شاگردان در وقت نوشتن باید :

- مدتی با پنسل و بر کاغذ خطدار بنویسند . به تدریج که تجربهٔ شان زیاد شد ، آن گاه میتوانند با خودکار یا خودرنگ و بر کاغذ سفید نیز بنویسند .
- خط نسخ ، مثل خط کتاب درسی خود ، بنویسند . به تدریج که دست شان با قلم آشنا و مهارت نوشتن شان زیاد تر شد ، آن گاه با اصول نوشتن خط مروج نستعلیق نیز آشنا خواهند شد .
- آنچه را که مینویسند ، باید مفهوم آن را بفهمند .
- اصول نقطه گذاری را رعایت کنند .
- در صفحه حاشیهٔ مناسب بگذارند . معلم به شاگردان بفهماند که نوشته باید از کجای صفحه شروع و در کجا ختم شود .
- فاصله میان کلمه ها و سطر ها را رعایت کنند .
- نخست کلمه یا جمله را با دقت بشنوند / بخوانند و سپس بنویسند .
- تنها به متن کتاب درسی یا املایی که معلم میگوید ، اکتفا نکنند . از روی مجله ها و کتابهای دیگر نیزبه اندازهٔ توان خود بنویسند .

آماده گی معلم پیش از نخستین روز درس

معلم علاقه مند و فعال پیش از آن که به صنف برود و به تدریس بپردازد ، برای کار خود به طرح برنامه و تهیهٔ مواد و وسایل میپردازد . وظایف مهم معلم در این هنگام از این قرار است :

- مطالعهٔ کتابهایی که در زمینهٔ تعلیم و تربیهٔ اطفال نوشته شده اند .

۳- اگر در صنف وقت کم باشد ، قسمت پایین صفحه کارخانه گی داده شود . معلم شاگردان را رهنمایی کند که سوالها را از روی متن کتاب پاسخ بگویند / بنویسند .

صفحهٔ کتاب : ۷۲
مدت تدریس : یک ساعت درسی

موضوع : تمرین

هدفها ،

شاگردان باید :

- از ترکیب حرفها / هجاها کلمه های نو بسازند .
- ارتباط کلمه ها را درک / پیدا کنند .

روش تدریس :

۱- تدریس بخش نخست مثل قسمت پایین صفحهٔ ۵٦ است .

۲- تدریس بخش دوم مثل قسمت پایین صفحهٔ ۵۸ است ، با این تفاوت که در صفحهٔ ۵۸ رسمها با کلمه های مربوط آنها ارتباط داده شدند ، در این جا کلمه هایی که با یکدیگر ارتباط دارند ، گفته / پیدا میشوند .

۳- برای آن که تمرین بخش آخر صفحه وسعت بیشتر پیدا کند ، معلم مزید بر کلمه های مرتبطی که در کتاب آمده اند ، از کلمه ها / چیزهای دیگری که در دورو پیش خود میبینند ویا فکر میکند که شاگردان میفهمند ، استفاده کند . مثلاً کلمهٔ [تاک] را بگوید تا شاگردان کلمهٔ [انگور] را بگویند یا کلمهٔ [دوا] را بگوید تا شاگردان کلمهٔ [داکتر] یا [مریض] را بگویند .

۴- اگر برای تدریس این صفحه یک ساعت درسی کفایت نکند ، ساعت دیگر یا قسمتی از آن برای تدریس این صفحه اختصاص داده شود .

صفحهٔ کتاب : ۷۷
مدت تدریس : یک ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [ا] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [اشتوپ]

هدفها ،

شاگردان باید :

- صدای حرف [ا] را در کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها بشناسند ؛ آن را درست تلفظ کنند و بنویسند .
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- کلمه ها را در جمله درست به کار ببرند .

روش تدریس :

۱- روش تدریس این درس مثل درسهای مشابه پیشتر است .

۲- چون شاگردان حرف [ا] را به همین شکل و همین نام در کلمهٔ های [است ، راْ] و غیره به صداهای دیگر خوانده اند ، ممکن است در این درس نیز همان صداها را به کار ببرند ، بنابراین معلم باید بگوید که این شکل نیز الف نام دارد ؛ مگر صدای آن با الفی که در کلمه های [است، را] و غیره به کار رفته است ، تفاوت دارد .

۳- برای تدریس قسمتِ پایین صفحه ، معلم کلمه های [اجازه ، املا] را بر تخته بنویسد . به شاگردان موقع داده شود که در بارهٔ خواندن کلمه ها و معنای آنها فکر کنند . سپس ، چند شاگرد داوطلبانه نزدیک تخته بروند و کلمه ها را به آواز بلند بخوانند . پس از آن ، چند شاگرد

دیگر کوشش کنند که کلمه ها را در جمله به کار ببرند ، یعنی بر تخته جمله بنویسند . معلم به آنها کمک کند .

۴- اگر فرصت کار کردن قسمت پایین صفحه درصنف میسر نشود، معلم آن را کارخانه گی بدهد.

صفحهٔ کتاب : ۷۸
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس همزه [ء] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [تأسیس]

هدفها ،

شاگردان باید :

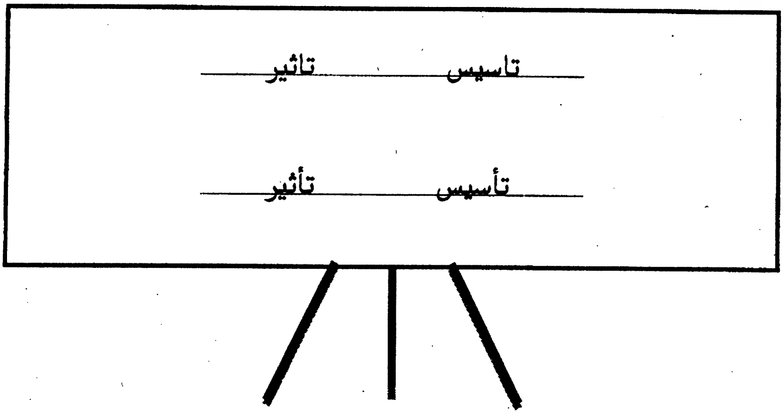
- حرف [ء] را در کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها بشناسند ؛ آن را درست تلفظ کنند و بنویسند .
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- ارزش کتاب و کتابخانه را بفهمند .

روش تدریس :

۱- روش تدریس این درس مثل درسهای مشابه گذشته و در همان چهار مرحله است .

احتمالاً شاگردان رسم [کتابخانه] را نخواهند شناخت . معلم به آنها کمک کند تا کلمهٔ [کتابخانه] را بگویند و مفهوم آن را بفهمند . در قسمت خواندن و نوشتن کلمه های [تأسیس و تأثیر] این قسم عمل شود :

- معلم کلمه های [تأسیس] و [تأثیر] را بدون همزه [تاسیس ، تاثیر] بر تخته بنویسد .
- شاگردان کلمه ها را بخوانند . مسلماً آنها جزء اول هردو کلمه را [تا] تلفظ خواهند کرد .
- سپس ، معلم بار دیگر هردو کلمه را در پایین کلمه های قبلی بنویسد ؛ منتها این بار همزه ها را نیز بنویسد که [تأسیس ، تأثیر] خوانده شوند .

- معلم بـه شـاگردان بگویـد کـه کلمه ها را بخوانند . البته آنها مثل پیشتر خواهند خواند ، یعنی به شکل همزه توجه نخواهند کرد .
- معلم بپرسد که میان کلمه های بالا و پایین چی تفاوت است .
- شـاگردان بـاید دریابند وبگویند که در دو کلمهٔ پایین در کنار بالایی حرف الف یک علامت خورد وجود دارد.
- معـلم بگویـد هـروقت کـه در بـالای الـف ایـن علامت باشد صدایُ آن الف با الفهای دیگر تفـاوت میکـند . معـلم کـلمه هـای [تأسیس ، تأثیر] را مکرر تلفظ کند تا واضح شود . برای وضـاحت بیشـتر معـلم میـتواند تـلفظ / خواندن کلمه های [تأسیس ، تأثیر] را با تلفظ کلمه های [تا ، تاک، تار] و غیره مقایسه کند .
- چـون شـاگردان قـبلاً تـلفظ حـرف [ع] را یاد گرفته اند ، آنها شباهت صدای همزه (ء) و عین (ع) را درک خواهند کرد .
- شاگردان شکل حرف [ء] را مکرر بر تخته مشق کنند / بنویسند .

۴- بـا نظرداشـت تبصرهٔ پلان درسی صفحهٔ ۶۰ شاگردان حرف همزه را در گفتار خود دقیقاً رعـایت نخواهـند کرد . بنابراین ، اگر کلمه های [تأسیس ، تأثیر] را به فتح [ت] و حذف صدای همـزه تـلفظ کـنند ، معـلم نـاراحت نشـود ؛ مگـر ایـن قـدر متوجه باشـد که تلفظ اصلی آن را به شاگردان یاد بدهد تا در وقت خواندن قرآن شریف به آنها کمک شود .

۵- معلم توجه داشته باشد که شاگردان علامت کسرهٔ اضافه [ء] را با شکل همزه [ء] یکی ندانند.

٦- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۷۰۹
مدت تدریس : یک ساعت درسی

موضوع : مشق و تمرین

هدفها ،

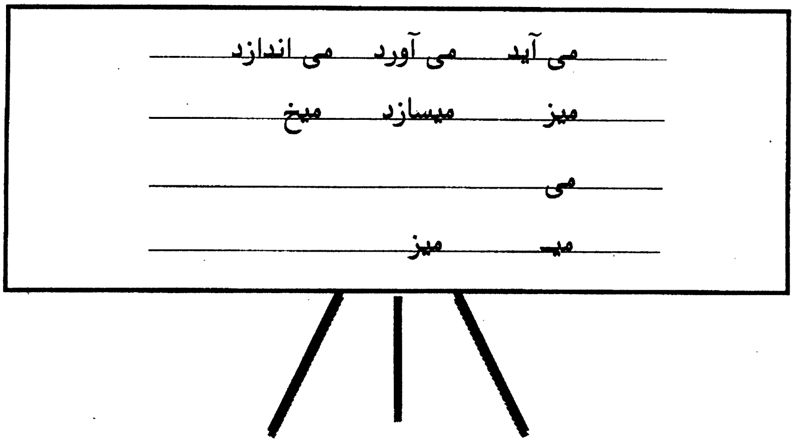
شاگردان باید :

- بفهمند که صدای حرف [ی] در کلمه های [می آید ، می آورد ، می اندازد] با صدای حرف [یـ] در کلمه های [میز ، میسازد ، میبارد] یکیست .
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

۱- در بخش نخست ، معلم کلمه های [می آید ، می آورد ، می اندازد] را بخواند . اگر شاگردان بتوانند مفهوم این کلمه ها را عملاً بفهمند / ببینند ، بهتر و مفیدتر است ، مثلاً اگر شاگردی در حال آمدن باشد ، معلم با اشاره به او بگوید : او می آید . یا اگر کسی در حال آوردن چیزی ، مثلاً کتاب، باشد معلم بگوید : او کتاب را می آورد . یا بگوید کریم در گیلاس آب می اندازد . پس از آن که معلم / شاگردان کلمه های [می آید ، می آورد ، می اندازد] را تلفظ کردند ، معلم بگوید که حالا ما نوشتن و خواندن این کلمه ها را یاد میگیریم . معلم کلمه های [می آید ، می آورد ، می اندازد] را بر تخته بنویسد و همزمان با نوشتن تلفظ هم کند . سپس ، چند شاگرد به نوبت نزدیک تخته بروند و کلمه ها را به آواز بلند بخوانند .

سپس، کلمه های تکراری [میز، میسازد، میخ] را نیز بر تخته بنویسد و شاگردان بخوانند.

پس از آن، معلم از جزء [می] حرف [ی] آن را، همان سان که در [می] تلفظ میشود، تلفظ کند و از شاگردان بپرسد که این صدا را (در حالیکه بر تختهٔ سیاه اشاره میکند) در کدام کلمه ها میشنوند . به شاگردان وقت داده شود تا فکر کنند و بگویند که در کلمه های [میز ، میسازد ، میخ ...] سپس ، معلم با اشاره به حرف دوم در کلمه های [می آید] و [میز]،'[ی ~ یـ] بگوید که این دو حرف در این کلمه ها یک قسم صدا ویک نام دارند ؛ مگر شکل آنها از یکدیگر فرق دارد [ی ~ یـ] . معلم دلیل این اختلاف را چنین توضیح بدهد : چون در کلمهٔ [میز] حرف سوم (ز) با حرف دوم (یـ) پیوست نوشته میشود از این خاطر حرف یا را نیمه [یـ] نوشته میکنیم ؛ مگر درکلمهٔ [می آید] که حرف سوم باحرف دوم جدا نوشته میشود، حرف یا را کامل [ی] نوشته میکنیم .

۲- بخشهای دوم و سوم این صفحه مطابق به هدایت کتاب کار شود .

۳- اگر برای تدریس این صفحه یک ساعت کفایت نکند ، ساعت دیگر یا قسمتی از آن نیز به این صفحه اختصاص داده شود .

صفحهٔ کتاب : ۸۱
مدت تدریس : یک ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [ا] به وسیلهٔ کلمه های کلیدی [اتو] و [ارسی]

هدفها ،

شاگردان باید :

- صدای حرف [ا] را در کلمه های کلیدی [اتو] و [ارسی] و دیگر کلمه ها درست تلفظ کنند و بنویسند .
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- به سوالها پاسخهای درست بگویند / بنویسند .

روش تدریس :

۱- روش تدریس این صفحه مثل صفحات مشابه گذشته است .

۲- چون شاگردان در درسهای گذشته حرف [ا] را به صداهای دیگر خوانده اند ، معلم در بارهٔ اختلاف صدای این حرف در کلمه های مختلف ، به شاگردان معلومات بدهد ، چنان که در موارد مشابه دیگر در درسهای گذشته نیز معلومات داده است .

۳- بخشهای دوم و سوم این صفحه مطابق به هدایت کتاب کار شود.

صفحهٔ کتاب : ۸۰
مدت تدریس : یک ساعت درسی

موضوع : تدریس صدای [ایـ] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [ایستگاه]

هدفها ،

شاگردان باید :

- صدای [ایـ] را در کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها درست تلفظ کنند و بنویسند .
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

- کلمه های پایین صفحه را در جمله درست به کار ببرند .

روش تدریس :

۱- روش تدریس این درس مثل درسهای مشابه گذشته است .

۲- صدای [ایـ] در کلمه های [ایستگاه ، این ، ایستاده] با صدای [یـ] در کلمه های [ماشین، تأسیس ، خرید ، نظیفه] و صدای [ی] در کلمه های [ارسی ، چی ، نازی ، حاجی] یکیست . ممکن است شاگردان بپرسند در صورتی که صدای اول در کلمهٔ [ایستگاه] (ایـ) با صدای (یـ) در کلمهٔ [ماشین] یکیست ، پس چرا در اولِ کلمهٔ [ایسگاه] الف [ا] هم نوشته شده است . معلم به زبان ساده بفهماند که اگر صدای [یـ ~ ی] (یای معروف را باز هم تلفظ کند) در آغاز کلمه بیاید پیش از آن الف نوشته میشود . معلم مثالهای [این ، ایستاده] را نیز تذکر بدهد . اگر شاگردان دراین باره سوال نکنند ، بهتر است معلم از طرح و توضیح این موضوع صرف نظر کند.

۳- باقی مراحل ، تمرینها و فعالیتها مشابه به درسهای گذشته است .

صفحهٔ کتاب : ۸۲
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تمرین

هدفها ،

شاگردان باید :

- نامهای رسمها را بنویسند .
- بار دیگر به تلفظ [ه ~ ـه] دقت کنند و نیز کلمه های [که] و [سه] را بار دیگر بخوانند .

روش تدریس :

۱- شاگردان نامهای رسمها را بگویند و در بارهٔ آنها گپ بزنند . سپس ، نام هر رسم را در زیر آن بنویسند .

۲- چون شاگردان کلمهٔ [کلید] را در محاوره [کلی] تلفظ میکنند ، امکان دارد به هنگام نوشتن نیز آن را [کلی] بنویسند . در این صورت ، معلم بگوید که این کلمه را باید [کلید] بنویسیم. همان سان که [او] میگوییم و [آب] مینویسیم . معلم میتواند مثالهای بیشتر از این قبیل را بگوید : [میکنه = میکند] ، [میرم = میروم] ، [میگم = میگویم].

۳- معلم میتواند رسمهای بیشتر تهیه کند ویا نامهای چیزهای داخل صنف را به شاگردان بگوید که بنویسند ؛ مثلاً : تختهٔ سیاه ، تخته پاک ، تباشیر ، قلمتراش ، پنسلپاک ، چوکی، بوریا ، شطرنجی ، چوب ، سوچ ، ساکت ، پکه و غیره .

۴- شاگردان نام هر رسم راکه میگویند، کوشش کنند آن را درجمله هم به کار ببرند/بنویسند.

۵- در قسمت پایین صفحه ، مطابق به هدایت کتاب عمل شود . مطلب این است که شاگردان " های ملفوظ " و " های غیر ملفوظ " را یک بار دیگر تشخیص ، تلفظ و تکرار کنند . حرف آخر کلمه های [که] و [چه] مثل حرفهای آخر [پلته] و [لمپه] به فتحه خوانده نمیشود . بل که به کِسره خوانده میشود . شاگردان تمام کلمه ها را به آواز بلند تلفظ کنند / بخوانند . اگر فرصت باشد کلمه ها را در جمله به کار ببرند / بنویسند .

صفحهٔ کتاب : ۸۳
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : مشق الفبا / جدول الفبا

هدفها ،

شاگردان باید :

- هر حرف را درست تلفظ کنند و بنویسند .
- نام هر حرف را درست بخوانند و بنویسند .
- الفبا را به ترتیب یاد بگیرند .

روش تدریس :

۱- اگر معلم جدول الفبا را بزرگتر ساخته باشد ، آن را بر تختهٔ سیاه بیاویزد . به شاگردان بگوید که هر قطار جدول را از راست به چپ به دقت از نظر بگذرانند ؛ هر حرف را درست تلفظ کنند و به شکل / شکلهای هر حرف دقت کنند .

۲- نام هر حرف در کنار آن نوشته شده است . مثلاً در کنار حرف [آ] نام آن (الف مد) نوشته شده است ، شاگردان به املای (الف مد) دقت کنند ؛ آن را بخوانند و بنویسند . نامهای تمام حرفها به همین قسم خوانده و نوشته شوند .

تبصره :

- در جدول الفبا به استثنای املای نام هر حرف و ترتیب الفبا ، دیگر هیچ چیز برای شاگردان نو نیست .
- در پارهٔ بغدادی و بسیاری از جدولهای الفبا ، که مبتنی بر روش عنعنی نوشته شده اند ، حرف [آ] وجود ندارد ؛ مگر چون این حرف در نظام نوشتاری زبان دری به مثابهٔ نمودار نگارشی صوت / ā / (الف ممدود) در آغاز و گاهی در میانهٔ کلمه ها نوشته میشود ، اخیراً در نظام الفبایی زبان دری به حیث یک حرف پذیرفته شده است . از همین روی ، ما نیز آن را به حیث نخستین حرف الفبا در این جدول آوردیم .
- اگر معلم بتواند جدول الفبا را در کاغذ بزرگتر ترتیب دهد و به هنگام تدریس بر تختهٔ سیاه بیاویزد ، کارش آسانتر میشود .

- مطالعهٔ کتابهای قصه ، داستان ، شعر ، افسانه های فولکلوریک و دیگر سرگرمیها برای اطفال ،
- مطالعهٔ دقیق کتاب درسی و رهنمای معلم آن ،
- دقت بیشتر در شیوهٔ تدریس هریک از درسهایی که در رهنمای معلم تجویز شده است . در صورتی که لازم دانسته شود ، در نظر گرفتن بعض مشقها و فعالیتهای اضافی به ارتباط هریک از درسها ،
- تهیهٔ مواد درسی مثل چارت ، نقشه ها ، عکسها و دیگر موادی که تدریس هریک از درسها را آسانتر و مؤثر تر بسازد .
- تهیهٔ دفتر / کتابچه یی که نامهای شاگردان ، کوایف درسی و دیگر یاد داشتهای ضروری مربوط به شاگردان در آن نوشته شود .

نخستین روز درس

معلم باید :

- با مهربانی و خوشرویی خود را به شاگردان معرفی کند / نام خود را بگوید .
- جای هر شاگرد را در صنف معین کند . البته به تدریج که مطالعات و شناختش در بارهٔ شاگردان افزایش مییابد و یا مصلحت آموزشی ایجاب میکند ، آن گاه جای برخی از شاگردان را تغییر خواهد داد .
- از شاگردان بخواهد که به نوبت کنار تختهٔ سیاه بیایند ؛ روبه روی شاگردان دیگر ایستاده شوند و خود را معرفی کنند .
- مسابقه یی ترتیب بدهد تا شاگردان یکدیگر خود را به نام و چهره خوبتر بشناسند . هر شاگردی که تعداد بیشتر همصنفیهای خود را بشناسد ، مورد نوازش قرار گیرد .
- نام هریک از شاگردان را یاد بگیرد . هر وقت که به آنها خطاب میکند / چیزی میگوید/ سفارش میدهد ، نام هریک را با محبت و صمیمیت یاد کند .
- در بارهٔ فایده های مکتب آمدن و سبق خواندن به شاگردان معلومات بُدهد .

صفحهٔ کتاب : ۸۴
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس [ی] در کلمه های [مرتضی ، لیلی ، موسی]

هدفها ،

شاگردان باید :

- حرف [ی] را در کلمه های [مرتضی ، لیلی ، موسی] درست تلفظ کنند و بنویسند .
- بفهمند که حرف [ی] در برخی از کلمه ها به صدای [آ] خوانده میشود .
- کلمه ها و جمله را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

۱- اگر از شاگردان کسی [مرتضی ، لیلی ، کبری ، موسی ، مصطفی ، مجتبی] و مثل اینها نام داشته باشد ، معلم به او بگوید که نام خود را بر تخته بنویسد . فرض میکنیم یکی از شاگردان [کبری] نام داود و میخواهد نام خود را بر تخته بنویسد ، با توجه به این که شاگردان تمام حرفهای الفبا را خوانده اند و حالا میتوانند از ترکیب آنها کلمه های نو بسازند ، امکان دارد او نام خود را به شکل [کبرا] بنویسد . اگر کسان دیگر نیز از این قبیل نامها (مختوم به الف مقصوره) داشته باشند ، حرف آخر نامهای خود را به الف [ا] خواهند نوشت : [لیلا ، مرتضا ، موسا ، مصطفا] و غیره . معلم به شاگردان بگوید درست است که صدای آخر نام شما مثل صدای [آ] ، است ؛ مگر در وقت نوشتن صدای آخر نامهای تان را به الف مد [آ] نی ، بل که به یا [ی] این قسم نوشته کنید : [کبری ، لیلی ، مرتضی] وقتی معلم حرف [ی] را در آخر چنین کلمه ها مینویسد ، نوشتن زبر ایستاده را در بالای آن فراموش نکند و بر آن تأکید کند . سپس ، معلم نامهای بیشتر از این قبیل را بر تخته بنویسد : [مصطفی ، مجتبی ، موسی ، یحیی] و غیره.

۲- بخشهای دوم و سوم این صفحه مطابق به هدایت کتاب تدریس شود . البته معلم توجه داشته باشد که در بخش دوم شاگردان به جای رسمها نامهای آنها را بنویسند تا جمله کامل شود ، مثلاً : [مرتضی پنسل خرید .] . شاگردان این مشق را بر تخته یا کتابچه کار کنند .

تبصره : در بارهٔ الف مقصوره ، به نکته های زیر اشاره میشود :

در عربی "الف مقصوره" یاییست [ی] در پایان کلمه ها که [آ] خوانده میشود. چنین کلمه ها در املای دری مثل اصل عربی نوشته میشوند : عیسیٰ ، یحییٰ ، معنیٰ ، اعلیٰ ، الیٰ ، ادنیٰ و غیره . هرگاه چنین کلمه ها مضاف ، موصوف و منسوب واقع شوند [ی] به صورت [ا] نوشته میشود و قاعدهٔ مختوم به [ا] بر آنها تطبیق میشود :

عیسی - عیسای مریم

شوری - شورای علما

معنی - معنای کلمه ها

هرگاه این کلمه ها منسوب قرار گیرند ، در زبان عربی به این صورت نوشته میشوند :

معنی - معنوی

عیسی - عیسوی

موسی - موسوی

مگر در املای زبان دری این شکلها را به خود میگیرند :

موسی - موسایی

عیسی - عیسایی

معنی - معنایی

برای معلومات مزید رجوع شود به کتاب "روش املای زبان دری" کابل، ۱۳٦۳ .

صفحهٔ کتاب : ۸۵
مدت تدریس : یک ساعت درسی

موضوع / عنوان : به صنف دوم میرویم

هدفها ،

شاگردان باید :

- متن را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- مفهوم کلمه ها و جمله ها را بفهمند .

روش تدریس :

۱- پس از مرحلهٔ مقدماتی ، معلم از شاگردان بپرسد که امروز کدام درس را میخوانیم . شاگردان خواهند گفت که درس آخر کتاب خود را میخوانیم . از این که کتاب به آخر رسیده است ، معلم به شاگردان تبریکی بگوید و اظهار خوشی کند .

۲- سپس ، معلم به شاگردان بگوید که صفحهٔ آخر کتابهای خود را باز کنند و متن را یک بار خاموشانه بخوانند . (شاگردان اصول خواندن خاموشانه را قبلاً یاد گرفته اند) . معلم بر حسب ضرورت برای خواندن خاموشانه وقت تعیین کند .

۳- معلم به شاگردان بفهماند که در جریان خواندن خاموشانه اگر کدام کلمه ، عبارت یا جمله یی را خوانده نمیتوانند ، دست خود را بلند کنند و بپرسند .

۴- پس از خواندن خاموشانه ، چند شاگرد به میل خود و به نوبت رو به روی همصنفان خود ایستاده شوند و هر کدام یک یا دو جمله از متن را به آواز بلند بخوانند و دیگران بشنوند .

۵- وقتی شاگردان متن را میخوانند معلم معنای برخی از کلمه ها و جمله ها را از آنها بپرسد . اگر مشکلی باشد به آنها کمک کند .

۶- اگر بیشتر شاگردان درخواندن متن ضعیف باشند، یک بار معلم خودٔ به وضاحت بخواند.

۷- معلم بـا نظرداشـت وقت به بیشتر شاگردان موقع بدهد که متن را از روی کتابهای خود بخوانـند . تا این جا هر شاگرد قسمتی از متن را خوانده است ، در اخیر اگر به دو یا سه شاگرد موقع داده شود که هرکس تمام متن را بخواند ، بهتر است .

۸- معلم بـه شـاگرداان بگوید : چون خواندن کتاب خلاص شد . حالا من میخواهم که ببینم شما نوشتن چی چیزها را و چقدر یاد گرفته اید . هر کس به میل خود در بارۀ یک چیزی ۴ - ۵ سطر بنویسد و آن را از روی کتابچه به همصنفان خود بخواند .

۹- پـس از خـتم کـار شـاگردان نوشـته هـای خود را بخوانند . بهترین نوشته بر تخته سیاه توسط خود شاگرد نوشته شود ، معلم آن را تقدیر کند .

و من الله التوفیق

- اگر ممکن باشد مدیر یا سرمعلم مکتب را به صنف دعوت و معرفی کند . خودش یا سرمعلم در بارهٔ مقررات مکتب گپ بزند .
- شاگردان را ازصنف بیرون ببرد. اداره / سرمعلمیت، صنفها، جای بازی کردن وتفریح، جای آب نوشیدن ، تشناب و دیگر جایهای ضروری مکتب را به آنها نشان بدهد .
- اگر ممکن باشد ، بازی مختصری در صحن مکتب میان شاگردان به راه بیندازد . البته متوجه باشد که به دیگران مزاحمت ایجاد نشود .
- شاگردان را دوباره به صنف ببرد و در بارهٔ عبور کردن از سرک و دیگر مقررات ترافیکی به آنها معلومات بدهد .
- از شاگردان بخواهد که اگر کسی شعر یا ترانه یاد داشته باشد ، روبه روی همصنفیهای خود ایستاده شود و بخواند .
- یکی دو بازی سادهٔ آموزشی به شاگردان یاد بدهد تا از همان روز اول بایکدیگر انس بگیرند و همبازی شوند .
- به شاگردان بگوید چیزهایی را که در مکتب شنیده و دیده اند / یاد گرفته اند ، به پدر و مادر و دیگر اعضای خانوادهٔ خود قصه کنند .
- به هنگام رخصتی با مهربانی و خوشرویی با شاگردان خدا حافظی کند .

تبصره :

در کار تدریس نو آموزان ایجاب میکند که در نخستین روزهای تدریس معلم پیوسته صحبت بیشتر داشته باشد و فشار خواندن و نوشتن بر شاگردان کمتر باشد ؛ مگر با پیشرفت درسها متدرجاً از میزان صحبتهای معلم کاسته میشود و فشار بر خواندن و نوشتن شاگردان افزود میگردد . چنان که در دورهٔ تدریس الفبا به مشاهده میرسد ، درس صفحهٔ ۱۲ محض یا یک کلمه است که معلم درین حال با طرح سوالها و آوردن مثالهای بیشمار و صحبت مفصل به تدریس آن میپردازد ؛ اما درس صفحهٔ ۹۸ (به صنف دوم میرویم) یک متن است که از میزان صحبت های شفاهی معلم کاسته میشود و بر میزان فعالیتهای شاگردان افزوده میشود . به عبارت دیگر کار معلم در روز های اول درس دشوار تر بوده تدریجاً رو به سهولت میرود .

صفحهٔ کتاب : صفحهٔ بسم الله الرحمن الرحیم
مدت تدریس : یک ساعت درسی

موضوع : بسم الله الرحمن الرحیم

مواد درسی : کتاب درسی

هدفها ،

شاگردان باید :

- بسم الله الرحمن الرحیم را درست بگویند .
- نوشته بسم الله الرحمن الرحیم را بشناسند . یعنی با نوشتهٔ کلی آن آشنا شود.
- بفهمند که هر کار با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم شروع میشود .
- جرأت و مهارت گپ زدن را بیاموزند .

روش تدریس : *

۱- معلم پس از سلام علیکی ، احوالپرسی ، تنظیم صنف ، ملاحظهٔ کتاب حاضری و گفتن بسم الله الرحمن الرحیم ، از شاگردان بپرسد :

- من کیستم ؟
- نام من چیست ؟
- مکتب آمدن / سبق خواندن چی فایده دارد ؟

۲- معلم پاسخهای شاگردان را بشنود و در صورت ضرورت تصحیح کند . اگر شاگردان در پاسخ گفتن اشتباه کنند ، معلم باید آنها را تنبیه و سرزنش نکند ، بل که با مهربانی و خوشرویی به تصحیح بپردازد .

---

* روش تدریس این درس با نظرداشت کمیت و کیفیت آن به چهار مرحله تقسیم‌نشده است .

۳- معلم کتاب دری صنف اول را ، که نزد خود دارد ، به شاگردان نشان بدهد و بپرسد که این چیست و به چی کار می آید. ممکن است عده یی از شاگردان بگویند که این کتاب است و ما از روی آن درس میخوانیم . اگر شاگردان پاسخ مطلوب نگویند ، معلم خود بگوید که این کتاب دریست و ما به کمک آن خواندن و نوشتن را یاد میگیریم . معلم در بارهٔ مراقبت و پاک نگهداشتن کتابها و دیگر مواد درسی به شاگردان توصیه کند.

۴- معلم به شاگردان بگوید که کتابهای دری را پیش روی خود بگذارند . همزمان با این هدایت ، بهتر است معلم کتاب دری صنف اول را به شاگردان نشان بدهد تا آنها اشتباه نکنند / کتابهای ریاضی را پیش روی خود نگذارند . معلم طرز گذاشتن، باز کردن و صفحه گرداندن کتاب را به شاگردان یاد بدهد . سپس ، بپرسد که ما نان خوردن ویا هرکار دیگر را با گفتن چی شروع میکنیم . شاگردان خواهند گفت که با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم. اگر کسی پاسخ مطلوب نگوید ، آن گاه خود معلم بگوید که ما هر کار را با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم شروع میکنیم .

۵- معلم صفحهٔ بسم الله الرحمن الرحیم را ، در کتابی که نزد خود دارد ، باز کند و از شاگردان بپرسد که این نوشته چیست . مسلماً شاگردانی که تازه به مکتب آمده اند و تا هنوز حرفهای الفبا را نمیشناسند ، نوشتهٔ بسم الله الرحمن الرحیم را آگاهانه خوانده نمیتوانند ؛ مگر این امکان وجود دارد که بعضی از آنها نوشته بسم الله الرحمن الرحیم را به قسم کل بشناسند ، یعنی تصویر کلی نوشته و طریقهٔ خواندن آن را به حافظه سپرده باشند . به عبارت دیگر از والدین و بزرگان شنیده ویا در مساجد از قاعدهٔ بغدادی یاد گرفته و به حافظه سپرده باشند . بنابرین ، عده یی خواهند گفت این نوشته بسم الله الرحمن الرحیم است . با این حال ، اگر هیچ کس پاسخ مطلوب نگوید ، آن گاه معلم خود بگوید که این نوشتهٔ بسم الله الرحمن الرحیم است که ما با گفتن آن هر کار را شروع میکنیم . البته معلم به همین مختصر اکتفا کند و در بارهٔ

حرفها و کلمه های آن عجالتاً چیزی نگوید . بهتر است معلم در همین وقت معنای بسم الله الرحمن الرحیم را به زبان ساده بگوید تا شاگردان بهتر بفهمند . معنای بسم الله الرحمن الرحیم این است : به نام خدای بخشایندهٔ مهربان .

٦- معلم به شاگردان بگوید که صفحهٔ بسم الله الرحمن الرحیم را در کتابهای خود بیابند ؛ با دقت بیبینند و مکرر بخوانند . اگر معلم تا کنون مفهوم صفحه را به شاگردان نفهمانده باشد . در این مرحله باید این کار را بکند . یعنی به زبان ساده مفهوم صفحه و ورق را به شاگردان بگوید و عملاً نشان بدهد .

٧- معلم شاگردان را در باز کردن کتاب / یافتن صفحهٔ بسم الله الرحمن الرحیم کمک کند .

٨- معلم به شاگردان بگوید که ما و شما هم هر روز درسهای خود را با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم شروع میکنیم .

٩- معلم به شاگردان بگوید اگر کسی شعر یا ترانه یاد داشته باشد ، بخواند . اگر شاگردان یاد نداشته باشند ، معلم خود این کار را بکند یک قصهٔ کوتاه ، که به ذوق شاگردان برابر باشد، بگوید تا موجب تنوع و تعویض توجه آنها شود .

١٠- معلم به شاگردان بگوید چیزهایی را که در مکتب یاد گرفته اند ، به اهل خانهٔ خود قصه کنند .

١١- در آخرین دقایق ساعت درسی ، معلم پیش از آن که صنف را ترک کند ، به شاگردان بگوید که به هنگام رخصتی به نوبت / آهسته آهسته از صنف بیرون شوند ؛ در پیاده رو بروند و در وقت گذشتن از سرک متوجه باشند که موتر و دیگر عراده جات نباشد .

معلم تمام این فعالیتها را در یک ساعت درسی انجام بدهد . در مکاتبی که اصول صنفی برقرار است و معلم تمام ساعتهای درسی یک روز را در یک صنف سپری میکند ، میتواند دامنهٔ بحث را گسترده تر بسازد و مدت بیشتر را صرف این موضوع کند .

صفحهٔ کتاب : [illegible]

مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : شناختن رسم صنف درسی

مواد درسی : کتاب درسی و چیز های موجود در صنف

هدفها ،

شاگردان باید :

- با صنف درسی / مکتب آشنا شوند .
- جرأت و مهارت گپ زدن را بیاموزند .
- نام رسم و اجزای آن و موارد استفاده از آنها را بگویند .
- با نوشتن آشنا شوند .

ساعت اول

روش تدریس

مرحلهٔ اول – آماده گی :

۱- معلم با پیشانی باز به صنف داخل شود ؛ سلام بدهد ؛ احوالپرسی کند ؛ صنف را تنظیم کند و اگر جای یا موقعیت بعض شاگردان مطلوب نباشد ، آنها را در جایهای مطلوب بنشاند ؛ کتاب حاضری را ملاحظه کند ؛ نام هر شاگرد را بخواند و به چهره اش دقت کند تا ذهن نشین شود ؛ غیرحاضران روز گذشته را با مهربانی مورد باز پرس قرار بدهد و هرگز برآشفته نشود .

۲- پس از این مقدمات ، در بارهٔ سوالهایی که روز گذشته مطرح کرده بود ، خصوصاً در بارهٔ بسم الله الرحمن الرحیم ، از شاگردان چند سوال بپرسد ؛ مثلاً :

- ما هر کار را با گفتن چی شروع میکنیم ؟
- کی نوشتهٔ بسم الله الرحمن الرحیم را در کتاب خود نشان داده میتواند ؟
- مکتب آمدن و سبق خواندن چی فایده دارد ؟

۳- معلم پاسخهای شاگردان را با علاقه مندی و دقت بشنود . اگر ضرورت باشد آنها را کمک و رهنمایی کند . ممکن است عده یی از شاگردان بنابر عوامل مختلف در گفتن پاسخ مطلوب از خود کندی نشان بدهند ؛ در این صورت ، معلم هرگز برآشفته نشود و به سرزنش و تنبیه نپردازد ، بل که با حوصله مندی و گشاده رویی اشتباهات شاگردان را تصحیح و آنها را در مسیر مطلوب رهنمون شود . ۰

مرحلهٔ دوم – تدریس موضوع / درس نو :

۱- معلم صفحهٔ اول کتاب درسی را به شاگردان نشان بدهد و به آنها بگوید که همین صفحه را در کتابهای خود باز کنند / بیابند . معلم شاگردان را در این کار رهنمایی و کمک کند .

۲- معلم به شاگردان بگوید که صفحهٔ اول کتابهای خود را ببینند و در بارهٔ رسم آن فکر کنند ، نیز بگوید پس از آن که در بارهٔ رسم فکر کردید ، از شما چند سوال پرسان میکنم .

۳- معلم به شاگردان فرصت کافی بدهد تا در بارهٔ رسم فکر کنند . سپس ، یک شاگرد را پیش روی صنف بخواهد و با او در بارهٔ رسم گفت وگو کند .

نمونهٔ گفت وگوی معلم و شاگرد :

معلم – (با اشاره به رسم) این رسم چیست ؟

شاگرد – این رسم صنف است .

معلم – صنف چیست ؟

شاگرد – صنف جاییست که ما در آن درس میخوانیم .

یاد آوری

این رهنما، که به منظور تدریس مؤثر کتاب دری صنف اول نوشته شده است ، دو بخش دارد. بخش نخست حاوی کلیاتی در بارهٔ دانستنیهای ضروری مقدماتی برای معلم است . بخش دوم روش تدریس درسها را احتوا میکند . برای آن درسهایی که روش تدریس آنها با درسهای پیشتر مشابه بوده اند ، پلان مفصل ساخته نشده و به درسهای گذشته ارجاع شده اند . روی همرفته پلانهای تهیه شده حاوی تمام مراحل و فعالیتهاییست که معلم باید آنها را به هنگام تدریس اجرا کند . برخی از فعالیتها مثل سلام دادن، احوالپرسی، تنظیم صنف، ملاحظهٔ کتاب حاضری و شروع کردن درس با گفتن "بسم الله الرحمن الرحیم"، به استثنای درس اول ، در سایر پلانها درج نشده ؛ مگر معلوم است که معلمان این فعالیتها را خود شان در نظر خواهند گرفت.

استفاده از مشقها ، فعالیتها و مراحلی که برای تدریس هر صفحه / درس در نظر گرفته شده است ، برای معلمان حتمی و ضروریست . به عبارت دیگر ، این رهنما و کتاب درسی لازم و ملزوم یکدیگرند و معلم باید تدریس خود را مطابق به آن عیار سازد . البته باید گفت که خصوصیت بارز این رهنما در این نکته نیز مضمر است که معلم را کاملاً مقید نمیسازد و جلو ابتکار و استفاده از تجربه های شخصی او را نمیگیرد. در حقیقت معلم آگاه و باتجربه از این رهنما به حیث یک مرجع و مأخذ استفادهٔ مؤثر میکند .

همچنان ضرور است که معلم به هنگام تدریس ، مزید بر کتاب درسی و رهنمای آن ، از مواد آموزشی دیگر مثل تختهٔ درسی صنف ، تباشیر ، چارت ، کارت ، قلم ، کتابچه ، مواد طبعی و مصنوعی و هرچیز دیگری که تدریس را آسانتر بسازد ، نیز استفاده کند .

تجویزهای ارائه شده در این رهنما بر روش تدریس متمرکز بر شاگردان متکیست . در این روش معلم حیثیت رهنما و کمک کننده را دارد و شاگردان خود مطابق به رهنماییهای معلم برای دستیابی به هدفها و مقاصد درسها تا حد امکان فعالیت میکنند . در این روش شاگردان نخست معلومات و تجربه های مشخص را می آموزند و سپس به تدریج از موضوعهای ساده و آسان به سوی موضوعهای پیچیده و مشکل میروند .

کتاب دری صنف اول ۸۵ صفحه دارد . برای تدریس بیشتر هر یک از این صفحات با نظرداشت کیفیت و کمیت آنها ، دو ساعت درسی پیش بینی شده است و برای عدهٔ دیگر یک ساعت درسی اختصاص یافته است . بدین ترتیب ، مجموعاً ۱۸۰ ساعت درسی در نظر گرفته شده است ۱۰ یا ۱۵ ساعت باقیمانده از مجموع ساعتها در آخر سال تعلیمی برای حل مشکلات درسی ، تکرار و تلافی رخصتیهای احتمالی و غیره اختصاص داده شده است .

معلم – در رسم صنف کدام چیزها دیده میشود ؟

شاگرد – (با اشاره به هریک از چیزهایی که در رسم دیده میشوند) میز ، چوکی ، تختهٔ سیاه ، کلکین ، دروازه ، سقف (چت) ، پکهٔ برقی ...

معلم – از چوکی چی کار گرفته میشود ؟

شاگرد – از چوکی برای نشستن کار گرفته میشود .

معلم – میز برای چیست ؟

شاگرد – میز برای نوشتن و گذاشتن کتاب و دیگر چیزهاست .

معلم – تختهٔ سیاه کجاست و از آن چی کار گرفته میشود ؟

شاگرد – تختهٔ سیاه بر دیوار نصب است / میخ شده است و از آن برای نوشتن کار گرفته میشود .

معلم – دروازه کجاست ؟

شاگرد – (با دست اشاره میکند) دروازه در کنج صنف است .

معلم – هر کلکین چند شیشه دارد ؟

شاگرد – (در حالی که شیشه ها را با اشارهٔ دست حساب میکند.)هر کلکین شش شیشه دارد.

معلم – سقف (چت) چند چوب دارد ؟

شاگرد – (در حالی که چوبها را با اشارهٔ دست حساب میکند.) سقف هشت چوب دارد. *

... و سوالهایی مثل اینها .

---

* هرچند که این سوالها در روز سوم تدریس مطرح میشوند و شاگردان پاسخهای مطلوب را خواهند گفت ، با این حال ، اگر شاگردان پاسخ مطلوب گفته نتوانند ، معلم باید به آنها کمک کند تا در پاسخ گفتن و گپ زدن تشویق شوند.

چنان که اشاره شد ، این سوال و جواب نمونه است . به همین خاطر پاسخها همه مطلوبند؛ مگر ممکن است که در عمل عده یی از شاگردان پاسخهای مطلوب نگویند . در این صورت ، معلم با تغییر دادن سوالها و یا گفتن قرینه ها به شاگردان کمک کند تا پاسخهای مطلوب حاصل شود . البته معلم میتواند به هنگام سوال و جواب با شاگردان تعداد سوالهای خود را با نظرداشت وقت و اقتضای ذکاوت شاگردان زیادتر یا کمتر بسازد . نیز تعداد بیشتری از شاگردان را در مباحثه سهم بدهد .

مرحلهٔ سوم – مشق و تمرین :

دراین مرحله به منظور تکرار واستحکام مطالبی که در مرحلهٔ پیشتر کار شده است ، معلم چند شاگرد دیگر رانیز مورد پرسش قرار بدهد . البته معلم دراین مرحله علاوه از رسم صفحهٔ کتاب در بارهٔ چیزهای حقیقی که درصنف وجود دارد ویا دربیرون ازصنف به نظر میرسد ویا خود به صنف می آورد ، نیز ازشاگردان سوال کند؛ مثلاً اگر درصنف شطرنجی یا بوریا وجود داشته باشد، دربارهٔ آنها سوال کند یا دربارهٔ نامهای شاگردان سوال وجواب کند ویا اگر صحن مکتب از داخل صنف به نظر برسد ، در بارهٔ درختها ، گلها و دیگر چیزهایی که معلوم میشود، سوال کند .

مقصد ازسوال و جواب هم دراین مرحله وهم درمرحلهٔ پیشتر این است که مهارت گپ زدن شاگردان تقویه شود ونیز اشتباهات لفظی آنها تصحیح ورفع شود. البته ضرور است که پاسخهای شاگردان تشریحی باشد ، یعنی موقعیت ، خصوصیت و مواصفات هر چیز را توضیح بدهند .

مرحلهٔ چهارم – نتیجه و ارزیابی :

در اخیر ساعت درسی برای آن که معلم بداند تدریس موثر بوده است یانی ، باید کارش را ارزیابی کند . این ارزیابی دو گونه بوده میتواند : یکی این که عده یی از شاگردان مورد پرسش مجدد قرار گیرند ؛ مثلاً پرسیده شود :

- این رسم چیست ؟
- اگر کلکین شیشه نداشته باشد ، چی میشود ؟
- پکه در کجا آویزان است ؟ و امثال اینها .

گونهٔ دیگر این که به یک یا دو شاگرد گفته شود که در بارهٔ رسم کتاب یا منظرهٔ بیرون صنف گپ بزنند . در بارهٔ رسم صنف ممکن است شاگرد این جمله ها را بگوید :

- این رسم صنف است .
- صنف جای درس خواندن است .
- در رسم صنف میز ، چوکی ، کلکین ، دروازه ، بادپکهٔ برقی ، میز معلم ، تختهٔ سیاه و دیگر چیزها دیده میشود .
- چوکی برای نشستن است .
- از کلکینها هوا و روشنی می آید .
- تختهٔ سیاه برای نوشتن است .

... و امثال اینها .

گپ زدن / توضیحات شاگردان در بارهٔ رسمها در روز های اول خواه مخواه بسیار کوتاه و جمله وار خواهد بود . یعنی شاگردان پس از گفتن هر جمله توقف خواهند کرد و گفتار آنها روان نخواهد بود . این یک نقیصه است . اگر معلم مطابق به سفارشهای این رهنما عمل کند ، گفتار یا طرز بیان شاگردان به تدریج اصلاح خواهد شد . در این مرحله طرح سوالها و جوابهای شاگردان باید چنان باشد که در نتیجهٔ آن درس هم خلاصه شود و هم ارزیابی .

در ختم ساعت درسی معلم به شاگردان بگوید چیزهایی را که در صنف یاد گرفته اند ، به اهل خانهٔ خود قصه کنند یا صفحهٔ اول کتاب را به پدر و مادر و دیگر اعضای خانوادهٔ خود نشان بدهند و بگویند که در مکتب در بارهٔ رسمهای این صفحه گپ زدیم . شاگردان کوشش کنند که در خانه نیز در بارهٔ رسمها گپ بزنند / شرح بدهند .

به هنگام سفارش کارخانه گی معلم متوجه باشد که چون شاگردان در مضمون ریاضی تا هنوز ارقام را نخوانده اند و آنها را نمیشناسند ؛ بنابر این ، وقتی که میگوید صفحهٔ ۲ یا ۳ یا هر صفحهٔ دیگر را بخوانند / بنویسند، بهتر است یک بار همان صفحه را به شاگردان نشان بدهد تا اشتباه نکنند . به تدریج که شاگردان ارقام را بشناسند ، ضرورت این کار رفع خواهد شد .

معلم تمام این فعالیتها را در یک ساعت درسی انجام بدهد و چون برای تدریس این صفحه دو ساعت درسی اختصاص داده شده است ، قسمت مشق پایین صفحه (نوشتن) را به ساعت دیگر بگذارد .

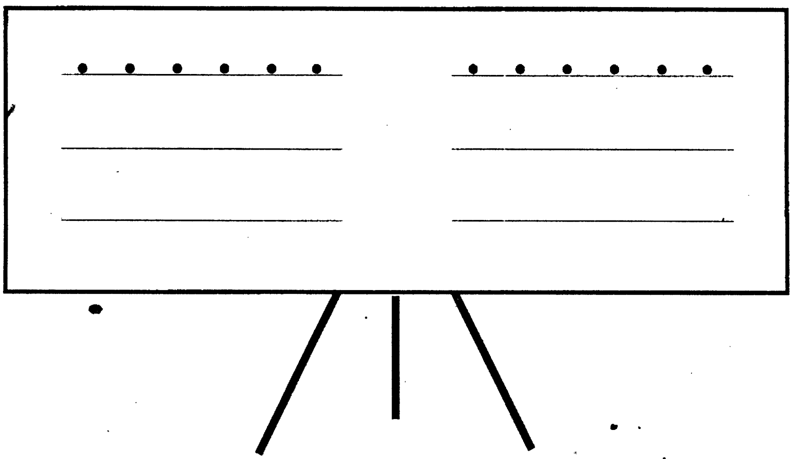
ساعت دوم

ساعت / روز دیگر که معلم قسمت پایین (مشق / نوشتن) صفحهٔ اول را تدریس میکند ، این قسم عمل کند:

۱- پس از سلام علیکی ، ملاحظهٔ وضعیت صنف و کتاب حاضری در حدود پانزده یا بیست دقیقه در بارهٔ درس روز گذشته با شاگردان گپ بزند ؛ از آنها در بارهٔ رسمها سوال کند تا معلوم شود که درس گذشته را یاد گرفته اند یانی . اگر بیشتر شاگردان به سوالها قطعاً پاسخ گفته نتوانند ، معلم باید درس نو را اندکی به تعویق بیندازد و مشکلات شاگردان را حل کند . البته معلم باید کوشش کند که علت این امر را بفهمد .

۲- سپس ، معلم بگوید که حالا نوشتن را کم کم شروع میکنیم تا یاد بگیریم . ممکن است برخی از اطفال در خانه و کسانی که در کودکستان شامل بوده اند ، نوشتن بعضی از حرفها و کلمه ها را آموخته باشند و نوشته کرده بتوانند ؛ مگر معلم در این مرحله از تدریس اکثریت شاگردانی را در نظر داشته باشد که دست شان با قلم و نوشتن آشنایی ندارد و نوشتن را تازه آغاز میکنند . بدین منظور ، معلم توجه شاگردان را جلب کند و چند خط افقی باریک ، مثل خطهای پایین صفحهٔ اول ، بر تخته بکشد .

۳- سپس ، بار دیگر ، در حالی که توجه شاگردان را به خود جلب کرده و در گوشهٔ چپ تخته ایستاده است ، بر نخستین خط افقی چند نقطه از راست به چپ بنویسد . برایِ آن که نقطه ها وضاحت داشته باشند ، بهتر است رنگ خط افقی با رنگ نقطه ها متفاوت باشد . بدین منظور معلم باید از تباشیر رنگه کار بگیرد . اگر تباشیر رنگه میسر نباشد و معلم مجبور شود که از تباشیر سفید کار بگیرد ، در این صورت نقطه ها را از خط افقی اندکی فاصله بدهد تا واضح و قابل دید باشند . البته معلم باید به خاطر داشته باشد که هدف از این مشق و دیگر مشقهای دورهٔ آماده گی یاد دادن نام نقطه و نوشتن آن و دیگر حرفهای الفبا نیست ، بل که هدف این است که دست شاگردان با قلم آشنا شود و بتوانند قلم را درست به دست بگیرند ؛* درست بر کاغذ بگذارند و درست حرکت بدهند تا در مرحلهٔ تدریس الفبا برای نوشتن هم آماده شوند.

۴- معلم یک شاگرد را نزدیک تخته بخواهد و بگوید مثل نقطه هایی که من بر تخته نوشته کرده ام ، چند تا نوشته کن .

۵- معلم طرز گرفتن تباشیر و ایستاده شدن کنار تخته را به شاگرد یاد بدهد . نیز یاد بدهد که از راست به چپ بنویسد و بر تباشیر بسیار فشار نیاورد .

---

* کوشش شود که شاگردان قلم را به دست راست بگیرند و هر گاه شاگردی چپ دست باشد ، معلم مانع کارش نشود.

۶- اگر شاگرد نقطه ها را بسیار نزدیک به یکدیگر یا بسیار دور از یکدیگر و یا در زیر خط افقی بنویسد ، معلم باید او را رهنمایی و کمک کند .

۷- اگر فرصت باشد، معلم تعداد بیشتر شاگردان را بخواهد تانقطه ها را برتخته مشق کنند.

۸- معلم به شاگردان بگوید که صفحهٔ اول کتابهای خود را ببینند ؛ مشق نقطه ها را بیابند/ ببینند و آن را با مشقی که بر تخته کار کرده اند ، مقایسه کنند .

۹- معلم به شاگردان بگوید مشقی را که بر تخته کار کرده اند ، در کتابچه های خود بنویسند . معلم متوجه باشد که شاگردان کتابچه ها را پیش روی خود درست بگذارند . یعنی سرچپه یا کج نگذارند ؛ پنسل را درست به دست بگیرند ؛ به هنگام نوشتن حواشی و زیبایی صفحه را در نظر بگیرند و خود را بر کتابچه بسیار خم نکنند ؛ نقطه ها را بسیار نزدیک یا بسیار دور از یکدیگر ننویسند ، بل که منظم ، همان سان که در کتاب و تخته نوشته شده اند ، بر خط باریک بنویسند .

۱۰- پس از آن که شاگردان از نوشتن فارغ شدند ، معلم بازهم کتابچه های آنها را از نظر بگذراند و اصلاح کند .

۱۱- در اخیر ساعت درسی معلم به شاگردان بگوید نوشته‌های خود را به اهل خانهٔ خود نشان بدهند . نیز رسم صفحهٔ دوم کتاب را ببینند و در باره اش فکر کنند .

صفحهٔ کتاب : ۲
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : شناختن رسم صحن مکتب

مواد درسی : کتاب درسی و چیزهایی که در صحن مکتب وجود دارند .

هدفها ،

شاگردان باید :

- جرأت و مهارت گپ زدن را بیاموزند .
- نام رسم و اجزای آن و موارد استفاده از آنها را بگویند .
- منظم ببینند ، بشنوند و گپ بزنند .

ساعت اول

روش تدریس

مرحلهٔ اول – آماده گی :

۱- معلم پس از سلام علیکی ، احوالپرسی ، تنظیم صنف و ملاحظهٔ کتاب حاضری بپرسد:

- نوشته ها / کتابچه های خود را به پدر و مادر ، خواهر ها و برادر های خود نشان دادید؟
- کی به شما آفرین گفت ؟
- در خانه هم نوشته کردید ؟
- کی میتواند مثل دیروز نقطه ها را بر تخته نوشته کند ؟
- در خانه رسم صفحهٔ دوم کتابهای خود را دیدید و در بارهٔ آن فکر کردید ؟

... و سوالهایی مثل اینها .

۲- معلم باید سوالها را چنان طرح کند که کار خانه گی و درس گذشته هردو ارزیابی شوند.

۳- معلم پاسخهای شاگردان را با دقت بشنود . شاگردانی را که کار خانه گی خود را انجام نداده اند و یا به سوالها پاسخ مطلوب نگفته اند، رهنمایی وتشویق کند تا وظایف خود را انجام بدهند .

مرحلهٔ دوم – تدریس موضوع / درس نو :

۱- معلم به شاگردان بگوید صفحهٔ ۲ کتابهای خود را باز کنند و در بارهٔ رسم آن فکر کنند.

۲- سپس ، معلم مثل درس صفحهٔ پیشتر در بارهٔ رسم با شاگردان مباحثه کند .

نمونهٔ مباحثهٔ معلم با شاگرد :

معلم – این رسم چیست ؟

شاگرد – این رسم مکتب / حویلی مکتب است.

معلم – در حویلی مکتب کدام چیزها دیده میشود ؟

شاگرد – (در حالی که به رسم دقت میکند) درختها ، گلها ، آبدان ، دروازهٔ مکتب...

معلم – در حویلی مکتب چند تا درخت دیده میشود ؟

شاگرد – در حویلی مکتب دو تا درخت دیده میشود .

معلم – درخت چی فایده دارد ؟

شاگرد – میوهٔ آن را میخوریم / در سایهٔ آن مینشینیم . *

معلم – آبدان آب بالای چی مانده (گذاشته) شده است ؟

شاگرد – (در حالی که به آبدان و میز دقت میکند.) آبدان بالای میز گذاشته شده است .

معلم – در پهلوی آبدان چیست ؟

شاگرد – در پهلوی آبدان پمپ (بمبه) آب است .

معلم – بایسکل در کجاست ؟

شاگرد – (در حالی که دقت / جست وجو میکند) در نزدیک دروازهٔ مکتب است .

... و سوالهایی مثل اینها .

۳- این مباحثه نمونه است و در آن یک شاگرد سهم دارد ؛ مگر معلوم است که معلم به هنگام تدریس تعداد بیشتری از شاگردان را مورد پرسش قرار خواهد داد .

---

* در جریان مباحثه بهتر است در بارهٔ پاکی و نظافت و حفظ و مراقبت مکتب / محیط زیست به شاگردان معلومات داده شود ؛ مثلاً گفته شود که کثافات را در کثافتدانی بیندازیم ؛ گلها را نکنیم ؛ شاخه های درختها را نشکنانیم و غیره .

۴- به هنگام مباحثه ممکن است شاگردان به تعدادی از سوالها پاسخهای درست و منطقی گفته نتوانند ؛ مثلاً در همین مباحثه یی که گذشت ممکن است شاگردان رسم تعمیر مکتب ، زنگ مکتب ، جای والیبال یا بعض چیزهای دیگر را نشناسند . در این صورت ، معلم باید با تغییر دادن سوال ویا گفتن قرینه کوشش کند که پاسخ مطلوب را حاصل کند .

معلم در این مرحله جریان مباحثهٔ خود را با نظر داشت وقت آن قدر محدود یا گسترده بسازد تا که به هدفهای معین شده دست یابد .

مرحلهٔ سوم - مشق و تمرین :

۱- معلم یک یا دو شاگرد را به نوبت پیش روی صنف بخواهد و بگوید که رسم صفحهٔ دوم کتاب را شرح کنند . مطلب این است که شاگردان در بارهٔ هرچیزی که در رسم میبینند خود شان توضیحات بدهند ؛ مثلاً نام و موقعیت آن را بگویند ؛ موارد استفاده از آن را بگویند و غیره.

۲- اگر معلم خود رسم منظره یی را آورده باشد ، آن را به شاگردان نشان بدهد و در باره اش سوال کند تا شاگردان پاسخ بگویند / مباحثه کنند .

۳- پیش از مرحلهٔ نتیجه و ارزیابی ، برای آن که از یکنواختی تدریس وخسته گی شاگردان جلوگیری شود ، معلم دو یا سه دقیقه آنها را راحت بگذارد / تفریح بدهد . در این فاصله به شاگردان موقع داده شود تا اگر شعر یا ترانه یاد داشته باشند، بخوانند . معلم در این کار شاگردان را تشویق کند . این قسم سرگرمیهای آموزشی ، که در مراحل مختلف یک درس و به مقاصد گوناگون به راه انداخته میشود ، میتواند در چنین مواقع مفید واقع شود. هم در این درس و هم در درسهای آینده هر جا که معلم لازم بداند، میتواند از این قسم سرگرمیها کار بگیرد.

مرحلهٔ چهارم - نتیجه و ارزیابی :

۱- معلم از سه یا چهار شاگرد در بارهٔ رسم / فعالیتهایی که در قدمهای پیشتر اجرا شده است ، این سوالها را بپرسد :

- این رسم چیست ؟
- در این رسم کدام چیزها دیده میشود ؟
- درختها و گلها چی فایده دارند ؟
- سپورت کردن چی فایده دارد ؟

... و سوالهایی مثل اینها .

اگر تدریس درست صورت گرفته باشد ، تمام / بیشتر شاگردان به سوالها پاسخ درست خواهد گفت و نتایج مطلوب حاصل خواهد شد . اگر نتیجهٔ مطلوب حاصل نشود ، معلم باید علت آن را دریابد ، حتی اگر لازم بداند روش تدریس خود را عوض کند .

۲- معلم به شاگردان بگوید که در خانه رسم صفحهٔ ۲ کتاب را برای اهل خانهٔ خود شرح کنند. مطلب این است که شاگردان چیزهایی را که در مکتب یاد گرفته اند ، به اهل خانهٔ خود نیز قصه کنند.

ساعت دوم

۱- معلم پس از سلام علیکی ، احوالپرسی ، تنظیم صنف و ملاحظهٔ کتاب حاضری با پرسیدن چند سوال درس گذشته را ارزیابی کند و به حل مشکلات و سوالات شاگردان بپردازد. سپس ، بپرسد که کی رسم صفحهٔ دوم کتاب را به اهل خانه خود نشان داده و در بارهٔ آن توضیحات داده است . معلم این پرسش را چنان با محبت و مهارت طرح کند که شاگردان به او اعتماد کنند و حقیقت را بگویند ، معلمی که پرسشهایش را با پیشانی ترشی و خشونت طرح و شاگردان را مجازات میکند ، در شاگردان وحشت و ترس ایجاد میکند . بنابراین ، بیشتر شاگردان به چنین معلمان از بیم مجازات راست نمیگویند .

۲- معلم توجه شاگردان را به خود جلب کند و مشق پایین صفحهٔ ۲ را همان سان که در کتاب است ، بر تخته بنویسد .

هدفهای کتاب دری صنف اول

این کتاب در مجموع و هر درس آن به طور جداگانه ، هدفهای زبانی و غیر زبانی دارد .

الف - هدفهای زبانی

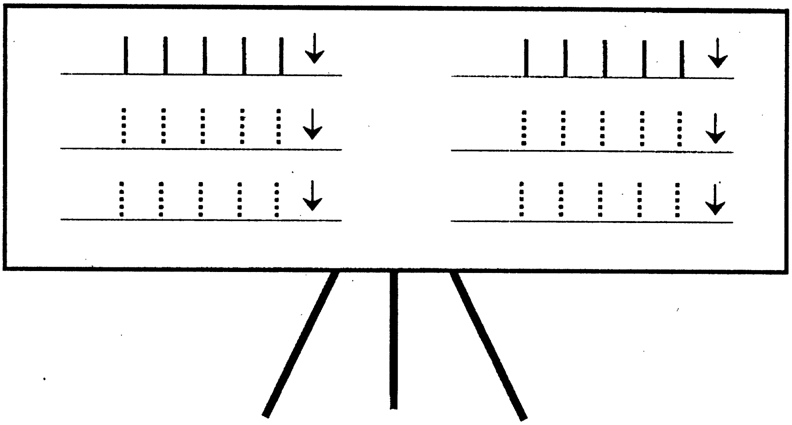
شاگردان باید :

- آواز های زبان دری و ارتباط آنها را با حرفهای الفبا بفهمند .
- تفاوت میان آواز ، حرف و هجا را بفهمند .
- ارتباط میان حرفها و هجاها را بفهمند .
- کلمه ها را درست تلفظ کنند .
- متن هر درس را درست بخوانند و بفهمند .
- لغتها ، عبارتها ، فقره ها ، جمله ها ، ترکیبها و اصطلاحات هر درس را بفهمند .
- مطالب و مفاهیمی را که در هر درس میخوانند ، آنها را درست و خوانا نوشته کنند.
- کلمه هایی را که آموخته اند ، آنها را در لوحه ها و کتابها و روزنامه ها بخوانند .
- برخی از مقررات سادهٔ املایی و دستوری را بفهمند و به کار ببرند .

ب - هدفهای غیر زبانی

با نظرداشت این که قسمت عمدهٔ کتاب دری صنف اول را تدریس الفبا تشکیل میدهد و شیوهٔ تدریس الفبا آن سان که در این کتاب در نظر گرفته شده محدودیتها و مشکلات تخنیکی خود را دارد . بنابراین ، در دورهٔ تدریس الفبا ، خصوصاً در چند درس اول که تعداد کلمه ها محدود و امکان وارد شدن به مسایل غیر زبانی آسان نبوده است ، فشار بیشتر بر آموزش الفبا و تقویهٔ مهارتهای خواندن و نوشتن متمرکز است ؛ مگر هرجا که ممکن بوده هدفهای غیر زبانی از قبیل مفاهیم دینی ، حفظ الصحه ، پاکی و صفایی ، کمک و همکاری ، ارزشهای اخلاقی و اجتماعی ، علم و دانش ، وطندوستی ، صلح ، دوری جستن از جنگ و خشونت ، حفاظت محیط زیست و امثال اینها نیز در نظر گرفته شده است .

۳- سپس ، در حالی که توجه شاگردان را به حرکت دست خود جلب کرده است ، بر نقطه ها از بالا به پایین خط بکشد تا نقطه ها مثل خطهای بالا شوند . بر قسمتی از نقطه ها خط نکشد ، بگذارد تا شاگردان بر آنها مشق کنند.

۴- چند شاگرد به نوبت نزدیک تخته بروند و بر نقطه ها از بالا به پایین خط بکشند .

۵- وقتی که شاگردان بر تخته مشق میکنند ، معلم متوجه حرکت دست آنها باشد و اشتباهات آنها را اصلاح کند.

۶- در این مرحله برای آن که شاگردان خسته نشوند و تعویض توجه صورت گیرد، بهتر است معلم آنها را دو یا سه دقیقه راحت بگذارد / موقع بدهد که اگر شعر یا ترانه یاد داشته باشند ، بخوانند . در این مرحله ممکن است بازی آموزشی نیز به راه انداخته شود . هدف از این فعافیتها این است که درس یکنواخت نشود .

۷- پس از وقفه / تفریح شاگردان کتابچه های خود را آماده کنند ، مثل خطهایی که بر تخته کار کردند ، در کتابچه های خود نیز کار کنند . وقتی که شاگردان در کتابچه های خود مشق میکنند ، معلم نوشته های آنها را کنترول و به آنها کمک و رهنمایی کند .

۸- در اخیر ساعت درسی معلم به شاگردان بگوید مشقی را که در صنف کار کرده اند ، در خانه هم یک یا نیم صفحه کار کنند. نیز رسم صحفه ۳ کتاب را ببینند و در باره‌اش فکر کنند.

۹- چنان که در مشق صحفهٔ اول نیز اشاره شد هدف از این قسم مشقها / نوشتن مشق کردن حرفها نیست و معلم نیز نباید این مشقها را این قسم تعبیر کند. هدف اصلی دُر این مرحله آماده شدن دست شاگردان برای نوشتن است و در این صفحه شاگردان تنها نوشتن / کشیدن خطهای عمودی را یاد میگیرند که البته در دورهٔ تدریس الفبا از آن برای نوشتن حرف [الف] و حرفهای دیگر کار میگیرند.

صفحهٔ کتاب : ۳
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : شناختن رسم خانه و اجزای آن

مواد درسی : کتاب درسی ، تختهٔ سیاه ، تباشیر ...

هدفها ،

شاگردان باید :

- رسم خانه و اجزای آن را بشناسند و در بارهٔ چیزهایی که در رسم میبینند ، گپ بزنند .
- منظم ببینند ، بشنوند و گپ بزنند.
- با نوشتن آشنا شوند / خطهای مایل پایین صفحهٔ کتاب را رسم کنند.

روش تدریس :

۱- روش تدریس این صفحه در هردو ساعت درسی مثل صفحات ۱ و ۲ است. در ساعت اول به گپ زدن در بارهٔ رسمهای کتاب اکتفا شود. نیز ٦ یا ۷ دقیقهٔ آخر ساعت درسی به مشق پایین صفحه اختصاص داده شود. در ساعت دوم مزید بر رسمهای کتاب ، معلم از رسمهایی که خود می آورد ، هم استفاده کند. چنان که در صفحات قبلی متذکر شدیم معلمان تنها به رسمهای کتاب اکتفا نکنند ، بل که به ارتباط موضوع هر صفحه تا حد امکان رسمهای بیشتر و دیگر

موادی که درس را تقویه کرده بتواند ، تهیه کند و به صنف بیاورد. در ساعت دوم وقت زیاد تر به مشق پایین صفحه اختصاص داده شود.

۲- در هردو ساعت درسی ، در هر مرحله یی که معلم لازم بداند ، در بارهٔ پاکی و نظافت، خصوصاً فایده های پاک نگاه کردن خانه و محیط زیست به شاگردان معلومات بدهد .

صفحهٔ کتاب : ۴
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : شناختن رسم نان و منظرهٔ کشت کردن / گشتزار گندم

مواد درسی : کتاب درسی ، تختهٔ سیاه ، تباشیر

هدفها ،

شاگردان باید :

- مفهوم رسمها را بفهمند و در بارهٔ آنها گپ بزنند .
- جرأت و مهارتْ گپ زدن را بیاموزند .
- منظم بشنوند ، ببینند و گپ بزنند .
- بفهمند که نان چی قسم به دست می آید .

روش تدریس :

اگرچه نحوهٔ طرح سوالها و مباحثه با شاگردان مثل درسهای پیشتر است ؛ با این حال ، در مراحل مختلف تدریس معلم این نکته ها را در نظر بگیرد :

۱- در ختم مرحلهٔ آماده گی ، پیش از آن که در بارهٔ رسمهای صفحهٔ ۴ گپ زده شود ، معلم یک پارچه نان خشک را به شاگردان نشان بدهد و از آنها بپرسد : میفهمید که یک لقمه نان چی قسم به دست می آید ؟ با طرح این سوال ، معلم کوشش کند در بارهٔ مراحل کشت کردن

گندم ، آبیاری ، پخته شدن گندم ، درو کردن و خرمن کردن و در مجموع در بارهٔ منظرهٔ کلی گشتزار گندم به زبان ساده و برابر با فهم شاگردان گپ بزند / سوال و جواب کند . نیز در بارهٔ دیگر چیزهایی که در رسم دیده میشود ، از شاگردان سوال کند.

۲- اگر متصل به مکتب گشتزار گندم باشد ؛ در صورت امکان ، معلم شاگردان را به آن جا ببرد تا از نزدیک ببینند. این کار برای شاگردان یک تفریح آموزشی محسوب میشود.

۳- سوالها باید چنان طرح شوند که شاگردان مجبور شوند در بارهٔ هر کدام توضیحات / تشریح بدهند . یعنی پاسخهای سوالها تنها با گفتن کلمه های بلی یا نی ، خلاصه نشوند .

۴- معلم فعالیتهای خود را در هر دو ساعت درسی مثل فعالیتهایی که در پلان درسی صفحهٔ ۳ تنظیم شده است ، تنظیم کند.

صفحهٔ کتاب : ۵
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : ادامهٔ درس گذشته (شناختن رسمها)

مواد درسی : کتاب درسی ، تختهٔ سیاه ، تباشیر

هدفها ،

شاگردان باید :

- ارتباط و مفهوم رسمها را بفهمند و در بارهٔ آنها گپ بزنند .
- منظم بشنوند ، ببینند و گپ بزنند .
- شکلهای پایین صفحهٔ کتاب را مشق کنند .

روش تدریس :

۱- نحوهٔ طرح سوالها و مباحثه در بارهٔ رسمها و تقسیم فعالیتها در هر ساعت درسی مثل صفحهٔ پیشتر است .

۲- به هنگام تدریس ، ارتباط مفهوم رسمهای این صفحه با صفحهٔ پیشتر برقرار شود .

۳- در صفحهٔ پیشتر در بارهٔ قلبه کردن ، کشت کردن ، درو کردن ، خرمن کردن و جغل کردن گندم بحث شد . در این صفحه در بارهٔ بوجیهای گندم ، آرد کردن گندم و سرانجام پختن نان بحث شود .

۴- در بارهٔ هر مرحله از کشت گندم یا پختن نان با جزئیات بحث نشود ، بل که به ارائهٔ معلومات عمومی و مختصر اکتفا شود.

۵- مشق پایین صفحه مثل صفحات پیشتر کار شود .

صفحهٔ کتاب : ۶
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : شناختن رسمهای کوزه ، درخت و میوه دانی

مواد درسی : کتاب درسی ، تختهٔ سیاه ، تباشیر

هدفها ،

شاگردان باید :

- نامهای رسمها و موارد استفاده از آنها را بگویند .
- منظم بشنوند ، ببینند و گپ بزنند .
- مفاهیم کوچک و کلان را بفهمند .
- فایده های پاکی و نظافت را بفهمند و به آن عمل کنند .

روش تدریس :

اگرچه این صفحه نیز مثل صفحات پیشتر در چهار مرحله تدریس میشود و نحوهٔ طرح سوالها و مباحثه با شاگردان نیز مثل همان صفحات است . با این حال ، به منظور فهماندن مفاهیم کوچک و کلان و ترغیب شاگردان به رعایت پاکی و نظافت ، در مرحلهٔ ارائهٔ درس نو معلم با شاگرد / شاگردان مثل نمونه های زیر مباحثه کند .

نمونهٔ مباحثه در بارهٔ رسم کوزه ها :

معلم – (با اشاره به رسم یکی از کوزه ها) این رسم چیست ؟

شاگرد – این رسم کوزه است .

معلم – در این جا چند تا کوزه معلوم میشود ؟

شاگرد – (در حالی که به رسمها دقت میکند.) در این جا دو تا کوزه معلوم میشود .

معلم – کوزه ها یک برابرند یا خورد و کلان استند ؟

شاگرد – کوزه ها یک برابر نیستند .

معلم – کدام کوزه خورد و کدام کوزه کلان است ؟ *

شاگرد – کوزهٔ طرف دست راست خورد و کوزهٔ طرف دست چپ کلان است .

معلم – در کوزه چی انداخته میشود ؟

شاگرد – در کوزه آب انداخته میشود .

معلم – سر کدام کوزه پت است ؟

شاگرد – سر کوزهٔ کلان پت است .

معلم – چرا سر کوزه را پت کرده اند ؟

---

* هدف این است که شاگردان مفاهیم راست و چپ و خورد و کلان را بفهمند و به کار ببرند .

شاگرد - به خاطری که آب پاک نگاه شود .

معلم - اگر آب ناپاک را بنوشیم / بخوریم چی میشویم ؟

شاگرد - اگر آب ناپاک را بخوریم ، مریض میشویم .

نمونهٔ مباحثه در بارهٔ رسمهای درخت میوه و میوه دانی :

معلم - (با اشاره به درخت) این رسم چیست ؟

شاگرد - این رسم درخت است .

معلم - چی قسم درخت است ؟

شاگرد - درخت سیب است . *

معلم - در این جا چند درخت است ؟

شاگرد - در این جا یک درخت است .

معلم - (اشاره به رسم میوه دانی) این رسم چیست ؟

شاگرد - این رسم میوه دانیست .

معلم - (با اشاره به میوه های میوه دانی) نامهای میوه ها را بگو .

شاگرد - ناک ، انار ، سیب ، انگور .

معلم - اگر میوه را ناشسته بخوریم ، چی میشویم ؟

شاگرد - اگر میوه را ناشسته بخوریم ، مریض میشویم .

... و امثال اینها .

---

* چون این رسم سیاه و سفید است و دقیقاً قابل شناخت نیست ؛ بنابراین،کسی آن را درخت سیب ، کسی درخت انار ، کسی درخت ناک یا چیزهای دیگر ویا در مجموع درخت میوه خواهد گفت . معلم هیچ کدام از این پاسخها را غلط نپندارد و مباحثه را ادامه بدهد ؛ اما اگر کسی بگوید که این درخت ، تاک انگور است ، در این صورت معلم باید به تصحیح بپردازد و بگوید که تاک انگور این قسم نمیباشد .

معلوم است که در جریان عمل ممکن است بسیاری از شاگردان پاسخهای مطلوب نگویند ، در این صورت ، وظیفهٔ معلم است که شاگردان را به هنگام پاسخ گفتن کمک و رهنمایی کند .

فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود با نظرداشت سویهٔ شاگردان و اقتضای شرایط مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۷
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : شناختن رسمها

هدفها ،

شاگردان باید :

- نامهای رسمها را بگویند .
- مفاهیم راست ، چپ ، بالا ، پایین ، دور ، نزدیک ، خورد و کلان را بفهمند .
- منظم ببینند ، بشنوند و گپ بزنند .
- در بارهٔ رسمها گپ بزنند / جمله های ساده و درست بگویند .
- به ورزش و بازیهای مفید تشویق شوند .
- شکلهای پایین صفحه را مشق کنند .

روش تدریس :

اگرچه مواد درسی و روش تدریس این درس مثل درسهای گذشته است ؛ با این حال ، معلم به این نکته ها توجه کند :

۱- معلم پیش از ارائهٔ درس نو ، در بارهٔ ورزشها و بازیهای مختلف و فایده های آنها از شاگردان سوال کند و در لابلای آن معلومات مختصر بدهد .

۲- مفاهیم راست و چپ و حساب کردن رسمها از راست به چپ و از چپ به راست ، از بالا به پایین و از پایین به بالا با شاگردان کار شود .

۳- در رسم گودیپرانها معلم مفاهیم دور و نزدیک و خورد و کلان را با شاگردان کار کند .

۴- معلم در جریان تدریس ، در هر مرحله یی که لازم بداند ، از شاگردان در بارهٔ ورزشها و بازیهای مورد علاقه شان سوال کند ، یعنی کی کدام ورزش یا بازی را خوش دارد .

۵- در تمام جریان تدریس معلم شاگردان را در گفتن پاسخها کمک کند .

۶- اگر موقع اجرای یکی از ورزشها در صنف / حویلی مکتب میسر باشد ، شاگردان به آن مبادرت ورزند . معلم به آنها رهنمایی کند .

۷- فعالیتهای درسی این صفحه در هر دو ساعت درسی مثل پلان صفحهٔ ۳ تنظیم شود .

صفحهٔ کتاب : ۸
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : شناختن رسمها

مواد درسی : کتاب ، کارتهای مصور ، تخته ، تباشیر

هدفها ،

شاگردان باید :

- نامهای رسمها را درست تلفظ و آنها را به هجا ها تقسیم کنند / با کلمه های یک هجایی و دو هجایی آشنا شوند .
- مفاهیم اول، دوم و سوم یا اول، میانه و آخر را بفهمند و آنها را در گفتار خود به کار ببرند.
- در بارهٔ رسمها جمله های درست و ساده بگویند .
- شکل پایین صفحه را مشق کنند .

روش تدریس :

۱- معلم پس از مرحلهٔ آماده گی با شاگردان این قسم سوال و جواب / مباحثه کند :

معلم – (در حالی که صفحهٔ ۸ کتاب را به شاگردان نشان میدهد .) در این صفحه چند رسم است ؟

شاگرد – (رسمها را با دقت میبینند / آنها را خاموشانه حساب میکند .) نه رسم.

معلم – نامهای شان را گفته میتوانی ؟

شاگرد – بلی ، (در حالی که به هر یک از رسمها با دست اشاره میکند .) پیاز ، سیر ، مرچ ، زردگ ، ملی سرخک ، کدو ، گلپی ، بامیه ، بادرنگ .

معلم – در این صفحه چند قطار رسم است ؟

شاگرد – (صفحه را از بالا به پایین نظر اندازی میکند.) در این صفحه سه قطار رسم است.

معلم – درهر قطار چند رسم است ؟

شاگرد – در هر قطار سه رسم است .

معلم – رسمهای قطار میانه کدامهاستند ؟

شاگرد – (با دست به هریک از رسمهای قطار میانه اشاره میکند .) زردگ ، ملی سرخک ، کدو .

معلم – رسم آخر قطار آخر چی نام دارد ؟

شاگرد – بادرنگ .

معلم – طرف راست رسم بادرنگ رسم چیست ؟

شاگرد – رسم مرچ است .

معلم – نام رسم اول قطار آخر چیست ؟

شاگرد – بامیه است .

مراحل تدریس

در این رهنما برای تدریس هر درس چهار مرحله در نظر گرفته شده است :

۱- آماده گی :

در این مرحله ، چنان که در مقدمه نیز اشاره شد ، فعالیتهایی مثل سلام دادن ، احوالپرسی، تنظیم صنف و شروع کردن درس با گفتن "بسم الله الرحمن الرحیم" شامل است . این فعالیتها جز دریکی دو پلان نخست ، در سایر پلانها درج نشده اند ؛ زیرا معلوم است که معلمان خود این فعالیتها را در نظر خواهند گرفت .

همچنان در جریان همین مرحله ، اگر معلم وظیفه خانه گی سپرده باشد ، آن را ملاحظه میکند . اگر شاگردان در بارهٔ درس گذشته سوالی / مشکلی داشته باشند ، شاگردان / معلم آن را حل میکند .

در خصوص ملاحظهٔ کار خانه گی و ارزیابی درس گذشته باید گفت که ممکن است برخی از شاگردان تعلل و کندی نشان بدهند . در چنین موارد معلم باید بر آشفته نشود و شاگرد را مجازات نکند ، بل که با تشویق به کار بیشتر آنها را متوجه وظایف شان بسازد . مسألهٔ تشویق یکی از مسایل مهم تعلیم و تربیه است . بنابراین ، ضرور است که معلمان در بارهٔ این مسأله آگاهی داشته باشند .

۲- تدریس موضوع / درس نو :

در پایان مرحلهٔ آماده گی ، معلم با شیوه های گوناگون توجه شاگردان به موضوع درس نو جلب میکند و به طرز شایسته وارد موضوع میشود . توضیح آن که پیش از ارائهٔ درس نو ، معلم باید در شاگردان ایجاد انگیزه کند و آنها را ذهناً آمادهٔ پذیرش موضوع کند . در این مرحله فعالیتهای معلم متمرکز بر هدفهای زبانی و غیر زبانی و دستیابی به آنها است.

معلم – بامیه خام خورده میشود یا پخته ؟

شاگرد – بامیه پخته خورده میشود .

۲- در قسمت تلفظ درست آواز ها و تقسیم کلمه ها به هجاها این قسم عمل شود :

- چند شاگرد نام هریک از رسمها را با وضاحت تلفظ کنند .

- وقتی اطمینان حاصل شد که گوش شاگردان با صداها آشنا شده و زبان شان نیز صداها را درست تلفظ میکند ، آن گاه معلم نامهای سه رسم قطار اول (پیاز ، سیر ، مرچ) را بگوید و از شاگردان بپرسد که آیا آواز های اول آنها یکیستند یا از یکدیگر فرق دارند. اگر تدریس درست صورت گرفته باشد ، مسلماً شاگردان میگویند که آواز های اول آنها یکی نیستند . به همین ترتیب در بارۀ آواز های آخر کلمه های مذکور و نیز در بارۀ آواز ها / نامهای رسمهای قطار های دوم و سوم هم اظهار نظر خواهند کرد.

- معلم رسمهای قطار های اول و دوم را به شاگردان نشان بدهد . از یک شاگرد بخواهد که نام یکی از رسمها را بگوید . فرض کنیم شاگرد کلمۀ [پیاز] را تلفظ کند . به شاگرد دیگر گفته شود که از قطار دوم یا سوم نام یک رسم را بگوید . باز هم فرض کنیم که این بار شاگرد کلمۀ [زردک] را تلفظ کند . معلم بپرسد که تلفظ [پیاز] و [زردک] از یکدیگر چی فرق دارند یا هر کدام از چند قسمت ساخته شده است . ممکن است شاگرد / شاگردان تنها فرق معنایی آنها را بگویند و قسمتها / هجاهای آنها را گفته نتوانند . چون هدف از این سوال تقسیم کردن کلمه به هجاهاست ؛ بنابراین ، معلم بگوید که به حرکت دست من توجه کنید. سپس، کلمۀ [پیاز] را تلفظ کند و همزمان با آن یک دست خود را هم بلند کند . معلم بپرسد که در وقت گفتن [پیاز] چند بار دست خود را بلند کردم . مسلماً شاگردان میگویند که یک بار . پس از آن، معلم کلمۀ

[زردک] را قسمی تلفظ کند که در جریان آن دستش دو بار بلند شود ؛ بدین ترتیب : یک بار برای تلفظ کردن [زر] و بار دیگر برای تلفظ کردن [دک] . بار دیگر معلم بپرسد که من در وقت گفتن [زردک] چند بار دست خود را بلند کردم . شاگردان خواهند گفت، دو بار . پس از این ، معلم بگوید حالا فهمیدید که [پیاز] از یک قسمت ساخته شده است ، چراکه در وقت گفتن آن دست خود را یک بار بلند کردم و [زردک] از دو قسمت ساخته شده است ، چراکه در وقت گفتن آن دست خود را دو بار بلند کردم .

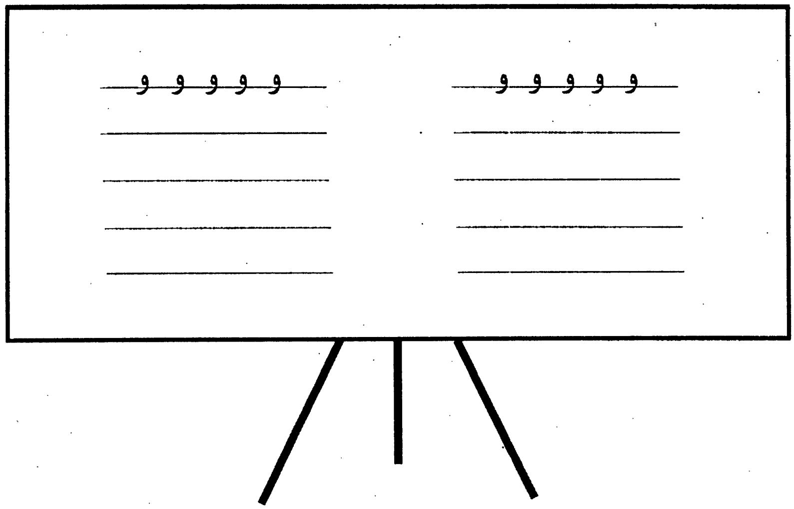
۳- چون شاگردان در مرحلهٔ ابتدایی آموزش قرار دارند ، بنابراین معلم نگوید که این کلمه از چند هجا ساخته شده است . چراکه آنها مفهوم [کلمه] و [هجا] را نمیفهمند . به تدریج که تجربه و مهارت شاگردان در بخش کردن کلمه ها بیشتر و کاملتر شود ، آن گاه با مفاهیم هجا ، حرف و کلمه و دیگر مصطلحات آسانتر آشنا خواهند شد .

۴- در مرحلهٔ مشق و تمرین ، معلم به تعداد دیگری از شاگردان موقع بدهد تا در بارهٔ رسمهای کتاب گپ بزنند ؛ هجاهای آنها را بگویند .

۵- اگر معلم رسمهای اضافی با خود آورده باشد ، آنها را به شاگردان نشان بدهد و بخواهد که نام هر کدام را بگویند و به هجاها تقسیم کنند .

٦- برای تدریس مشقهای پایین صفحه این قسم عمل شود :

- معلم ، در حالی که توجه شاگردان را به خود جلب کرده است ، چند خط افقی بر تخته رسم کند . سپس ، در حالی که توجه شاگردان را به حرکت دست خود جلب کرده است ، شکلهای واو مانند را همان سان که در پایین صفحهٔ کتاب بر خطهای افقی نوشته شده است، در یکی دو سطر بنویسد . باقی / خطها را برای مشق کردن شاگردان بگذارد .

- چند شاگرد به نوبت نزدیک تخته بروند و بر خطهای افقی شکلهای واو مانند ، همان سان که معلم نوشت ، بنویسند .
- مقصد از نوشتن این شکلهای واومانند ، یاد دادن حرف "واو" نیست ، بلُ که هدف صرفاً آشنا ساختن دست شاگردان با قلم / نوشتن است .

۷- در مرحلهٔ نتیجه و ارزیابی با پرسیدن این سوالها درس ارزیابی شود :

- کی میتواند رسمها را از راست به چپ حساب کند ؟
- کی میتواند رسمها را از پایین به بالا حساب کند ؟
- مرچ از چند قسمت ساخته شده است ؟
- گلپی از چند قسمت ساخته شده است ؟
- تمام این چیزها (اشاره به رسمها) را چی میگویند ؟ (مطلب این است که شاگردان مفهوم سبزی / سبزیها [سبزیجات] را بفهمند.)

۸- در اخیر ساعت درسی معلم به شاگردان وظیفهٔ خانه گی بدهد تا مشق پایین صفحه را در خانه مکرر بنویسند و نیز رسمهای صفحه ۹ کتاب را ببینند و کوشش کنند نام هر کدام آن ها را بفهمند.

۹- معلم تمام این فعالیتها را در دوساعت درسی انجام بدهد . البته با نظرداشت فهم شاگردان و اقتضای شرایط ، معلم خود تصمیم بگیرد که کدام فعالیتها را در ساعت اول و کدامها را در ساعت دوم انجام بدهد . اگر معلم مزید بر رسمهای کتاب ، رسمهای اضافی مرتبط به موضوع تهیه کرده باشد ، بهتر است از آنها در ساعت دوم استفاده کند.

صفحهٔ کتاب : ۹
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : شناختن میوه های مختلف

هدفها ،

شاگردان باید :

- نامهای رسمها را بگویند .
- مفاهیم اول ، دوم ، سوم ، اول ، وسط ، آخر ، بالا ، پایین ، راست و چپ را بفهمند و به کار ببرند .
- در بارهٔ هر رسم جمله های درست و ساده بگویند .

روش تدریس :

اگرچه مواد درسی و طریقهٔ تدریس این صفحه مثل صفحهٔ گذشته است ؛ با این حال ، معلم به این نکته ها توجه کند :

۱- مفاهیم اول ، وسط ، آخر ، راست ، چپ ، بالا و پایین در این درس نیز تکرار و تمرین شوند .

۲- به هنگامی که شاگردان نامهای رسمها را میگویند ، معلم متوجه باشد که نام هر چیز را درست بگویند و هر نام / کلمه یی را که میگویند به هجاها تقسیم کرده بتوانند .

۳- شاگردان در درس گذشته در بارهٔ تشخیص و تلفظ صداها تجربهٔ مختصر اندوختند ، یعنی آواز های اول و آخر نامهای رسمها را تشخیص کردند . در این درس مزید بر اینها به تشخیص آوازهای میانهٔ کلمه ها نیز قادر خواهند شد . به هنگام یاد دادن تشخیص صداها این قسم عمل شود :

- معلم نامهای سه رسم قطار اول را با وضاحت بگوید و بپرسد که در کلمه های [سیب ، ناک ، توت] کدام صدا ها یک قسم استند / یک قسم شنیده میشوند .
- شاگردان خواهند گفت صداها قسم قسم استند . احیاناً اگر کسی سهواً یا به غلط بگوید که این یا آن صدا ها یک قسم استند ، معلم باید بار دیگر نامهای هرسه رسم را با وضاحت بگوید و به شاگردان بفهماند که در این سه کلمه صدای مشترک وجود ندارد .
- سپس ، معلم نامهای سه رسم قطار دوم را با وضاحت بگوید و بپرسد که در این سه نام / کلمه کدام صدا / صدا ها یک قسم شنیده میشوند .
- با توجه به این که شاگردان در درس گذشته آواز های اول و آخر برخی از کلمه ها را تشخیص کرده اند ، در پاسخ خواهند گفت آوازهای اول و آخر کلمه های [انار] و [انگور] یک قسم استند .
- معلم بگوید که آن آوازها را با وضاحت تلفظ کنند .
- سپس ، اول معلم و پس از او چند شاگرد کلمه های [سیب] و [کیله] را با وضاحت تلفظ کنند . معلم بپرسد که در این دو کلمه کدام آواز ها یک قسم شنیده میشود .

- شاگردان باید گفته بتوانند که در کلمه های [سیب] و [کیله] آواز دوم (یـ) یک قسم شنیده میشوند . چون تشخیص آوازها در وسط کلمه ها اندکی مشکلتر از اول و آخر کلمه هاست؛ بنابراین ، معلم شاگردان را به هنگام پاسخ گفتن کمک کند .
- در کلمه های [کیله] و [مالته] صدای آخر [ـه] و در کلمه های [توت] ، [انگور] و [تربوز] صدای [و] یک قسم استند . معلم برای تشخیص آنها نیز با شاگردان مثل صداهای [یـ] و [ر] کار کند .
- شاگردان مزید بر تشخیص ، تلفظ و تکرار آوازهای مشترک در کلمه ها ، سایر آواز ها را نیز با وضاحت تلفظ کنند .
- معلم در جریان مباحثه و سوال و جواب با شاگردان ، در بارهٔ میوه های مختلف و طریقهٔ خوردن صحی آنها معلومات بدهد .
- شاگردان مشق پایین صفحه را اول بر تخته و سپس در کتابچه های خود کار کنند .

۴- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۱۰
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : شناختن رسمهای لوازم درسی و مکتب

هدفها ،

شاگردان باید :

- نامهای رسمها و موارد استفاده از آنها را بگویند .
- در بارهٔ رسمها جمله های درست و ساده بگویند .
- با لوازم درسی آشنا شوند .

روش تدریس :

اگـرچه طـریقهٔ تدریس این صفحه مثل صفحهٔ پیشتر است ؛ با این حال ، معلم به این نکته ها توجه کند :

۱- دانسـتن مفاهیم اول ، وسط ، آخر ؛ راست ، چپ ، بالا ، پایین ؛ تقسم کردن کلمه ها به هجاها و تشخیص و تلفظ آوازها در این درس نیز شاملند .

۲- وقـتی کـه شـاگردان نامهای رسمها را میگویند ، معلم در بارهٔ هر رسم از آنها چند سوال بپرسد ؛ مثلاً :

- بکس از چی ساخته میشود ؟
- از بکس چی کار گرفته میشود ؟
- کتاب برای چیست ؟
- کتاب باید چی قسم نگاه شود ؟
- قلم برای چیست ؟

و سوالهایی مثل اینها .

۳- بـه هـنگام مباحـثه در بـارهٔ رسـمها ، تـنها به رسمهای کتاب اکتفا نشود ، معلم باید از چیـزها و لوازمـی کـه در صنف وجود دارد ویا خود به صنف می آورد ، نیز استفاده کند؛ مثلاً : کـلکین، دروازه ، چوبهـای سقف ، بوریـا ، سیم ، چـراغ ، شیشه ، خشت ، چوکی، تختهٔ سیاه، تخـته پـاک، تباشیر، پنسلتراش، پنسلپاک، کتابچه وچیزهای دیگر. معلم میتواند تمام این چیـزها را جنساً بـه شـاگردان نشـان بدهـد ؛ نامهـای آنهـا را بپرسـد و بگوید که هر کلمه را به هجاهـا تقسـیم کنـند و نیـز آوازهـای آنهـا را درسـت تلفظ کنند. در حقیقت معلم در بارهٔ چیزهای حقیقی نیز با شاگردان چنان مباحثه / سوال و جواب کند که در بارهٔ رسمهای کتاب میکند .

۴- مشقهای پایین صفحه نیز درهر دو ساعت درسی کار شود .

۵- بـه شـاگردان نوشـتن مشق پـایین صـفحه کارخانـه گی داده شود . نیز گفته شود که از رسمهای صفحهٔ ۱۰ هر کدام را که میتوانند ، در کتابچه های خود رسم کنند .

٦- این صفحه نیز در دو ساعت درسی تدریس شود . معلم خود فعالیتهای ساعت اول و دوم درسی را بـا نظرداشـت شرایط و فهم شاگردان تعیین کند . اگر مواد / رسمهای اضافی تهیه کرده باشند ، از آنها در ساعت دوم درسی استفاده کنند .

صفحهٔ کتاب : ۱۱
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : شناختن رسمهای مختلف و گفتن موارد استفاده از آنها

مواد درسی : کتاب درسی ، کارتهای مصور ، تخته ، تباشیر

هدفها ،

شاگردان باید :

- نام هر رسم را بگویند و هر نام / هر کلمه را به هجاها تقسیم کنند .
- آواز های مختلف را درست تلفظ کنند .
- در بارهٔ هر رسم جمله های درست و کوتاه بگویند .

روش تدریس :

۱- روش تـدریـس ایـن صـفحـه نیـز مـثـل صـفحـات مشـابـه گـذشتـه و در همـان چهار مـرحله است .

۲- مـزید بـر تکـرار مفاهـیم اول ، وسط ، آخر ، بالا ، پایین ، راست و چپ ، مفهوم کنج نیـز بـه شـاگردان یـاد داده شود ؛ مثلاً پرسیده شود که [توپ] در کجای صفحه است . شاگردان بـاید بگویند که [توپ] در کنج صفحه است . اگر معلم مفاهیم و موقعیتهای چیزهای مختلف را با نشان اصل چیز نشان بدهد ، بهتر و مؤثر تر است .

۳- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۱۴
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرفهای [د ، ا ، س]

مواد درسی : کتاب ، فلش کارت ، تختهٔ سیاه ، تباشیر

هدفها ،

شاگردان باید :

- کـلمهٔ [داس] را بـه صـورت کـلی بشناسـند ؛ آن را درسـت تـلفظ کنـند و بفهمـند که یک هجاست.
- شکلها ، صداها و نام حرفهای [د ، ا ، س] را بشناسند / بفهمند و درست تلفظ کنند .
- حرفهای [د ، ا ، س] و کلمهٔ داس را درست بنویسند .

روش تدریس :

مرحلهٔ اول – آماده گی :

تدریس مرحلهٔ آماده گی مثل درسهای گذشته است .

مرحلهٔ دوم – ارائهٔ درس نو :

۱- معلم توجه شاگردان را به خود جلب کند ؛ کارت مصور داس را به آنها نشان بدهد و نام آن را بپرسد . شاگردان پاسخ بگویند . معلم تنها به پرسیدن نام [داس] اکتفا نکند ، بل که در بارهٔ این که [داس] از چی ساخته شده ، به چی کار می آید ، چند هجاست ، از چند صدا ساخته شده است و غیره با شاگردان مباحثه / سوال و جواب کند . مباحثهٔ معلم و شاگرد چنین خواهد بود :

معلم – (در حالی که کارت را به شاگردان نشان میدهد.)* این رسم چیست ؟

شاگرد – این رسم داس است .

معلم – داس از چی ساخته شده است ؟

شاگرد – داس از آهن و چوب ساخته شده است .

معلم – کدام حصهٔ داس از چوب ساخته شده است ؟

شاگرد – دستهٔ داس از چوب ساخته شده است .

معلم – از داس چی کار گرفته میشود ؟

شاگرد – از داس برای درو کردن گندم ، علف و دیگر چیزها کار گرفته میشود .

معلم – داس از چند قسمت ساخته شده است ؟

شاگرد - (با استفاده از تجربهٔ دورهٔ آماده گی دست خود را از بالا پایین می آورد) داس از یک قسمت ساخته شده است .

معلم – چی فهمیدی که از یک هجا ساخته شده است ؟

شاگرد – چرا که در وقت گفتن آن یک کرت دست خود را پایین کردم .

معلم – کلمهٔ داس از چند صدا ساخته شده است ؟

---

* معلم متوجه باشد که کتابهای شاگردان بسته باشد و این شیوه تا آخر رعایت شود .

چگونـه گـی فعالیـتهای معـلم درایـن مـرحله ، در رابطه به هر درس ، مفصل یا مختصر در هریک از پلانـها آمده است .

۳- مشق و تمرین :

پـس از ارائـهٔ درس نـو بـه مـنظور تکـرار و اسـتحکام آن ، معـلم با دادن مشقها و تمرینـهای بیشـتر بـه شـاگردان موضـوع را قـوت و اسـتحکام زیادتر میبخشد . در این مرحله معلم میتواند با نظرداشـت وقـت ، بر موضوعهای زبانی و غیر زبانی تماس بیشتر بگیرد و شاگردان را به فعالیت وادارد . نمونه هایی از چنین فعالیتها در پلانـهایی که با تفصیل نوشته شده اند ، آمده است .

۴- نتیجه و ارزیابی :

در ایـن مـرحله بـاید معلم و شاگردان نیتجه و خلاصهٔ درس را بگویند . معلم نیز ، برای آن که از نتیجهٔ کار خود مطمئن شود ، باید شاگردان را ارزیابی هم کند .

در ایـن مـرحله موضـوع سفارش کارخانه گی هم مطرح میشود . کارخانه گی معمولاً مرتبط به درس همـان روز اسـت و گـاهی نیـز بـه منظور آماده گی برای درس آینده است . در این خصوص معـلم بـاید مـتوجه باشد که چون اطفال به تفریح و استراحت بیشتر ضرورت دارند ؛ بنابراین،در سـفارش کارخانـه گـی از افـراط کـار نگیرد . یعنی حجم کارخانه گی بسیار زیاد نباشد تا باعث خسته گی و دلسردی شاگردان نشود .

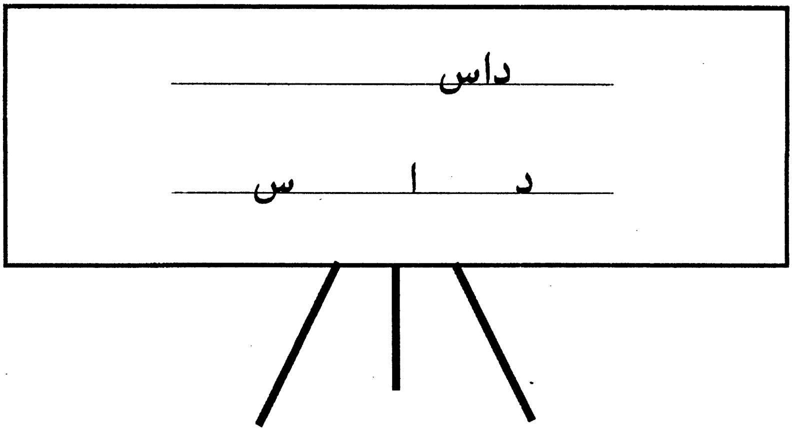
بخشهای کتاب دری صنف اول

کـتاب دری صنف اول ، چنان که در مقدمه اش نیز اشاره شده است ، متشکل از دو بخش است:

الف - دورهٔ آمادگی

ب - دورهٔ الفبا

بـه احتمال قوی شاگرد در پاسخ به این سوال مرتکب اشتباه خواهد شد و خواهد گفت داس از یـک صـدا سـاخته شـده اسـت . معلم با ملایمت بگوید که خیر ، داس از سه صدا ساخته شده اسـت ؛ حـالا که نوشتن و خواندن آن را یاد میگیریم ، صداهایش را نیز میشناسیم و میفهمیم که داس از سه صدا ساخته شده است .

۲- پس از این توضیحات ، معلم در حالی که توجه شاگردان را به حرکت دست خود جلب کرده است ، بر تخته یک خط افقی باریک بکشد و کلمهٔ [داس] را همان قسم که در کتاب است ، با وضاحت برآن بنویسد و همزمان با نوشتن تلفظ هم کند و بگوید که این نوشتهٔ [داس] است .

سپس ، چـند شـاگرد به نوبت نزدیک تخته بروند و نوشتهٔ (داس) راجه آواز بلند بخوانند اگر در تلفظ مشکلات داشته باشند ، معلم کمک کند .

۳- معـلم بـا اشـاره بـه کـلمهٔ [داس] ، کـه بر تخته نوشته است ، بپرسد که از چند شکل حرف ساخته شده است . شاگردان خواهند گفت از سه شکل . *

۴- معـلم بگویـد مـا ایـن سـه حـرف را (بـا دست به حرفهای د ، ا ، س اشاره میکند.) در کـلمهٔ [داس] یکجـا خوانـدیم ، حـالا هـر کـدام ایـنها را جدا جدا تلفظ میکنیم / میخوانیم . بدین

---

* بهتر است معلم همزمان با پرسش ، با اشاره به شکلهای [د ، ا ، س] توضیح بدهد که هریک از این شکلها را "حرف" میگویند .

منظور بر تخته یک خط افقی باریک دیگر بکشد و هرسه حرف را برآن به فاصله های دورتر از یکدیگر به وضاحت بنویسد و همزمان با نوشتن مکرر تلفظ هم کند .

۵- چند شاگرد به نوبت نزدیک تخته بروند و حرفها را به آواز بلند تلفظ کنند ؛ هر حرفی را که تلفظ میکنند ، با دست به آن اشاره کنند .

۶- سپس ، معلم بگوید که هر کدام از این حرفها از خود نام دارد ؛ مثلاً به حرف [د] اشاره کند و بگوید که نام این حرف [دال] است . حرف [ا] را نشان بدهد و بگوید که نام این حرف [الف] است و حرف [س] را نشان بدهد و بگوید که نام این حرف [سین] است ؛ مگر هیچ کدام از این نامها را برتخته نوشته نکند ، چراکه خوانده نمیتوانند .

۷- معلم بار دیگر به چند شاگرد بگوید که کلمهٔ [داس] را از روی تخته بخوانند ؛ سپس ، روی دیگر کارت مصور را ، که کلمهٔ [داس] بر آن نوشته شده است ، به شاگردان نشان بدهد . شاگردان نوشتهٔ کارت را با نوشتهٔ روی تخته مقایسه کنند و مکرر بخوانند .

۸- معلم به شاگردان بگوید که صفحهٔ [۱۲] کتابهای خود را باز کنند ؛ قسمت بالایی آن را (کلمهٔ داس را) را با دقت ببینند / خاموشانه بخوانند و سپس آن را با کلمه یی که قبلاً بر تخته نوشته شده است ، مقایسه کنند . سپس ، حرفهای کلمهٔ [داس] را در قسمت وسط صفحه از نظر بگذرانند ؛ آنها را نیز با نوشتهٔ تخته سیاه مقایسه کنند .

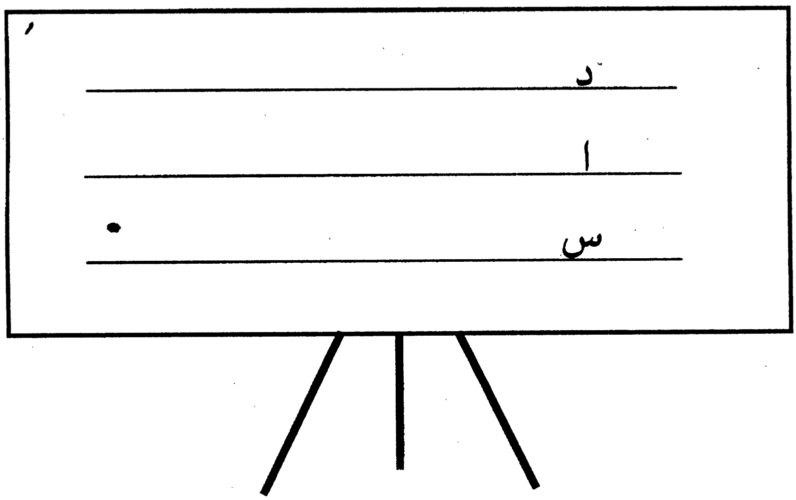
۹- سپس ، چند شاگرد به نوبت کلمهٔ [داس] را از روی کتابهای خود به آواز بلند بخوانند. بهتر است به هنگام خواندن شاگردان در جایهای خود ایستاده شوند و کتاب را با هردو دست به طرز مناسب و به فاصلهٔ مناسب از چشمهای خود بگیرند.

معلم طرز ایستاده شدن و به دست گرفتن کتاب را به شاگردان یاد بدهد . نیز بفهماند که کتاب باید به چشم نه بسیار نزدیک باشد و نه بسیار دور ، بل که در فاصلهٔ مناسب (در حدود سی سانتی متر) باشد .

۱۰- برای آن که اطمینان حاصل شود که شاگردان کلمهٔ [داس] و حرفهای آن را آگاهانه ، یاد گرفته و خوانده میتوانند ، معلم ترتیب حرفهای کلمهٔ [داس] را برهم بزند ، مثلاً بر تخته چنین بنویسد : س د ا

سپس ، به شاگردان بگوید که آن را بخوانند. اگر شاگردان کلمهٔ [داس] را میخانیکی یاد نگرفته باشند ، این حرفها را به حیث یک کلمه خوانده نخواهد توانست و کلمهٔ [داس] را نخواهند گفت . پس از این ، معلم حرفهای کلمهٔ [داس] را دوباره مرتب کند و از شاگردان بخواهد که آن را بخوانند .

۱۱- معلم به شاگردان بگوید حالا که خواندن کلمهٔ [داس] را یاد گرفتیم ، نوشتنش را هم یاد میگیریم . معلم در حالی که توجه شاگردان را به حرکت دست خود جلب کرده است ، بر تخته چند خط افقی باریک بکشد و نخست مشق / حرفهای پایین صفحه را عیناً برآن بنویسد :

۱۲- سپس ، معلم بگوید شما دیدید که حرفهای [د] ، [ا] و [س] را چی قسم نوشتم؛ تباشیر را چی قسم به دست گرفتم ؛ از کجا شروع و به کجا ختم کردم ؛ حالا کی میتواند این حرفها بنویسد .

۱۳- معلم به سه شاگرد بگوید که به نوبت نزدیک تخته بروند و هرکس یک حرف را بنویسد . برای آن که به شاگردان کمک شود ، بهتر است نخست بر نقطه ها تمرین کنند و سپس حرفها را بنویسند .

۱۴- معلم شاگردان را در جریان نوشتن کمک کند ، مثلاً در طرز ایستاده شدن در کنار تخته، در گرفتن تباشیر و این که نوشتن را از کجا شروع و در کجا ختم کنند ، لازم است که معلم خود یک بار بر نقطه ها خط بکشد و حرفها را بنویسد تا شاگردان رهنمایی و کمک بیشتر شوند. بیشتر شاگردانی که برای اولین بار کنار تختهٔ سیاه قرار میگیرند ، بنابر عوامل مختلف نمیتوانند حرفها ، کلمه ها ویا دیگر سفارشهای معلم را درست بنویسند / عملی کنند . بنابراین ، معلم باید با چنان مهارت و خوشرویی آنها را رهنمایی کند که هم احساس خجالت نکنند و هم حرفها و کلمه های مطلوب را درست بنویسند .

۱۵- پس از آن که سه شاگرد حرفهای [د ، ا ، س] را بر تخته نوشتند ، معلم به تمام شاگردان بگوید که مشق پایین صفحهٔ کتاب خود را ببینند و همان سان که همصنفان شان بر تخته کار کردند ، آنها نیز نخست بر نقطه ها تمرین کنند / خط بکشند و سپس حرفها را بنویسند . چون برای کتاب دری صنف اول دورهٔ استهلاک تعیین‌شده است ، بنابراین شاگردان تمام مشقها را بر تخته و یا در کتابچه های خود کار کنند .

۱۶- وقتی که شاگردان در کتابچه مشق میکنند ، معلم آنها را نظارت کند ؛ مثلاً ببیند که از قلم ، کتابچه، پنسلپاک ، قلمتراش و دیگر وسایل درسی به قسم درست استفاده کرده میتوانند یا نی. به کسانی که قلم را درست به دست نگرفته اند یا کتابچه را درست پیش روی خود نگذاشته اند ویا از پنسلپاک و قلمتراش به قسم درست استفاده کرده نمیتوانند ، کمک کند.

۱۷- برای آن که معلم از نتیجهٔ کار خود مطمئن شود ، در دقایق آخر درس با پرسیدن چند سوال درس را ارزیابی کند . شیوهٔ طرح سوالها همان است که در درسهای گذشته صورت گرفته

است . پرسیدن نامهای حرفهای کلمهٔ [داس] و تلفظ کردن هریک از آنها نیز میتواند جزء سوالها باشد.

۱۸- در قسمت کار خانه گی ، گفته شود که مشق آخر صفحه را در خانه مکرر نوشته کنند و در بارهٔ کلمه های صفحهٔ بعدی (صفحهٔ ۱۳) کتابهای خود فکر کنند.

۱۹- معلم فعالیتهای درسی ساعت اول و دوم تدریس این صفحه را با نظرداشت اقتضای سویهٔ شاگردان ، خود تعیین کند. ممکن است تبصره / گپ زدن در بارهٔ [داس] و تلفظ حرفها و نامهای آنها دریک ساعت درسی و نوشتن حرفهای کلمهٔ [داس] و مشق پایین صفحه در ساعت دیگر درسی کار شود.

تبصره :

چون اطفال شش - هفت ساله برای ۴۰ یا ۴۵ دقیقه به گونه یکنواخت به درس معلم دقت و توجه کرده نمیتوانند ؛ بنابراین ، به منظور تعویض توجه ، معلم در هر مرحله یی از تدریس که لازم بداند به شاگردان بازیهای آموزشی سفارش بدهد.

معلم باتجربه و آگاه پیش از ورود به صنف برای تدریس هر صفحه پلان کار میسازد ؛ وسایل و مواد درسی مورد ضرورت خود را آماده میکند ؛ به ارتباط هر درس بازی / بازیهای آموزشی مفید پیشبینی میکند و به موقع اجرا میکند .

صفحهٔ کتاب : ۱۳
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [شـ ش] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [داس]

هدفها ،

شاگردان باید :

- صدا و شکل حرف [ش] را در کلمهٔ کلیدی [داش] بشناسند / درک کنند ؛ آن را درست تلفظ کنند و بنویسند.
- کلمهٔ [داش] را درست بخوانند .
- حرفهای [د ، ا ، ش] را درست بنویسند .

روش تدریس :

اگرچه این صفحه نیز مثل صفحهٔ پیشتر در چهار مرحله تدریس میشود . با این حال ، توجه معلم به این نکته ها جلب میشود :

۱- اگر شاگردان رسم [داش] را نشناسند ، بهتر است معلم با تغییر دادن سوال به آنها کمک کند ، مثلاً بپرسد خانه از چی ساخته میشود . مسلماً کسی خواهد گفت از گل ، کسی خواهد گفت از چوب ، کسی دیگر خواهد از سمنت و کسی هم خواهد گفت از خشت . معلم تمام این پاسخها را صحیح بداند ؛ مگر شاگردی را که نام خشت را گفته است ، مورد توجه قرار بدهد و از او بپرسد که خشت چند قسم است . ممکن است شاگرد بگوید که خشت دو قسم است : خام و پخته . باز معلم بپرسد که خشت خام را در کجا پخته میکنند . وقتی که سوال و جواب معلم با شاگرد / شاگردان تا این جا برسد ، خواه مخواه شاگردان کلمهٔ [داش] را به زبان خواهند آورد. همین که شاگردان بگویند خشت خام را در داش پخته میکنند ، معلم فوراً پاسخ آنها را تأیید کند و بگوید این رسمی را که میبینید (معلم به رسم داش در فلش کارت اشاره میکند) رسم [داش] است.

معلم باید توجه داشته باشد که این قسم مباحثه / سوال و جواب با شاگردان به منظور کمک به آنهاست نه امتحان و ارزیابی آنها . بنابراین ، هرچه سوالها آسانتر و قرینه ها بیشتر باشد، به همان اندازه شاگردان با علاقه مندی در مباحثه شرکت خواهند کرد و کار معلم آسانتر خواهد شد. ممکن است گاهی (شاید در همین درس) چنین واقع شود که با وجود تلاشهای معلم شاگردان

نتوانند رسم را بشناسد ، در همچو مواقع بهتر است معلم وقت را ضایع نکند و خودش نام رسم یا پاسخ مطلوب را بگوید .

۲- در تدریس / یاد دادن نوشتن کلمهٔ [داش] کار معلم آسانتر است ، چراکه دو حرف اول آن ، یعنی هجای [دا] تکراریست . فقط با تبدیل کردن حرف [س] به [ش] از یک کلمه ، کلمهٔ دیگر ساخته میشود . تفاوت حرف [ش] با [س] نیز تنها در سه نقطه است که در قسمت بالایی آن قرار دارد. زمانی که معلم تفاوت آن را شرح میکند ، اگر شاگردان در بارهٔ نقطه های حرف شین سوال کنند ، معلم بگوید که این نشانه ها / علامتها را نقطه میگویند . مطلب این که شاگردان بفهمند اگر بالای حرف سین [س] سه نقطه بگذاریم ، به حرف شین [ش] تبدیل میشود معلمان گرامی میدانند که در جدول الفبای دری حرفهای [س] و [ش] هر کدام یک نشانهٔ خاص برای ثبت صدای خاص است و هر کدام را باید جدا یاد گرفت یا تدریس کرد . با این حال ، با مقایسهٔ این دو حرف در این جا تصور میشود که کار معلم آسانتر خواهد شد ؛ البته باید گفت که این یک تجویز است و جلو ابتکار و استفاده از تجربه های معلم را نمیگیرد.

سایر فعالیتها از قبیل تلفظ جداگانهٔ حرفها و مشق پایین صفحه عیناً مثل درس صفحهٔ پیشتر است . به هنگام مشق پایین صفحه ، شاگردان میتوانند مستقیماً حرفها را بنویسند.

۳- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۱۴
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تمرین کلمه ها و جمله ها

هدفها ،

شاگردان باید :

- نامهای رسمها را بنویسند .
- با استفاده از کلمه های درسهای گذشته کلمه های [داد ، دادا] را بخوانند و بنویسند.
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند .
- کلمه های [داس و داش] را درست بنویسند .

روش تدریس :

این درس نیز در همان چهار مرحله و مشابه به درسهای پیشتر تدریس میشود . در قسمت نوشتن نامهای رسمها و تدریس کلمه ها و جمله های نو این قسم عمل شود :

۱- معلم به نوبت رسمهای داش و داس را به شاگردان نشان بدهد و از آنها بخواهد که نامهای آنها را بگویند . سپس ، بگوید که کی میتواند کلمه های [داش] و [داس] را بر تخته بنویسد . مسلماً عدهٔ زیادی حاضر به نوشتن خواهند شد . معلم کوشش کند تعداد بیشتری از شاگردان فرصت بیابند تا کلمه های [داس] و [داش] را بر تختهٔ سیاه بنویسند .

۲- برای نوشتن / ساختن کلمهٔ [داد] این قسم عمل شود :

معلم کلمهٔ [داس] را بار دیگر بر تخته بنویسد و تلفظ کند . سپس ، حرف [س] آن را با دست یا کتاب بپوشاند . با این کار هجای [دا] باقی میماند ، شاگردان آن را مکرر تلفظ کنند . معلم آن را بر تخته بنویسد . سپس ، در همان کلمهٔ [داس] که قبلاً حرف [س] آن را پوشانده بود، حرف [ا] را هم بپوشاند که تنها حرف [د] باقی بماند . شاگردان آن را تلفظ کنند . معلم متوجه باشد که شاگردان [د] را ساکن تلفظ کنند نه مفتوح یا مکسور یا مضموم. وقتی شاگردان [د] را ساکن تلفظ کردند ، معلم آن را کنار هجای [دا] بنویسد تا کلمهٔ [داد] ساخته شود . آن گاه معلم بگوید که این کلمه (اشاره به کلمهٔ داد) را کی خوانده میتواند . معلم متوجه باشد که شاگردان کلمهٔ [داد] را درست بخوانند .

۳- به منظور نوشتن و خواندن کلمهٔ [دادا] معلم هجای [دا] را دو بار به فاصلهٔ دورتر از یکدیگر این قسم بر تخته بنویسد : دا دا . شاگردان هر هجا را جدا جدا بخوانند . سپس ، معلم هردو هجا را کنار یکدیگر بنویسد و از شاگردان بخواهد که آنها را بخوانند : دادا . به احتمال قوی شاگردان هجاها را مثل پیشتر جدا جدا خواهند خواند . در این صورت ، معلم بگوید که هردو هجا را زود زود (پیوست) بخوانند تا کلمهٔ [دادا] مفهوم اسم / لقب شخص را بدهد .

۴- معلم جمله های [داس داد.] و [دادا داس داد.] را زیر به زیر بر تخته بنویسد و به شاگردان بگوید که این جمله ها را به دقت ببینند و خاموشانه بخوانند . سپس ، معلم بگوید که چند شاگرد به میل خود نزدیک تخته بروند و هرکس یک جمله را به آواز بلند بخواند . معلم طرز خواندن شاگردان را کنترول کند تا جمله ها را به آهنگ مناسب بخوانند . یعنی جمله های خبری را به آهنگ جملهٔ سوالی نخوانند . اگر شاگردان بپرسند که [جمله] چی را میگویند . معلم بگوید چند کلمه یی که پهلوی یکدیگر نوشته شوند و معنی داشته باشند ، جمله گفته میشود .

۵- اگر مشکلات شاگردان در خواندن جمله ها زیاد باشد ، بهتر است یک یا دوبار خود معلم جمله ها را به آواز بلند و آهنگ مناسب بخواند .

٦- سپس ، معلم توجه شاگردان را به تختهٔ سیاه جلب کند و با اشاره به جملهٔ نخست [داس داد.] بپرسد : این جمله از چند کلمه ساخته شده است ؟ شاگردان در حالی که کلمه های [داس] و [داد] را با دست نشان میدهند ، خواهند گفت : این جمله از دو کلمه ساخته شده است.

۷- معلم بپرسد : در این جمله علاوه از دو کلمه ، دیگر چی را میبینید ؟ شاگردان در حالی که به جمله دقت میکنند ، سرانجام خواهند گفت : در آخر یک نقطه را میبینیم . البته این در صورتیست که شاگردان در درس گذشته نقطه را شناخته باشند (داش). اگر شاگردان نقطه را نشناسند ؛ در این صورت ، معلم (در حالی که با دست به نقطهٔ آخر جمله اشاره میکند) بگوید که این علامت نقطه نام دارد و هر وقت که در نوشته جمله / گپ تمام شود در آخر آن نقطه میگذاریم . معلم هم در جملهٔ بعدی و هم در چند جملهٔ درسهای آینده هر وقت که خودش یا شاگردان جمله یی را بر تخته مینویسند ، باید در بارهٔ گذاشتن نقطه در آخر جمله های خبری تماس بگیرد تا شاگردان در نوشتن آن عادت کنند .

۸- جملهٔ [دادا داس داد.] نیز مثل جملهٔ بالا تدریس شود .

۹- به شاگردان گفته شود که صفحهٔ [۱۴] کتابهای خود را باز کنند ؛ نخست کلمه های [داد] و [دادا] و سپس دو جملهٔ پایین را با نوشته های روی تختهٔ سیاه مقایسه کنند .

۱۰- چند شاگرد نخست کلمه ها و سپس جمله ها را از روی کتابهای خود به آواز بلند بخوانند . بهتر است شاگردان به هنگام خواندن پیش روی همصنفان خود ایستاده شوند . این کار جرأت و جسارت آنها را زیادتر میسازد .

۱۱- مشق پایین صفحه مثل مشق صفحهٔ پیشتر کار شود .

۱۲- برای تمام این فعالیتها دو ساعت درسی اختصاص یافته است . فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود با نظرداشت اقتضای سویهٔ شاگردان معین کند .

دورهٔ آماده گی :

پیش از آن که شاگرد خواندن و نوشتن را آغاز کند ، یک دورهٔ آماده گی ضرور و مفید است. در این دروه تدریس الفبا و شناخت حرفها مطرح نیست و شاگردان تنها با رسمها و تشخیص صداها و تقسیم کلمه به هجاها سروکار دارند . این دوره شاگردان را با محیط مکتب ودرس آشنا میسازد ؛ با همصنفان و شاگردان دیگر انسش میدهد و قوای ذهنی و حواسش را در جهت تربیت مطلوب هدایت میکند .

مدت دورهٔ آماده گی بیست وسه ساعت درسیست ؛ مگر ممکن است این مدت در جایها و شرایط مختلف فرق کند . خصوصاً برای شاگردانی که زبان مادری شان دری نیست ، این دورهٔ شاید چند ساعت بیشتر از ساعتهای تعیین شده را به خود اختصاص بدهد . روی همرفته ، هدفهای دورهٔ آماده گی ازاین قرارند :

- آشنا شدن شاگردان با محیط درس و برقراری روابط حسنه با یکدیگر ،
- شناختن شاگردان از لحاظ خصوصیتهای روحی و جسمی و استفاده از این اطلاعات در امر آموزش و پرورش آنها ،
- بر انگیختن انگیزه های آموزش ،
- آگاهی از میزان اطلاعات و معلومات شاگردان ،
- تقویهٔ مهارت گپ زدن ،
- درست تلفظ کردن کلمه ها و بخش کردن آنها به هجاها ،
- به کار انداختن و هدایت چشم ، گوش ، دست ، زبان (قوهٔ بیان) ، خصوصاً فکر شاگردان با استفاده از رسمها .

چون به هنگام تدریس دورهٔ آماده گی معلم در بارهٔ رسمها با شاگردان به گفت وگو و سوال و جواب میپردازد ، بنابراین لازم است که به این نکته ها توجه کند :

- طرح سوالها از آسان به مشکل باشد .

صفحهٔ کتاب : ۱۵
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [و] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [دوا]

هدفها ،

شاگردان باید :

- حرف [و] را در کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها بشناسند ؛ آن را درست بخوانند و بنویسند .
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

روش تدریس این صفحه مثل صفحات گذشته است . در این درس تنها حرف [و] نو است که باید خواندن و نوشتن آن را آموخت . جمله های [دوا داد.] و [دادا دوا داد .] نیز با استفاده از جمله های صفحهٔ ۱۴ ساخته شده اند ، منتها به جای کلمهٔ [داس] ، کلمهٔ [دوا] به کار رفته است . باقی ساختار جمله ها یکیست .

فعالیتهای هرساعت درسی را معلم خود با نظرداشت شرایط و اقتضای سویهٔ شاگردان تعیین کند .

صفحهٔ کتاب : ۱٦
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [نـ ن] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [نان]

هدفها ،

شاگردان باید :

- حـرف [نــ ن] را در کـلمهٔ کـلیدی و دیگـر کـلمه بشناسـند ؛ آن را درسـت تـلفظ کنند و بنویسند .
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

اگـرچه روش تدریـس ایـن صفحه به قسم کلی مشابه به درسهای گذشته است ، مثلاً طریقهٔ معـرفی و تدریـس کـلمهٔ کـلیدی [نـان] و طـرز ساختن کلمه های نو و جمله ها . با این حال ، به مـنظور تدریس کلمهٔ کلیدی [نان] و کلمه های [نانوا ، نداد] پیشنهاد میشود که معلم این قسم عمل کند:

۱- خلاصـهٔ بحـث صفحات ۴ — ۵ دورهٔ آماده گی در بارهٔ این که یک لقمه نان چی قسم به دست می آید تکرار شود (دو یا سه دقیقه).

۲- بـه منظور فهماندن هجا و صدا های کلمهٔ [نان] معلم با شاگردان مباحثه / سوال و جواب کنند : کـلمهٔ [نـان] از چـند هجا ساخته شده است ؟ کلمهٔ نان از چند صدا ساخته شده است ؟ صـداهای کـلمهٔ نـان کدامهاستند ؟ و غیره . چون شاگردان در دورهٔ آماده گی در بارهٔ تقسیم کردن کـلمه هـا بـه هجاها و تلفظ بسیاری از صداها ، من جمله ، صدای نون تجربه حاصل کرده اند ؛ بـنابراین ، بـه سوالها پاسخ درست خواهند گفت . سپس ، معلم بگوید که حالا نوشتن و خواندن کـلمهٔ [نان] را یاد میگیریم . معلم در حالی که توجه شاگردان را به حرکت دست خود جلب کرده اسـت ، کلمهٔ [نان] را ، همان سان که در کتاب است ، با وضاحت بر تخته بنویسد و همزمان با نوشـتن تلفظ هم کند . پس از آن ، به یک شاگرد بگوید که نخست کلمهٔ [نان] را بخواند ؛ سپس، بگوید که چند حرف است ، هر حرف را جدا تلفظ کند .

۳- معـلم دو شـکل حـرف نـون [نــ ~ ن] را ، همان سان که در کتاب است ، در زیر کلمهٔ [نـان] بـر تخـته بنویسد . شاگردان آنها را تلفظ کنند و با همین شکلها ، که در کلمهٔ [نان] است، مقایسه کنند.

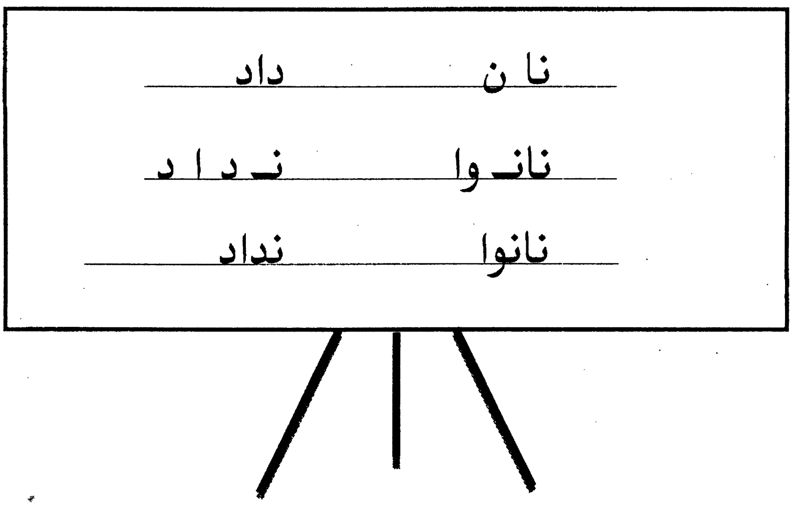
۴- معلم بگوید حرفهای اول و آخر کلمهٔ [نان] یکیستند./ یک صدا دارند ؛ مگر شکل شان فرق دارد . معلم توضح بدهد که حرف نون در اول و وسط کلمه به شکل نیمه [نـ] و در آخر کلمه به شکل کامل [ن] نوشته میشود .

۵- برای آن که شاگردان شکلهای نیمه و کامل حرف نون را در کلمهٔ [نان] به وضاحت ببینند ، بهتر است معلم کلمهٔ [نان] را به قسمی که حرفهایش جدا از یکدیگر باشد ، این قسم بر تخته بنویسد : نـ ا ن . سپس ، آنها ترکیب کند : [نان] .

٦- به منظور نوشتن کلمه های [نانوا] و [نداد] این قسم عمل شود :

معلم کلمهٔ [نان] را به دو شکل [نان ، نانـ] زیر به زیر بر تخته بنویسد . شاگردان بخوانند و تفاوت آنها را نشان بدهند . سپس ، معلم هجای [وا] را ، که قبلاً در کلمهٔ [دوا] خوانده شده است ، دورتر از [نانـ] بنویسد. شاگردان هجای [وا] را تلفظ کنند. پس از آن، معلم هجای [وا] را با هجا / کلمهٔ [نانـ] پیوست بنویسد : نانوا ؛ مگر تلفظ نکند ، بگذارد تا شاگردان خود بخوانند .

۷- در خصوص نوشتن کلمهٔ [نداد] کار معلم آسانتر است . کلمهٔ [داد] را شاگردان خوانده و نوشته کرده میتوانند . تنها نون نیمه [نـ] را در آغاز آن پیوست بنویسند و بخوانند : نداد . معلم شاگردان را در این کارکمک کند . بهتر است معلم شاگردان را در خواندن کمک کند.

۸- پس از آن که شاگردان کلمه های [نانوا] و [نداد] را بر تخته نوشتند و آنها را خواندند. چند شاگرد دیگر نیز به نوبت نوشتن این دو کلمه را بر تخته مشق کنند .

۹- اگر شاگردان مفهوم کلمهٔ [نانوا] را نفهمند ، معلم باید به زبان ساده به آنها بفهماند . اگر فرصت ایجاب کند در بارهٔ طریقهٔ نان پختن و انواع نان به شاگردان معلومات بدهد .

۱۰- به شاگردان گفته شود که صفحهٔ [١٦] کتابهای خود را باز کنند . کلمه های [نان] ، [نانوا] و [نداد] را با همین کلمه ها که بر تخته نوشته شده اند ، مقایسه کنند .

۱۱- شاگردان چهار کلمه یی را که درمیان خانه های شش ضلعی نوشته شده اند، مکرر بخوانند.

۱۲- شاگردان جمله ها را به دقت ببینند ؛ خاموشانه بخوانند ، سپس ، به نوبت هرکس یک جمله را به آواز بلند بخواند . در آخر ، دو یا سه شاگرد به نوبت تمام جمله ها را بخوانند.

۱۳- معلم در بارهٔ نقطه های آخر جمله ها نیز سوال کند . شاگردان باید بفهمند و بگویند که اگر ما در نوشتهٔ خود چیزی را بیان کنیم / بگویم باید در آخر آن نقطه بگذاریم .

۱۴- شاگردان مشق پایین صفحه را مکرر کار کنند . اگر وقت باشد ، معلم هر دو کلمه را املا بگوید.

۱۵- در آغاز مرحلهٔ دوم و نیز در مرحلهٔ سوم معلم از فلش کارت استفاده کند . طریقهٔ استفاده از فلش کارت همان است که در درسهای گذشته بیان شده است .

۱۶- راه اندازی بازیهای آموزشی نیز مفید واقع میشود . در هر مرحله یی که معلم لازم بداند ، باید اجرأ کند .

۱۷- این درس در دوساعت درسی تدریس شود . معلم خود با نظرداشت اقتضای سویهٔ شاگردان فعالیتهای ساعت اول ودوم درسی را معین کند . ممکن است تدریس کلمهٔ کلیدی و طریقه ساختن کلمه های نو را دریک ساعت و مشق و تمرین / نوشتن جمله ها را در ساعت دیگر کار کرد.

صفحهٔ کتاب : ۱۷
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تمرین کلمه های خوانده شده

وسایل / مواد درسی : کتاب ، تخته ، تباشیر

هدفها ،

شاگردان باید :

- کلمه های [دوا] و [نان] را بنویسند .
- از ترکیب حرفها و هجاها کلمه بسازند .
- کلمه ها و جلمه ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- جمله های ناقص را تکمیل کنند .

روش تدریس :

۱- طریقهٔ کار کردن بر دو بخش نخست این صفحه مثل درسهای گذشته است .

۲- به منظور تدریس بخش آخر صفحه این قسم عمل شود :

معلم مشق را ، مثل کتاب ، بر تخته سیاه بنویسد.

سپس ، به چند شاگرد بگوید که به نوبت دو جملهٔ نخست را به آواز بلند بخوانند . پس از آن، معلم بـه جملـهٔ نـاقص سوم اشاره کند و بگوید که این جمله را کی خوانده میتواند . یکی دو شـاگرد آن را خواهند خواند ؛ مگر به گونهٔ ناقص . معلم معنای آن را نیز بپرسد . چون [دادا نان] معنـی نـدارد ، شـاگردان خـاموش خواهـند مـاند . معـلم بگوید این دو کلمه یی را که خواندید به خاطـری معنـی نـدارد که یک کلمهٔ آن کم است ، کی میتواند آن را پوره کند . همزمان با سوال ، معـلم دو جملـهٔ نخسـت را بـه آواز بلند بخواند ، به قسمی که بر کلمهٔ [داد] فشار بیشتر بیاورد . سـپس ، جملهٔ ناقص سوم را بخواند و با دست به جای خالی آن اشاره کند . اگر معلم این طریقه را درسـت عمـلی کند ، خواه مخواه عده یی از شاگردان با استفاده از دو جملهٔ بالا خواهند گفت "دادا نـان داد." ویـا "دادا نان نداد." یعنی با انتخاب فعل [داد] جمله را تکمیل خواهند کرد . در این صورت ، هر شاگردی که جمله را تکمیل میکند ، بهتر است نزدیک تخته برود و کلمه / فعل [داد] ویـا [نـداد] را در جـای خـالی بنویسد. چون شاگردان در درس گذشته کلمهٔ [نداد] را هم یاد گرفـته انـد ، ممکـن اسـت آن را نیـز بـه کار ببرند و بگویند "دادا نان نداد." معلم هردو جواب را درست بداند . چراکه مطلب این است که شاگردان جمله های کامل و با معنی بگویند / بنویسند.

۳- بـه مـنظور تمـرین بیشـتر ، معـلم میـتواند چـند جملهٔ دیگر از این قبیل را بر تختهٔ سیاه بنویسد و از شاگردان بخواهد که آنها را تکمیل کنند .

صفحهٔ کتاب : ۱۸
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [ر] به وسیلهٔ کلیدی [رواش]

هدفها ،

شاگردان باید :

- حرف [ر] را در کلمهٔ [رواش] و دیگر کلمه ها بشناسند .
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

طریقهٔ تدریس این صفحه مثل صفحات مشابه گذشته است. معلم به نکته های زیر نیز توجه کند:

۱- ممکـن است شاگردان رسم [رواش] را زود نشناسند . بنابراین ، معلم از تکنیکهایی که در درسـهای گذشـته کـار گرفته است ، استفاده کند . اگر فصل رواش باشد و معلم بتواند یک توته / دانـه رواش را بـه صـنف بیاورد و جنساً به شاگردان نشان بدهد ، کارش آسان میشود . اگر خود رواش میسر نشود ویا با تغییر دادن سوال و گفتن قرینه هم شاگردان رسم را نشاسند ، بهتر است معلم وقت را ضایع نکند و بگوید که این رسم [رواش] است . رواش را معرفی کند.

۲- حـرف نـو و مورد نظر در کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه های نو [ر] است که مفتوح خوانده میشـود . اگـر حـرف نـو در نخستین درسی که معرفی میشود حرکات مختلف داشته باشد، ذهن شـاگرد را مغشـوش و عمـلیهٔ آموزش را دشوار میسازد . بنابراین ، به هنگام تدریس ، حرف [ر] را در کلمه هایی به کار ببرد که مفتوح خوانده میشود .

۳- طـرز سـاختن / نوشـتن کـلمه هـای [دارد] و [نـدارد] مشابه به ساختن کلمه های [داد] و [نداد] است که در صفحهٔ ۱٦ کار شده است .

۴- شـاگردان مشـق پـایین صـفحه را مکـرر کار کنند . میتوانند اجزای جمله را تغییر بدهند. مثلاً بگویند / بنویسند :

دادا رواش ندارد .

دادا داس دارد .

دادا نان دارد .

و امثال اینها .

۵- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود معین کند .

صفحهٔ کتاب : ۱۹
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [کـ ~ ک] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [کارد]

هدفها ،

شاگردان باید :

- حرف [ک] را در کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها بشناسند ، آن را درست بخوانند و بنویسند.
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

۱- روش تدریس این صفحه مثل صفحهٔ ۱۸ است . در خصوص تدریس حرف [ک] این نکته قابل تذکر است که چون این حرف نیزدو شکل [کـ ~ ک] دارد و در این صفحه تنها شکل نیمهٔ آن به کار رفته است . بنابراین ، به هنگام تدریس برای آن که شاگردان شکل کامل آن را نیز در کلمه ببینند ، معلم پس از آن که شکل نیمهٔ آن را در کلمه های [کارد ، کاکا ، کار] درس داد ، کلمهٔ [نان] را بر تخته بنویسد ، شاگردان آن را بخوانند ، سپس، نون آخر آن را پاک کند و به جای آن کاف کامل [ک] را بنویسد تا کلمهٔ [ناک] ساخته شود . پس از آن از شاگردان بخواهد که آن را بخوانند .

۲- اگرچه طرز ساختن / تدریس کلمه های نو مشابه به درسهای گذشته است ، یعنی با استفاده از حرفها و هجاهای یک کلمه میتوان کلمهٔ دیگر ساخت ؛ مگر به منظور کمک بیشتر به معلم در هفته های نخستین آموزش ، در بارهٔ تدریس کلمه های نو در این درس اشاره هایی میشود:

— برای نوشتن و خواندن کلمهٔ [را] از هجای [دا] استفاده شود : معلم هجای [دا] را بر تخته بنویسد . چند شاگرد آن را تلفظ کند . سپس ، معلم بگوید : ببینید از هجای [دا]

حرف [د] را پاک میکنیم و به جای آن حرف [ر] را مینویسیم : [را] . کی میتواند این کلمه را بخواند؟ اگر شاگردان خوانده نتوانند ، معلم به آنها کمک کند.

— برای تدریس کلمه های [کار] و [کاکا] از کلمهٔ کلیدی [کارد] استفاده شود: با حذف [د] از کلمهٔ [کارد] ، [کار] ساخته شود و با حذف [ر] و [د] از همین کلمه هجای [کا] باقی میماند که با نوشتن مکرر آن کنار یکدیگر ، کلمهٔ [کاکا] ساخته میشود.

۳- طریقهٔ اجرای سایر فعالیتها از قبیل خواندن کلمه ها و جمله ها و مشق پایین صفحه ، چنان که پیشتر اشاره شد ، مثل درسهای گذشته است.

۴- در این درس نیز اگر معلم لازم بداند ، اجرای بازی آموزشی را در نظر بگیرد.

۵- فعالیتهای درسی هر ساعت را معلم خود مشخص و معین کند .

صفحهٔ کتاب : ۲۰
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تمرین

هدفها ،

شاگردان باید :

- جمله های ناقص را با استفاده از کلمه های تکراری تکمیل کنند .
- از ترکیب حرفها و هجاها کلمه های نو بسازند .

روش تدریس :

۱- روش تدریس این درس مشابه به تمرین صفحهٔ ۱۷ است . شاگردان جایهای خالی سه جمله را با استفاده از ردیف کلمه هایی که در بالای آنها قرار دارند ، تکمیل میکنند . اگر شاگردان در این کار مشکلات داشته باشند ، جملهٔ نخست را معلم تکمیل کند.

۲- سپس ، شاگردان از ترکیب حرفهای [ش ، ک ، ن] با هجاهای [ش ، نا ، دا] کلمه های [شش ، نان ، ناک ، داش] و غیره را بسازند. چون شاگردان در درسهای [داش] و [رواش] تنها شکل کامل حرف شین [ش] را شناخته اند ، بنابراین شکل نیمهٔ آن [شـ] برای شان نو جلوه خواهد کرد. در این صورت ، معلم بگوید حرف [ش] هم مثل حرفهای [ن] و [ک] دو شکل دارد.

۳- در قسمت پایین صفحه از ترکیب حرفها کلمه بسازند .

۴- بخشهای اول و دوم این صفحه دریک ساعت درسی و بخش آخر آن در ساعت دوم درسی تدریس / کار شود.

صفحهٔ کتاب : ۲۱
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [تـ ت] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [تاک]

هدفها ،

شاگردان باید :

- مفهوم کلمهٔ [تاک] را بفهمند .
- حرف [ت] را در کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها بشناسند ؛ آن را درست تلفظ کنند و بنویسند.
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

- روش تدریس این صفحه مثل صفحهٔ ۱۹ است .
- فعالیتهای درسی هر ساعت را معلم خود مشخص کند .

- شاگردان سوالها را با گفتن جمله های کامل پاسخ بگویند ؛ مثلاً اگر رسم میز به آنها نشان داده شود و پرسیده شود : این رسم چیست ؟ شاگردان باید تنها با گفتن کلمهٔ [میز] اکتفا نکنند، بل که باید بگویند : این رسم میز است .
- تمام / بیشتر شاگردان در مباحثه سهیم ساخته شوند .
- اگر شاگردی پاسخ مطلوب گفته نتواند ، معلم باید طرز بیان / سوال خود را تغییر بدهد، زیرا امکان دارد که او سوال را درک نکرده باشد .
- اگر با تغییر دادن طرز بیان / سوال ، بازهم شاگرد پاسخ گفته نتواند ؛ آن گاه بهتر است از شاگرد دیگر پرسیده شود . در چنین موارد بهتر است از شاگردان دیگر پرسیده شود که کی جواب گفته میتواند ، شاگردان دستهای خود را بلند کنند ، معلم یکی را مورد پرسش قرار بدهد.
- شاگردانی که پاسخ مطلوب گفته نمیتوانند ، سرزنش و تنبیه نشوند ، بل که به آنها با مهربانی فهمانده شود که وقتی همصنفیهای شان پاسخ میگویند ، متوجه باشند و اشتباهات خود را اصلاح کنند . مطلب این است که شاگردان احساس خجالت و حقارت نکنند .
- شاگردان خجول و گوشه گیر شناخته شوند و در مباحثات سهیم ساخته شوند .
- به تصحیح اشتباهات لفظی شاگردان پرداخته شود . هرچند اطفال شش - هفت ساله یی که زبان مادری شان دری باشد ، در گپ زدن مشکلات نمیداشته باشند ؛ با این حال، ممکن است برخی از آنها از اثر شنیدن نادرست ویا تحت تأثیر قرار داشتن زبان محاوره/ عامیانه ویا لهجهٔ خاصی ، در تلفظ برخی از کلمه ها و عبارتها ویا طرز گفتن جمله ها مرتکب اشتباه شوند ؛ مثلاً : [از] را [اس] ، [این] را [ای] بگویند ویا جملهٔ [این رسم صنف است.] را [این رسم صنف استند.] یا [ای صنف اس] بگویند . این قسم غلطیها / اشتباهات قابل اصلاحند و معلم باید از همان روزهای نخستین تدریس متوجه آنها باشد تا کار تدریسش در دورهٔ الفبا آسانتر شود.

صفحهٔ کتاب : ۲۲
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [جـ ج] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [جک]

هدفها ،

شاگردان باید :

- حرف [ج] را در کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها بشناسند ؛ آن را درست تلفظ کنند و بنویسند.
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

۱- تمام مراحل و طریقهٔ تدریس این صفحه مثل صفحهٔ پیشتر است.

۲- وقتی که معلم / شاگردان کلمهٔ [جک] را میگویند ، موضوع آب و آب نوشیدنی مطرح میشود ، در این هنگام فایده های آب پاک و ضررهای آب ناپاک و ضرورت آب توضیح شود.

۳- فعالیتهای درسی هر ساعت را معلم خود مشخص و معین بسازد .

صفحهٔ کتاب : ۲۳
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : ساختن کلمه ها و جمله های نو

هدفها ،

شاگردان باید :

- از ترکیب حرفها کلمه های نو بسازند .
- حرفهای تکراری [ت] و [ج] را در موقعیتهای مختلف کلمه های نو به کار ببرند.

روش تدریس :

به منظور پر کردن جایهای خالی کلمه ها این قسم عمل شود :

۱- معلم هردو جدول کلمه های ناقص را ، همان سان که در کتاب است ، بر تخته رسم کند . سپس بگوید که اگر شکلهای نیمه یا کامل حرف تی را در اول، میانه یا آخر هر کدام از این نوشته ها (با دست به ستون کلمه های ناقص اشاره کند) بنویسیم ، از هر کدام یک کلمه ساخته میشود . بهتر است برای کمک به شاگردان کلمهٔ [ستار] را خود معلم بسازد ؛ آن را با کلمه یی که قبلاً در جدول نوشته شده است ، مقایسه کند و به شاگردان بگوید که حالا این کلمه را کی خوانده میتواند. *

۲- معلم تکمیل کردن سه کلمهٔ دیگر را به شاگردان محول کند ؛ مگر به آنها کمک و رهنمایی کند تا آموزش سهلتر صورت گیرد.

۳- بر جدول سمت چپ مثل جدول سمت راست کار شود .

۴- از مجموع هردو جدول (جدا از نمونه ها) باید شش کلمهٔ نو سخته شود : [تار ، دست ، دشت] و [نجار ، جوان ، رواج] . در قدم نخست شاگردان این تمرینها را بر تختهٔ سیاه کار کنند و سپس در کتابچه های خود بنویسند.

۵- فعالیتهای درسی هر ساعت را معلم خود مشخص و معین کند .

صفحهٔ کتاب : ۲۴
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف " های غیر ملفوظ " [ه ~ ـه] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [رنده]

هدفها :

شاگردان باید :

---

* چون شاگردان حرف سین را در کلمهٔ [داس] به شکل کامل خوانده اند ، بنابراین معلم توضیح بدهد که حرف سین هم دو شکل دارد، این [سـ] شکل نیمهٔ آن است که در اول و وسط کلمه می آید .

- حرف [ه ~ ـه] را بشناسند ؛ آن را درست تلفظ کنند و بنویسند .
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

اگرچه تدریس این صفحه مثل صفحات مشابه گذشته است ؛ مگر با آن هم تذکر این نکته ها را ضروری میدانیم :

۱- اگر شاگردان رسم را نشناسند ، معلم از نجار و ابزار کار او یاد کند .

۲- حرف " های غیر ملفوظ " [ه ~ ـه] ظاهراً دو شکل دارد و در آخر کلمه نوشته میشود. اگر از حرف ماقبل خود جدا نوشته شود ، به شکل [ه] و اگر با حرف ماقبل خود پیوست نوشته شود به شکل [ـه] نوشته میشود.

۳- فعالیتهای درسی هر ساعت را معلم خود مشخص کند .

تبصره : های غیر ملفوظ در اصل یک شکل [ه] دارد ؛ مگر زمانی که باحرف ماقبل خود پیوست نوشته میشود، ظاهراً شکل [ـه] را اختیار میکند. در حقیقت شکل [-] که در [ه] دیده میشود ، دنبالهٔ حرف ماقبل است . در همین درس در کلمهٔ [دسته] این کیفیت به وضاحت دیده میشود: د ســ تـ ه = دسته میشود.میبینیم که شکل [-] دنبالهٔ حرف [تـ] است .

صفحهٔ کتاب : ۲۵
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [مـ م] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [مشک]

هدفها ،

شاگردان باید :

- حرف [م] را درکلمهٔ کلیدی ودیگر کلمه ها بشناسند؛ آن را درست تلفظ کنند وبنویسند.
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

تمام مراحل و طریقهٔ تدریس مثل درسهای پیشتر است . در قسمت معرفی رسم توجه معلم را به این نکته جلب میکنم : اگر شاگردان رسم مشک را نشناسند ، معلم وقت راضایع نکند و خود بگوید که این رسم مشک است و در آن آب ویا دیگر چیزهای آبگین انداخته میشود .پس از این معرفی مختصر ، معلم کلمهٔ [مشک] را بر تخته بنویسد و باقی مراحل درس را آن سان که تجربه دارد ، به پیش ببرد.

صفحهٔ کتاب : ۲۶
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تمرین حرفها و کلمه های تکراری

هدفها ،

شاگردان باید :

- کلمه های تکراری درسهای گذشته را بخوانند و بنویسند .
- شکلهای نیمهٔ حرفها را در کلمه به کار ببرند و بنویسند .
- با تبدیل کردن حرفهای کلمه ها از یک کلمه ، کلمهٔ دیگر بسازند .

روش تدریس :

۱- شاگردان کلمه های جدول اول را بخوانند . سپس ، در جدول دوم حرفها و کلمه ها را بخوانند . به آنها گفته شود که حرف اول کلمه ها با حرفی که در خانه های بالای آنها نوشته شده است ، یکیست ؛ مثلاً دال حرف اول کلمهٔ [داس] است که زیر حرف [د] نوشته شده

است یا حرف اول [جواری] جیم است که زیر حرف [ج] نوشته شده است . پس از این توضیحات ، به شاگردان موقع داده شود که باقی کلمه ها را مثل نمونه نوشته کنند .

۲- در بخش دوم شاگردان با تغییر دادن حرفهای کلمه ها، از یک کلمه، کلمهٔ دیگر بسازند. شاگردان از حرفهایی که بالای کلمه ها نوشته شده اند، یکی را انتخاب و به جای حرف اول یکی از کلمه ها بنویسند و کلمهٔ نو بسازند ؛ مثال: اگر از کلمهٔ [رنده] حرف [ر] آن به حرف [د] تبدیل شود ، کلمهٔ [دنده] ساخته میشود و مثل اینها . هر کلمه یی را که شاگردان بدین طریق میسازند ، بهتر است آن را در جمله به کار ببرند / بنویسند .

۳- در بخش سوم شاگردان تمام حرفهایی را که تا کنون خوانده اند ، بنویسند، تلفظ کنند و نامهای آنها را بگویند .

۴- فعالیهای درسی هر ساعت را معلم خود مشخص و معین کند .

صفحهٔ کتاب : ۲۷
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [بـ ب] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [بادام]

هدفها ،

شاگردان باید :

- حرف [ب] را در کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها بشناسند ؛ آن را درست تلفظ کنند و بنویسند.
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- از ترکیب هجاها کلمه های نو بسازند .

روش تدریس :

۱- طرز تدریس کلمهٔ کلیدی ، کلمه های نو و جمله ها مثل درسهای مشابه پیشتر است . در قسمت پایین صفحه از ترکیب هجاها کلمه های نو ساخته میشود . شاگردان نخست باید هجاها را جدا جدا تلفظ کنند / بخوانند . سپس ، دو هجای به هم مربوط را یکجا بخوانند / ترکیب کنند و بر تختهٔ سیاه بنویسند .

۲- در هر مرحله یی از تدریس که معلم لازم بداند ویا مِن حیث کار خانه گی ، شاگردان کوشش کنند کلمه های نوی را که از ترکیب کردن هجاها ساخته اند، در جمله به کار ببرند . در مراحل نخست این قسم تمرینها شاگردان میتوانند از جمله هایی که خوانده اند ، استفاده کنند، مثلاً از جملهٔ [بابا بادام دارد.] کلمهٔ [بابا] را حذف کنند و به جای آن کلمهٔ [بابه] را بنویسند: [بابه بادام دارد.] . شاگردان کلمهٔ [مانده] را به قسم شفاهی در جمله به کار برده خواهند توانست ؛ مگر نوشتن آن برای شان مشکل خواهد بود زیرا کلمه یا فعلی را که جمله با آن تکمیل میشود ، تا هنوز نخوانده اند.

۳- فعالیتهای درسی هر ساعت را معلم خود مشخص و معین کند .

صفحهٔ کتاب : ۲۸
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [آ ~ ا] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [آبدان]

هدفها ،

شاگردان باید :

- حرف [آ] را در کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها بشناسند ؛ آن را بخوانند و بنویسند .
- بفهمند که صدای اول و چهارم کلمهٔ [آبدان] یکیست ؛ مگر شکلهای آنها فرق دارند.
- کلمه ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

۱- طریقهٔ تدریس مثل درسهای گذشتهٔ مشابه و همان چهار مرحله است .

۲- به هنگام تدریس کلمهٔ کلیدی [آبدان]، معلم به شاگردان بفهماند که صدای [آ] اگر در اول کلمه بیاید به همین شکل ، یعنی الف و مد [آ] نوشته میشود و اگر در وسط و آخر کلمه بیاید به شکل [ا] یعنی بدون مد نوشته میشود . وقتی معلم تلفظ کردن و نوشتن حرف [آ] را به شاگردان یاد داد ، بگوید که نام این حرف [الف مد] است.

۳- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص و معین کند .

> *تبصره* :
>
> در بعضی از کلمه های عربی شکل [آ] با حرف ماقبل خود پیوست می آید، گویا در وسط کلمه می آید ، مثل جلالتمآب ، مآل و غیره. معلم به این نکته قطعاً تماس نگیرد ، چراکه شاگردان در این مرحله از آموزش قادر به خواندن و نوشتن چنین کلمه ها نیستند .

صفحهٔ کتاب : ۲۹
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تمرین

هدفها ،

شاگردان باید :

- نامهای رسمها را بنویسند .
- از ترکیب حرفهای تکراری کلمه های نو بسازند .
- جایهای خالی کلمه ها را با کلمه های مناسب پر کنند .

روش تدریس :

۱- شاگردان در بخش نخست نامهای رسمها را بگویند . سپس ، نام هر رسم را در زیر آن بنویسند . در این صفحه بنابر ضیقی جای سه رسم گنجانیده شده است ، معلم میتواند رسمهای بیشتری را از صفحات گذشته انتخاب کند و به شاگردان بگوید که نامهای آنها را بر تخته / کتابچه بنویسند .

۲- در بخش دوم از ترکیب حرفهای تکراری کلمه های نو ساخته میشود . معلم حرفها را ، همان سان که در کتاب اند ، بر تخته بنویسد . شاگردان هر حرف را جدا تلفظ کنند ؛ سپس، هر کلمه یی را که از حرفها ساخته میشود در پایین آنها بنویسند . ساختن کلمه های [آش]، [ماش] و [آرد] آسانتر است، چرا که بیشتر حرفهای آنها منفصلند ؛ مگر نوشتن کلمهٔ [بسته] مشکلتر خواهد بود ، زیرا حرفهای آن متصلند . بنابراین ، معلم شاگردان را به هنگام نوشتن کمک کند .

۳- در بخش آخر صفحه پنج جملهٔ ناقص نوشته شده است . شاگردان با استفاده از سه کلمه یی که در پیش روی آنها نوشته شده است ، جمله ها را تکمیل کنند .

۴- اگر وقت باشد معلم میتواند مشقهای بیشتری از این گونه رابا شاگردان کار کند. معلم میتواند دریکی ازساعتهای درسی برای چند دقیقه یک بازی آموزشی به شاگردان سفارش بدهد.

۵- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص و معین کند .

صفحهٔ کتاب : ۳۰
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [ز] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [زردک]

هدفها ،

شاگردان باید :

- حرف [ر] را درکلمهٔ کلیدی ودیگر کلمه ها بشناسند؛ آن را درست تلفظ کنند و بنویسند.
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

- تمام مراحل و طریقهٔ تدریس این صفحه مثل درسهای مشابه صفحات پیشتر است.
- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص و معین کند .

صفحهٔ کتاب : ۳۱
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [ا] به وسیلهٔ کلمه های کلیدی [اره] و [انار]

هدفها ،

شاگردان باید :

- حرف [ا] را در کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها بشناسند ؛ آن را درست تلفظ کنند و بنویسند.
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

۱- طریقهٔ تدریس این صفحه نیز مثل صفحهٔ پیشتر است .

۲- این درس دو کلمهٔ کلیدی دارد : [اره] و [انار] . معلم هردو کلمه را مثل دیگر کلمه های کلیدی تدریس کند .

۳- چون شاگردان حرف [ا] را در کلمه های [را ، داد ، رواش ، کار ...] به صدای [آ] خوانده اند و درهمین درس نیز درکلمهٔ [انار] (حرف سوم) صدای [آ] دارد، بنابراین معلم بگوید

که اگرچه شکل و نام حرفهای اول و سوم کلمهٔ [انار] یکیست ؛ مگر صدای آنها از یکدیگر فرق دارد. مطلب این است که شاگردان درک کنند یک حرف میتواند صدا های مختلف داشته باشد.

۴- در بخش آخر صفحه کلمه های [انار] و [است] نوشته شده است . شاگردان آنها را در جمله به کار ببرند . نخست جلمه های شفاهی بگویند . سپس ، کوشش کنند که چند جمله بر تخته / کتابچه های خود بنویسند ؛ مثال :

- انار مزه دارد .
- در جک آب است .
- اره از نجار است .

۵- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص و معین کند .

صفحهٔ کتاب : ۳۲
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تمرین کلمه ها و جمله ها

هدفها ،

شاگردان باید :

- با تغییر دادن حرفها یا کم و زیاد کردن آنها از یک کلمه ، کلمهٔ دیگر بسازند .
- کلمه ها را در جمله به کار ببرند .
- جمله های ناقص را تکمیل کنند .

روش تدریس :

۱- معلم کلمه های تکراری [باز ، زمان ، زردک ، است] را بر تخته بنویسد ، شاگردان آنها را بخوانند . سپس ،بگوید که اگر بعضی از حرفهای این کلمه ها را تبدیل کنیم ، از یک

• سوالها / مباحثه نباید تنها به رسمهای کتاب درسی محدود شود ، بل که در بارهٔ چیزهای حقیقی که در صنف ویا در صحن مکتب وجود دارند ، نیز سوال و جواب صورت گیرد .

دورهٔ الفبا :

هدف از این دوره آموختن مهارتهای ابتدایی خواندن و نوشتن است . در این دوره حرفهای الفبا به شمول الوگرافها* و هومو گرافهای** بعضی از آنها تدریس میشود . اگر سفارشها / رهنمودهایی که در این رهنما تجویز شده اند دقیقاً رعایت شوند ، در ختم کتاب شاگردان خواهند توانست متنهای ساده را بخوانند و مفاهیم آنها را بفهمند و نیز مطلب خود را در جمله های ساده ، مگر درست بنویسند . همچنان کسانی که با کمک این کتاب خواندن و نوشتن را یاد میگیرند، در خواندن و نوشتن کلمه ها و جمله هایی که در این کتاب نخوانده اند ، عاجز نخواهند ماند . البته ممکن است گاهی به هنگام خواندن ، یگان کلمه را نادرست تلفظ کنند ویا در وقت نوشتن، حرفهای همصدا را به جای یکدیگر بنویسند ؛ مثلاً : ثاقب را صاقب ، صابر را سابر ، سفر را صفر و ...

در خصوص مشکلات شاگردان در خواندن و نوشتن باید گفت که این نقیصه بیشتر ناشی از دشواریهاییست که درالفبای این زبان وجود دارد . توضیح آن که در الفبای زبان دری نخست تعداد اصوات سخن (مصوتهای ساده + مصوتهای مرکب + نیم مصوتها) بیشتر از تعداد حرفهاست . از همین روی ، در چندین مورد یک حرف صداهای گوناگون را منعکس میکند . حرفهای [و ، یـ ، ی ، هـ ، ه] در کلمه های دور ، روز ، خواست ؛ سیر ، شیر ، پای ، کتابی ؛ چاه ، رنده و مثل اینها نمونه هایی از چنین مواردند . تذکر مسألهٔ هوموگرافها در

---

* الوگراف : شکلهای متبادل حرفها ، مثل : عـ ـعـ ـع ع

** هوموگراف یا حرفهای متشابه : هریک چندین صدا را افاده میکنند ؛ مثلاً : و ، ی ~ یـ ، ه

کلمه ، کلمهٔ دیگر ساخته میشود . معلم کلمهٔ [باز] را نشان بدهد و بگوید که اگر حرف [بـ] آن را بـه حـرف [نـ] تبدیل کنیم ، کلمهٔ [ناز] ساخته میشود . معلم همزمان با این توضیحات کلمهٔ [ناز] را در زیر کلمهٔ [باز] بنویسد و بخواند . چند شاگرد نیز آن را بخوانند .

تدریس / نوشتن کلمهٔ [امان] نیز مثل کلمهٔ [ناز] کار شود . از کلمهٔ [زردک] با حذف [ک] کلمهٔ [زرد] و از کلمهٔ [زرد] با حذف [ر] کلمهٔ [زد] ساخته شود . در کلمهٔ [است] حرف [ت] کامل به [تـ] نیمه تبدیل و در اخیر حرف [م] اضافه شود و کلمهٔ [استم] ساخته شود .از کلمهٔ [استم] با حذف [تـ] و اضافه [ا] پس از [م] ، کلمهٔ [اسما] ساخته شود.

معلم کوشش کند که این فعالیتها راشاگردان خود اجرا کنند، معلم فقط به رهنمایی آنها بپردازد.

۲- شاگردان هر کلمه یی را که میسازند ، بهتر است آن را در جمله به کار ببرند / بر تخته بنویسند . سه جملهٔ وسط صفحه به همین منظور و برای رهنمایی شاگردان نوشته شده اند . شاگردان آنها را سرمشق قرار بدهند و چند جملهٔ دیگر بگویند / بنویسند .

۳- سه جملهٔ آخر صفحه ناقص نوشته شده اند . شاگردان با استفاده از جمله های بالا آنها را تکمیل کنند .

۴- فعالیتهای درسی هر ساعت را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۳۳
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [گـ گ] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [گندم]

هدفها ،

شاگردان باید :

- حرف [گ] را در کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها بشناسند .

- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- از ترکیب حرف [گ] با حرف / حرفهای دیگر کلمه های نو بسازند .

روش تدریس :

۱- روش تدریس این صفحه نیز مثل صفحات مشابه گذشته است .

۲- در بخش پایین صفحه از ترکیب حرف [گ] با حرفها / هجاها کلمه های نو ساخته میشود. کلمهٔ نخست را معلم بسازد ؛ دو کلمهٔ دیگر را به شاگردان بگذارد که مشق کنند.

۳- فعالیتهای درسی این صفحه را نیز در هردو ساعت معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۳۴
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [و] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [اونگ] (هاون)

هدفها ،

شاگردان باید :

- حرف [و] را در کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها بشناسند ؛ آن را درست تلفظ کنند و بنویسند.
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

۱- این صفحه مثل صفحات مشابه گذشته در چهار مرحله و به همان طریقه تدریس میشود.

۲- به هنگام تدریس حرف [و] معلم به شاگردان بفهماند که اگرچه این حرف در درسهای گذشته در کلمه های [دوا] و [رواش] نیز به همین نام و همین شکل خوانده شده است ؛ مگر در این جا صدای آن فرق دارد . معلم کلمه های [دوا] ، [رواش] و [اونگ] را مکرر تلفظ کند تا شاگردان تفاوت صدای [و] را در آنها درک کنند .

۳- فعالیتهای درسی هر ساعت را معلم خود مشخص کند .

> *تبصره :*
> کلمهٔ [اونگ] چنان که در پاورقی کتاب نیز اشاره شده است ، تلفظ عامیانهٔ کلمهٔ [هاون] است . این تذکر برای معلمان است و نباید تلفظ [هاون] در این مرحله از آموزش اجباراً سفارش شود . به تدریج که معلومات و دانش شاگردان افزایش یابد ، تلفظ [هاون] را نیز یاد خواهند گرفت.

صفحهٔ کتاب : ۳۵
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : ناک مزه دار

هدفها ،

شاگردان باید :

- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- از ترکیب کلمه ها ، عبارتهای اضافی بسازند و درست بخوانند .

روش تدریس :

۱- شاگردان نام رسم را بگویند . در بارهٔ [ناک] گپ بزنند . معلم کلمه های [ناک] و [مزه دار] را دورتر از یکدیگر برتخته بنویسد . شاگردان هر دو کلمه را مکرر بخوانند . سپس ، معلم

کلمه ها را نزدیک به یکدیگر بنویسد و از شاگردان بخواهد که آن را بخوانند . معلم متوجه خواندن شاگردان باشد که میان دو کلمه مکث نکنند، یعنی جدا جدانخوانند . اگر شاگردان درست نخوانند ، معلم کمک کند تا هردو کلمه را [ناک مزه دار] بخوانند. معلم نیز عبارت [ناک مزه دار] را مکرر بخواند و خصوصاً بر کسرهٔ اضافه یا حرکت زیر ، که در حرف [ک] کلمهٔ [ناک] وجود دارد، تأکید بیشتر کند تا موضوع در نزد شاگردان وضاحت بیشتر پیدا کند.

۲- تنها در همین درس ، هم در کلمه / عبارت کلیدی [ناک مزه دار] و هم در جمله های پایین هرجا که کسرهٔ اضافه وجود دارد ، علامت [ِ] نوشته شده است . این کار صرفاً به منظور سهولت در تفهیم موضوع صورت گرفته است . در درسهای بعدی ، در چنین موارد ، علامت کسره [ِ] به کار نرفته است ، چراکه شاگردان خود در خواندن این قسم عبارتها به تدریج مهارت پیدا خواهند کرد.

۳- تا این مرحلهٔ تدریس ، که تقریباً بیش از دو ماه میگذرد ، شاگردان تا حدی با معلم و خصوصاً با همصنفان خود خو گرفته اند و میتوانند کار گروپی نیز اجرا کنند . بنابراین ، بهتر است که به این کار اقدام شود . البته بهتر است که معلم کار گروپی را از گروپهای کوچک دو نفری شروع کند و به تدریج اعضای گروپها را بیشتر بسازد و به فعالیتهای مختلف هدایت بدهد؛ مثلاً در همین درس معلم میتواند شاگردان را به گروپهای دو نفری تقسیم کند. در مراحل نخستین شاگردان همپهلو را همگروپ بسازد . به دو شاگرد بگوید که نزدیک تختهٔ سیاه بروند ؛ رو به روی همصنفان خود ایستاده شوند و صفحهٔ ۳۵ کتابهای خود را باز کنند . معلم ببیند که شاگردان کتابهای خود را درست به دست گرفته باشند . سپس ، یکی از شاگردان جملهٔ نخست [سرور ناک آورد.] را به صدای بلند بخواند. شاگرد دیگر جملهٔ دوم [سرور ناک مزه دار آورد.] را بخواند . معلم طرز خواندن شاگردان را نیز کنترول کند . دو جملهٔ بعدی (سوم و چهارم) را دو شاگرد دیگر بخواند . به همین ترتیب جمله های پنجم و ششم را نیز دو شاگرد بخوانند . این

ساده ترین نوع کار گروپیست . در درسهای بعدی با نظرداشت ضرورت و کیفیت درس ، معلم میتواند تعداد اعضای گروپها را بیشتر بسازد وفعالیتهای متنوع دیگر را سفارش بدهد.

۴- در بخش دیگر ، پایین جمله ها ، شاگردان عبارتها را مکرر بخوانند و بر تختهٔ سیاه / کتابچه های خود بنویسند .

۵- در بخش اخیر ، شاگردان چند عبارت نو بسازند / بنویسند .

٦- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۳٦
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [خـ خ] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [خانه]

هدفها ،

شاگردان باید :

- حرف [خ] را دز کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها بشناسند ؛ آن را درست تلفظ کنند و بنویسند.
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- از ترکیب حرفها کلمه های نو بسازند .

روش تدریس :

۱- روش تدریس این صفحه مثل صفحات مشابه گذشته است .

۲- در مرحلهٔ مشق و تمرین ، شاگردان با استفاده از کلمه های تکراری گذشته ، جمله ها را تغییر بدهند ، مثلاً جملهٔ [اختر دروازه ساخت.] را به [اختر آبدان ساخت] تغییر بدهند ویا بنویسند : [زمان تخته را اره کرد.] ؛ [اختر دروازه را بسته کرد.] و غیره .

۳- معلم میتواند به شاگردان کار گروپی سفارش بدهد ؛ مثلاً شاگردان را به گروپهای دو نفری یا بیشتر از آن تقسیم کند و بگوید که اعضای هر گروپ در مشوره با یکدیگر جمله های نو بسازند ، معلم وقت کار گروپی را مشخص بسازد . معلم شاگردان را به هنگام کار گروپی مراقبت و رهنمایی کند . بهتر است معلم در هر گروپ یک نفر را ، که فعالتر است ، به حیث نمایندهٔ گروپ / سر گروپ تعیین کند . وظیفهٔ نمایندهٔ گروپ / سر گروپ این است که در ختم کار ، گزارش کار گروپ خود را به معلم / همصنفان خود ارائه دهد و نیز اعضای گروپ خود را رهنمایی کند .

البته کار گروپی در تمام درسها و در هر شرایطی ضروری نیست . ممکن است در بعضی از درسها که ضرورت ایجاب نکند ویا در بعض حالات ، که شاگردان به گونهٔ استثنایی بسیار ضعیف و در سطح نازل دانش و مهارت قرار داشته باشند ، سفارش کار گروپی لازم نباشد . بنابرین ، معلم با نظرداشت ضرورت و شرایط خود تشخیص دهد که چی وقت کار گروپی هدایت بدهد و چی وقت هدایت ندهد.

۴- فعالیتهای درسی هر ساعت را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۳۷
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [و] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [کوزه]

هدفها ،

شاگردان باید :

- تفاوت صدای [و] را در کلمه های [کوزه] ، [اونگ] و [دوا] بفهمند .
- کلمه ها و جمله را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- به اهمیت نظافت بفهمند و آن را رعایت کنند .

روش تدریس :

۱- روش تدریس این صفحه نیز مثل صفحات مشابه گذشته است .

۲- معلم از شاگردان در بارهٔ این که چرا سر کوزه پت است ، سوال کند . شاگردان باید بفهمند که رعایت پاکی و نظافت برای صحت انسان ضروریست و در رسم کتاب نیز سر کوزه به خاطری پت است که آب کثیف نشود .

۳- از این که شاگردان حرف [و] را در درسهای گذشته به صداهای دیگر خوانده اند و در این درس به صدای دیگر میخوانند ، معلم دلیل این تفاوت صدا را توضیح کند . یعنی بار دیگر به شاگردان بگوید که بعضی از حرفها صداهای مختلف میداشته باشند.

۴- فعالیتهای درسی هر ساعت را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۳۸
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تمرین

هدفها ،

شاگردان باید :

- نامهای رسمها را بنویسند .
- با افزودن اجزای [مره ، ه ، انه] بر کلمهٔ [روز] ، کلمه های نو بسازند .
- جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

۱- شاگردان نامهای رسمها را بگویند . سپس ، کلمه های پایین رسمها را ببینند ؛ نامهای رسمها را بیابند و در پایین آنها بنویسند . اگرچه شاگردان کلمه های [موتر ، تور ، گوش] را در درسهای گذشته نخوانده اند ؛ مگر چون حرفهای آنها را میشناسند ؛ بنابراین ، خود شان ویا به کمک معلم خواهند توانست نامهای رسمها را درست بنویسند .

۲- معلم کلمهٔ [روز] را بر تخته بنویسد . شاگردان آن را بخوانند . سپس ، حرف [ه] را نزدیک به آن بنویسد که [روزه] خوانده شود . معلم کلمهٔ [روز] را بار دیگر بنویسد و پس از خواندن شاگردان ، جزء [مره] را نزدیک به آن بنویسد که کلمهٔ [روزمره] ساخته شود . کلمهٔ [روزانه] نیز به همین ترتیب ساخته میشود . شاگردان هر کدام از این کلمه ها را مکرر بخوانند و کوشش کنند آنها را در جمله به کار ببرند / بنویسند .

۳- جمله ها مکرر خوانده و نوشته شوند. اگر فرصت برای مشق کردن باشد، مثل صفحهٔ ۳٦ اجزای جمله ها تبدیل و جمله های نو ساخته شود.

۴- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۳۹
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [یـ] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [میز]

هدفها ،

شاگردان باید :

- حرف [یـ] را درکلمهٔ کلیدی ودیگر کلمه ها بشناسند؛ آن را درست تلفظ کنند و بنویسند.
- جمله ها و کلمه ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

۱- طرز تدریس این صفحه نیز مثل صفحات مشابه گذشته است .

۲- در مرحلهٔ مشق و تمرین ، به منظور آشنا ساختن شاگردان به حرفهٔ نجاری ، معلم بپرسد : نجار کدام چیزها را میسازد ؟ کی کار کردن نجار را دیده است ؟ کی میتواند از چوب یا کاغذ میز یا کدام چیز دیگر بسازد ؟ و سوالهایی مثل اینها .

۳- کار خانه گی ، اگر از شاگردان کسی حاضر شود که در خانه از چوب / کاغذ میز یا کدام چیز دیگر بسازد ، معلم او را تشویق کند و بپذیرد . کسانی که کاردستی ساخته نمیتوانند، به رسم کردن شکل میز اکتفا کنند . مشق پایین صفحه نیز میتواند کار خانه گی گفته شود.

۴- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۴۰
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [پـ پ] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [پاکت]

هدفها ،

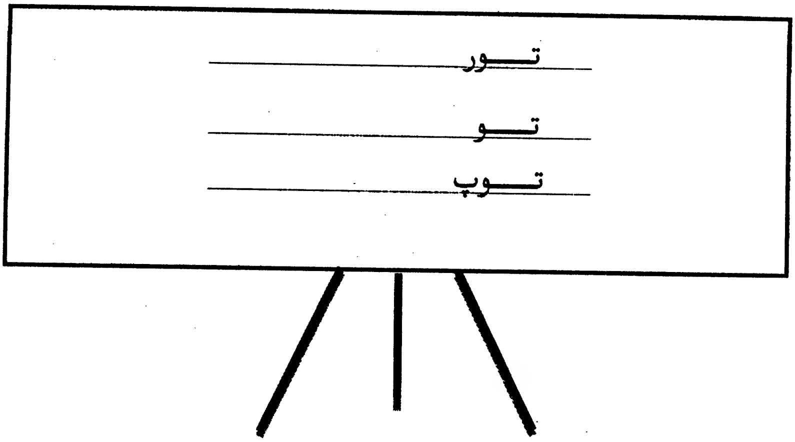
شاگردان باید :

- حرف [پ] را در کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها بشناسند ؛ آن را درست تلفظ کنند و بنویسند.
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

۱- مراحل و روش تدریس این صفحه نیز مثل صفحات مشابه گذشته است.

۲- در قسمت پایین صفحه شاگردان باید به کمک رسمهای توپ و تور کلمه های [توپ] و [تور] را بخوانند و بنویسند. پیش از آن که شاگردان رسم توپ را در کتاب ببینند و کلمهٔ [توپ] را بگویند / بخوانند ، کوشش شود که شاگردان کلمهٔ [توپ] را به کمک کلمهٔ [تور] بسازند / بنویسند . بدین منظور ، معلم کلمهٔ تکراری [تور] را بر تخته بنویسد . شاگردان آن را بخوانند . سپس ، حرف آخرش را پاک کند و به جای آن حرف [پ] کامل را بنویسد :

شاگردان کلمهٔ [توپ] را مکرر بخوانند و رسم آن را در کتاب بیابند .

۳- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۴۱
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [ل] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [لمیه]

هدفها ،

شاگردان باید :

- حرف [ل] را در کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها بشناسند ؛ آن را درست تلفظ کنند و بنویسند.
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .
- در املا مهارت حاصل کنند .

روش تدریس :

مراحل و روش تدریس این صفحه مثل درسهای مشابه گذشته است ؛ تنها املا در این درس یک فعالیت نو است ؛ بنابراین چنین عمل شود :

سطرهای پیشتر نیز اشاره به همین حرفها بود . ثانیاً الفبای زبان دری خصوصیت دیگری دارد که الفباهای دیگر ندارند و آن این است که هر حرف غالباً چهار گونه خوانده میشود . چنان که حرف [ب] را هم مفتوح ، هم مکسور ، هم مضموم و هم ساکن میتوان خواند . ثالثاً چون دری زبانان حرفهای [ط ، ت] ؛ [ز ، ض ، ظ ، ذ] ؛ [هـ ، ه ، ا ، ح ، ع ، ء] را یک سان تلفظ میکنند ، بنابراین به هنگام نوشتن اگر یکی را به جای دیگری بنویسند ، کلمه یا بیمعنی میشود ویا معنای آن تغییر میکند : [توت ، طوت ، توط ، طوط] ؛ [ثواب ، صواب ، سواب].

این دشواریها و پیچیده گیها سبب شده اند که هم در خواندن بسیاری از کلمه ها اشتباه روی دهد و هم در نوشتن آنها اختلافها و نابسامانیهایی به بار آید . این دشواریها ، خصوصاً خصلت الوگرافیک و هوموگرافیک بعضی از حرفها ، کار تألیف و تدریس کتابهای درسی را دشوار ساخته است . تاجایی که دیده میشود در گذشته در اکثریت قریب به اتفاق کتابهای درسی زبان ، هم برای خردسالان و هم برای کلانسالان ، که به روش عنعنی و غیر علمی نوشته شده اند ، این خصایل و دشواریهای الفبا در نظر گرفته نشده و حرکتها و آوازهای گوناگون یک حرف دریک درس آورده شده است . از این رهگذر ، روش کار ما در تألیف کتاب دری صنف اول تا حد امکان خلاف روش قدماست و ازبسی جهات تازه گی دارد . توضیح آن که برای تدریس هر حرف و شکلهای متبادل و متشابه آن درس جدا ساخته شده و از یکجا کردن آنها دریک درس پرهیز شده است . البته این کار تنها به هنگام معرفی / تدریس حرف مورد نظر صورت گرفته است . درصفحات بعدی به تدریج شکلهای متبادل و متشابه حرفها یکجا شده اند.

در دورهٔ تدریس الفبا ، بیشتر درسها متشکل از چهار بخش است . بخش نخست کلمهٔ کلیدی و رسم آن است . بخش دوم کلمه های نو است . بخش سوم جمله ها / متن است و بخش چهارم مشق و تمرین است .

خصوصیتها و ممیزات هریک از این بخشها از این قرارند :

۱- شاگردان جملهٔ [کمال لمپه را روشن کرد.] را از روی کتابهای خود بخوانند. سپس ، چند شاگرد به نوبت نزدیک تخته بروند و معلم برای هریک از آنها یک کلمه از این جمله را املا بگوید. پس از آن که شاگردان کلمه های جمله را بر تخته نوشتند ، قلمها و کتابچه های خود را آماده کنند. معلم بگوید حالا من یک جمله را میخوانم شما آن را در کتابچه های خود نوشته کنید. وقتی که شاگردان آماده شدند ، معلم روبه روی آنها ایستاده شود و جملهٔ [کمال لمپه را روشن کرد.] را به طرز شایسته و در وقفه ها سه بار بخواند . معلم به هنگام خواندن جمله این نکته ها را رعایت کند:

— به فاصلهٔ مناسب رو به روی شاگردان ایستاده شود .

— صدایش را تمام شاگردان شنیده بتوانند .

— هر کلمه را واضح تلفظ کند .

— آهنگ جمله خبری باشد .

— به شاگردان بفهماند که نخست جمله را به دقت بشنوند ، سپس بنویسند. *

---

* معلم توجه داشته باشد که در این مرحله از آموزش نوشتن جمله های ساده و کوتاه بدین طریق ممکن است؛ مگر نوشتن جمله های طویلتر دشوار ویا ناممکن خواهد بود . بنابراین ، بهتر است جمله های طویل ، که اجزای بیشتر دارند ، به هنگام املا گفتن به دو قسمت یا بیشتر از آن تقسیم شوند. حتی اگر نوشتن همین جملهٔ [کمال لمپه را روشن کرد.] برای شاگردان دشوار باشد ، معلم میتواند آن را به دو قسمت تقسیم کند . به گونه یی که نخست قسمت [کمال لمپه را] را سه بار بخواند ، این قسمت را که شاگردان نوشتند ، قسمت [روشن کرد.] را بخواند. در آخر یک بار تمام جمله را بخواند.

اگر در درسهای آینده نیز معلم املا گفتن را لازم میبیند ، باید بداند که جمله های ساده و کوتاه املا گفته شود. مجموع کلمه های جمله ها از پنج یا شش کلمه زیاد نباشد. به تدریج که تجربه و مهارت شاگردان بیشتر شود ، قادر به نوشتن تعداد بیشتر کلمه ها / جمله ها خواهند شد.

۲- وقتی که شاگردان جمله را نوشتند ، معلم به یکی از آنها بگوید که جملهٔ خود را بر تخته بنویسد . هدف این است که اگر شاگرد جمله را نادرست نوشته کرده باشد ، اصلاح شود و شاگردان دیگر نیز از روی آن نوشته های خود را اصلاح کنند . معلم به هنگام اصلاح کردن نوشته های شاگردان این نکته ها را در نظر بگیرد :

- در آخر جمله نقطه باشد .
- میان کلمه ها و حرفها فاصلهٔ مناسب باشد .
- حرفها و کلمه ها درست و خوانا باشند .
- املا به رسم الخط نسخ ، مثل املا / خط کتاب درسی ، باشد . البته اگر شاگردی خطهای دیگر، مِن جمله خط نستعلیق را در خانه یاد گرفته باشد و در صنف مشق کند، مانع نشود.
- هیچ گاه بر نوشتهٔ شاگرد خط نکشد و نگوید که این غلط است . بل که میتواند با خوشرویی صورت درست املا را در زیر نوشتهٔ نادرست بنویسد تا شاگرد نوشته خود را با آن مقایسه کند و اشتباه خود را بفهمد .
- به شاگردان دیگر نیز موقع بدهد تا املای همصنفیهای خود را تصحیح کنند .

۳- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۴۲
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تمرین

هدفها ،

شاگردان باید :

- از ترکیب حرفها و هجاها کلمه های نو بسازند .
- کلمه هایی را که میسازند ، در جمله به کار ببرند / بنویسند .

روش تدریس :

۱- روش تدریس مثل درسهای گذشته در همان چهار مرحله است .

۲- بخشهای اول و دوم صفحه مطابق به هدایت کتاب تدریس شود .

۳- اگر شاگردان معنای کلمه یی را نمیفهمند ، معلم به آنها بفهماند .

۴- در قسمت پایین صفحه ، شاگردان جمله ها را بخوانند و بنویسند . کوشش کنند با استفاده از کلمه های تکراری اجزای جمله ها را تغییر بدهند . مثلاً جملهٔ [لالا دال آورد.] را به این شکلها تغییر بدهند .

- کمال دال آورد .
- لالا دال را از بازار آورد .
- لالا دال را شست .

اگر شاگردان در تغییر دادن اجزای جمله از خود کندی نشان بدهند ، معلم مثالهای بالا را بر تخته بنویسد و توضیح کند تا شاگردان آنها را سرمشق قرار بدهند و بتوانند اجزای جملهٔ دوم (لالا کالا آورد .) را مطابق به هدایت تغییر بدهند.

۵- در هر فرصت مناسب معلم میتواند یک جملهٔ پایین صفحه را املا بگوید . طریقهٔ گفتن املا همان است که در درس گذشته تذکر داده شد.

۶- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۴۳
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [یـ] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [ماشین] (یای معروف نیمه)

هدفها :

شاگردان باید :

- حرف [یـ] را در کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها بشناسند ؛ آن را درست بخوانند و بنویسند.
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند.
- از ترکیب هجاها ، کلمه های نو بسازند.

روش تدریس :

۱- روش تدریس این صفحه مثل صفحات مشابه گذشته است .

۲- برای ساختن / نوشتن کلمه های ترکیبی [دستمال ، دستپاک و گلدار] این قسم عمل شود: کلمه های [دست] و [کمال] بر تخته نوشته و خوانده شوند . سپس ، حرف [ت] کامل کلمهٔ [دست] به حرف [تـ] نیمه تبدیل شود : [دستـ] . پس از آن ، حرف [ک] کلمهٔ [کمال] حذف و جزء [مال] آن در آخر [دستـ] پیوست نوشته شود : [دستمال] . کلمهٔ [دستپاک] نیز به همین طریقه ساخته میشود. کلمهٔ [گلدار] از ترکیب اجزای [گلـ] و [دار] ساخته شده است . چنان که دیده میشود حرف [ل] در کلمهٔ [گل] نیمه شده و جزء [دار] با آن پیوست شده است . ساختن و خواندن جزء [دار] آسان است و آن را میتوان از کلمهٔ [دارد] اشتقاق کرد.

۳- به منظور تکرار و تمرین بیشتر ، عبارتهای [دستمال گلدار] و [دستپاک گلدار] را میتوان املا گفت.

۴- چون شاگردان حرف [یـ] را به همین نام و همین شکل در صفحهٔ ۳۹ (درس میز) به صدای دیگر خوانده اند ؛ بنابراین ، ممکن است آن صدا را در وقت خواندن کلمه های [نسرین] و [ماشین] نیز به کار ببرند ؛ در این صورت ، معلم بگوید که صدای حرف [یـ] در کلمه های [نسرین] و [ماشین] با صدای [یـ] در کلمه های [میز] ، [میسازد] ، [میخ] و غیره فرق دارد. البته اگر شاگردان کلمه های [نسرین] و [ماشین] را درست بخوانند ، ضرورت به توضیح نیست.

۵- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۴۴
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [فـ ف] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [فواره]

هدفها ،

شاگردان باید :

- حـرف [ف] را در کـلمهٔ کلیدی و کلمه های دیگر بشناسند ؛ آن را درست بخوانند و بنویسند.
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

۱- روش تدریس این صفحه مثل صفحات مشابه گذشته و در چهار مرحله است .

۲- اگـر شـاگردان رسـم را زود نشناسـند ، معـلم وقـت را ضـایع نکـند و بگوید که این رسم [فواره] است . معلومات مختصر در بارهٔ فواره بدهد .

۳- فعالیتهای درسی هر ساعت را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۴۵
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تمرین

هدفها ،

شاگردان باید :

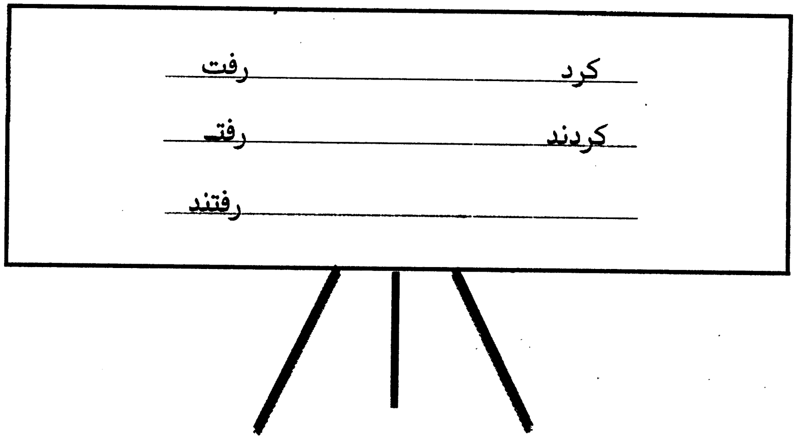
- نامهای اجزای رسمها را بشناسند و بنویسند .

- صیغه های مفرد [کرد] و [رفت] را به صیغه های جمع [کردند] و [رفتند] تبدیل کنند.
- جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

۱- نخست شاگردان نامهای رسمها را بگویند . سپس ، معلم در بارهٔ اجزای هر رسم سوال کند ؛ مثلاً : دستهٔ لمپه کدام است ؟ پلتهٔ لمپه کدام است ؟ دستهٔ ماشین کدام است ؟ تار ماشین کدام است ؟ سوزن ماشین کدام است ؟ و غیره. شاگردان پاسخ بگویند و جزء مطلوب را با دست نشان بدهند . وقتی که [سوزن] ماشین را نشان دادند ، معلم بگوید نوشتهٔ آن را کی نشان داده میتواند. مطلب این است که شاگردان کلمهٔ [سوزن] را ، که در مقابل ماشین در میان چوکات نوشته شده است ، نشان بدهند / بخوانند. سپس، معلم چوکاتهای خالی مربوط به هردو رسم را به شاگردان نشان بدهد و بگوید که در هر کدام از این چوکاتها نام یک چیز از رسمها نوشته میشود، مثلی که کلمهٔ [سوزن] در این چوکات (با دست به چوکاتی که کلمهٔ [سوزن] در آن نوشته شده است اشاره کند) نوشته شده است، حالا شما نام هرچیز را در چوکات مربوط آن نوشته کنید. معلم به شاگردان موقع بدهد که رسمها را در کتابهای خود ببینند ، در بارهٔ اجزا و املای آنها فکر کنند ، سپس با پنسل در کتابچه های خود بنویسند . به هنگامی که شاگردان کار میکنند، معلم به آنها کمک کند .

۲- معلم کلمه های [کرد] و [رفت] را بر تخته بنویسد ، شاگردان آنها را بخوانند. سپس، جزء [ند] را در آخر کلمهٔ [کرد] بنویسد : [کردند]. شاگردان کوشش کنند آن را بخوانند و مفهوم آن را بفهمند . به کار بردن کلمهٔ [کردند] در چند جملهٔ شفاهی میتواند مفهوم آن را وضاحت بخشد. در کلمهٔ [رفت] حرف آخر آن را نیمه کند : [رفتـ] . سپس ، جزء [ند] را با آن پیوست بنویسد : [رفتند] . باز هم شاگردان بخوانند و در جمله به کار ببرند.

۳- شاگردان جمله ها را مکرر بخوانند و بنویسند.

۴- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

تبصره :

معلوم است که کلمه های [کردند] و [رفتند] جزء زبانند و شاگردان روزمره عندالضرورت در گفتار خود مکرر به کار میبرند؛ مگر چون زبان گفتاری (محاوره) با زبان نوشتاری تفاوتهایی دارد ، من جمله کلمه های [کردند] و [رفتند] را در محاوره با حذف جزء آخر [د] ، [کردن ، رفتن] تلفظ میکنند . یا کلمه ها را با تغییر اجزا / حرفها تلفظ میکنند ، مثل [ورداشت] را به جای [برداشت] و [او] را به جای [آب] و غیره. چنین تغییرات در زبان دری فراوان است و جلو آن را نمیتوان گرفت ؛ مگر در نوشتار، جز در موارد معین ، نباید زبان گفتاری یا لهجهٔ عامیانه را نوشت. بنابراین ، اگر شاگردان [کردند] را [کردن] نوشتند، معلم باید به تصحیح و توضیح بپردازد تا آنها از همین نخستین روزهای آموزش به درست نوشتن عادت کنند .

صفحهٔ کتاب : ۴۶
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [قـ ق] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [قالین]

هدفها ،

شاگردان باید :

- حرف [ق] را درکلمهٔ کلیدی ودیگر کلمه ها بشناسند؛ آن را درست تلفظ کنند و بنویسند.
- کلمه ها و جمله ها را درست بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

۱- طرز تدریس این صفحه مثل صفحات مشابه گذشته است .

۲- در مرحلهٔ دوم، به هنگامی که شاگردان نام رسم را میگویند، در بارهٔ قالین و قالینبافی با نظرداشت سن و سال شان بحث شود / معلومات داده شود. اگر کسی از شاگردان قالینبافی یاد داشته باشد یا در بارهٔ آن معلومات داشته باشد، به همصنفان خود قصه کند.

۳- شاگردان جملهٔ پایین صفحه را مکرر بنویسند .

۴- فعالیتهای درسی هر ساعت را معلم خود مشخص کند .

صفحهٔ کتاب : ۴۷
مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تدریس حرف [غـ ـغـ ـغ غ] به وسیلهٔ کلمهٔ کلیدی [غلبیل] (غربال)

هدفها ،

شاگردان باید :

- حرف [غ] را در کلمهٔ کلیدی و دیگر کلمه ها بشناسند ؛ آن را درست بنویسند و بخوانند.

● کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

۱- طرز تدریس مثل درسهای مشابه گذشته است .

۲- [غلبیل] تلفظ عامیانهٔ [غربال] است و در فرهنگها نیامده است. مردم هردو کلمه را به کار میبرند : بنابراین ، اگر شاگردی بگوید که نام این رسم [غربال] است ، معلم غلط نپندارد و بگوید که درست است ، این چیز (با دست به رسم اشاره کند) را غلبیل یا غربال میگویند . حالا ما نوشتن و خواندن کلمهٔ [غلبیل] را یاد میگیریم . آن گاه معلم به تدریس خود شروع کند ، آن سان که دیگر کلمه های کلیدی را تدریس کرده است.

۳- شاگردان حرفهایی را که تا اکنون خوانده اند / شناخته اند ، یا یک شکل داشته اند ویا دو شکل ؛ مگر حرف [غ] در این درس، چنان که دیده میشود ، چهار شکل دارد که درسه موقعیت نوشته میشوند : در آغاز کلمه به شکل [غـ] ، در وسط کلمه به شکل [ـغـ] و در آخر کلمه به دو شکل یکی پیوست به گونهٔ [ـغ] و دیگر جدا به گونهٔ [غ] . معلم کار برد هرکدام از این شکلها را به موقعش به شاگردان توضیح / یاد بدهد. *

۴- در بخش پایین صفحه شاگردان کلمه های [بغلان ، قتغ ، مرغ] را مکرر بنویسند . در روز دوم تدریس این صفحه شاگردان کوشش کنند هرسه کلمه را در جمله به کار ببرند / بنویسند.

۵- فعالیتهای هر ساعت درسی را معلم خود مشخص کند .

---

* گاهی بعض اشخاص شکلهای [ـغـ] و [ـغ] را در وسط و آخر کلمه این گونه [ـغـ] و [ـغ] مینویسند ، مثلاً: [بغلان] و [قتغ]. چنین نوشتار با اصول خط فارسی دری مطابقت ندارد و باید از آن پرهیز کرد. بنابراین ، اگر شاگردان از اثر بی تجربه گی ویا نافهمی چنین بنویسند ، معلم آنها را رهنمایی و نوشته های شان را تصحیح کند . وضع در خصوص حرف عین [ع] نیز بر همین منوال است.

صفحهٔ کتاب : ۴۸

مدت تدریس : دو ساعت درسی

موضوع : تمرین

هدفها ،

شاگردان باید :

- با استفاده از هجاها و کلمه های تکراری ، کلمه های نو بسازند .
- کلمه های نوی را که میسازند / مینویسند در جمله به کار ببرند .
- کلمه ها و جمله ها را درست و روان بخوانند و بنویسند .

روش تدریس :

۱- شاگردان کلمه های تکراری [داش ، بال ، دوست ، روشن] را در قطار بالا بخوانند. سپس ، کوشش کنند کلمه های نو قطار پایینی را نیز بخوانند . اگر خوانده نتوانند ، معلم به آنها کمک کند. برای تحرک و فعالیت بیشتر ، بهتر است معلم در آغاز درس جدول / هر دو قطار کلمه ها را بر تخته بنویسد و شاگردان را به نوبت بخواهد که آنها را بخوانند.

۲- در بخش دوم صفحه کلمه های نو در جمله به کار رفته اند ، شاگردان آنها را به نوبت بخوانند و بنویسند.

۳- در بخش آخر صفحه شاگردان کلمه های نو را در جمله به کار ببرند . بدین منظور، معلم این قسم عمل کند :

- شاگردان را به چند گروپ تقسیم کند .
- برای هر گروپ یک کلمه را بگوید / مشخص کند که آن را در چند جمله به کار ببرند / بنویسند.
- تعداد جمله ها را برای هر گروپ معین کند ، مثلاً : سه یا چهار جمله .
- وقت را نیز معین کند . شاید ده دقیقه وقت مناسب باشد . با نظرداشت شرایط و قابلیت شاگردان معلم میتواند وقت را کم یا زیاد کند .

- **کلمهٔ کلیدی و رسم آن :**

کلمه یی که در کنار رسم به خط درشت نوشته شده است ، کلمهٔ کلیدیست . کلمهٔ کلیدی مصور است و درس با آن شروع میشود . به همین خاطر آن را کلمهٔ کلیدی گفته ایم . در انتخاب کلمهٔ کلیدی سعی شده است تا هم مصور باشد ، هم شناختن و تلفظش آسان باشد و هم حرف نو/ مورد نظر در آغاز آن قرار داشته باشد و مفتوح خوانده شود ؛ اما در برخی از درسها که چنین کلمه یی یافت نشده ، ناچار حرف نو در میانه یا انجام کلمهٔ کلیدی معرفی شده است . مثل حرف [ی ~ یـ] در کلمه های [پای ، سیر] ، های غیر ملفوظ [ه] در کلمهٔ [رنده] و امثال اینها. نیز مطابق به قاعده یی که دراین کتاب وضع شده ، باید در هر درس یک حرف نو تدریس شود؛ مگر این قاعده نیز در نخستین درس دورهٔ الفبا برهم خورده است و حرفهای [د ، ا ، س] در کلمهٔ [داس] دریک درس آمده اند . این کار ناشی از آن است که برای نخستین درس چنان کلمهٔ کلیدی که هم مصور وهم یک حرفی باشد ، یافت نشده است . بنابراین ، نخستین درس از سه حرف آغاز شده است .

- **کلمه های نو :**

کلمه های نو پیش از آن که در جمله / متن به کار بروند ، در پایین کلمهٔ کلیدی و رسم در میان چوکاتهای مختلف الشکل به خط درشتتر نوشته شده اند . با این کار شاگردان نخست با چگونه گی ترکیب حرفها در این کلمه ها و طرز خواندن آنها آشنا میشوند . سپس ، زمانی که این کلمه ها را در متن میخوانند ، دچار اشکال نمیشوند . کلمه های نو نیز مثل کلمهٔ کلیدی از حرفهای تکراری ساخته شده اند . هرچند که در برخی از آنها حرف نو نیز وجود دارد ؛ مگر بنیاد آنها بر کلمه ها / درسهای گذشته استوار است . با نظرداشت خصلت هجایی الفبای دری، کوشش شده است که حرکتهای مختلف حرف نو دریک درس نیاید . در این امر تکیهٔ بیشتر بر حرکتیست که حرف نو در کلمهٔ کلیدی دارد . از این لحاظ روش کار ما مبتنی بر اصول

BEFARe

رهنمای معلم

دری صنف اول

بیفیر

تعلیمات اساسی برای مهاجران افغان

رهنمای معلم

دری صنف اول

بیـــفیـــر

تعلیمات اساسی برای مهاجران افغان

Farmal Education Programme

Title of book : Dari Teacher's Guide, Grade I

Author : Assist. Prof. Amanullah Azar

Editors : Mohd. Nasim Qasimi,

Mahmood Zahin Oxus

Composer : Waheedullah Wardak

Publisher : G.T.Z-BEFARe

Production and Publication Section

First Edition : March 2001

No. of Copies : 200

پروگرام تعلیمات رسمی

نام کتاب : رهنمای معلم دری صنف اول

نویسنده : پوهنیار امان الله آذر

ادیتوران : محمد نسیم قسیمی

محمود ذهین اکسوس

کمپوزر : وحیدالله وردگ

ناشر : جی تی زید - بیفیر

بخش تألیف و نشرات

چاپ اول : حوت سال ۱۳۷۹

تعداد : ۲۰۰ نسخه

بسم الله الرحمن الرحيم